INFORME MENSUAL

SETEMBRE 2004

N. 272 Índex

1 Perspectives econòmiques

2 La situació econòmica

6 Conjuntura internacional
6 Estats Units
9 Brasil
11 Argentina
13 Japó
15 Primeres matèries

17 Unió Europea
17 Zona de l'euro
19 Alemanya
20 França
22 Itàlia
23 Regne Unit

24 Mercats financers
24 Mercats monetaris i de capital

34 Conjuntura espanyola
34 Activitat econòmica
38 PIB per CCAA
41 Agricultura
43 Alimentació
47 Mercat de treball
47 Enquesta de població activa
49 *Ocupació estrangera*
55 Preus
60 Sector exterior
63 Sector públic
65 Estalvi i finançament

69 Estudis especials
69 R+D+I

Zona de l'euro: el sector exterior, motor de la recuperació

Després d'un mal 2003, es consolida la recuperació de l'economia de la zona de l'euro. Pàg. 17

La Reserva Federal apuja de nou el tipus d'interès de referència

Però el Banc Central Europeu manté els tipus sense canvis. Pàg. 24

Madrid, Canàries i València guanyen pes en l'economia espanyola

La reculada més important del període 1995-2003 correspon a Catalunya. Pàg. 38

Es manté el vigor de la creació d'ocupació

El nombre d'ocupats a Espanya supera per primer cop els 17 milions. Pàg. 47

L'IPC pateix l'impacte de l'alça del cru

L'energia és el motiu fonamental que fa que la taxa d'inflació voregi el 3,5%. Pàg. 55

ESTUDIS ESPECIALS

La despesa en R+D: un llarg camí per recórrer

Espanya és una de les economies desenvolupades que menys recursos destina a recerca. Alguna cosa comença a canviar. Pàg. 69

Servei d'Estudis

"la Caixa"

Previsions

% de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat d'indicació expressa

	2002	2003	2004	2003				2004		
				I	II	III	IV	I	II	III
ECONOMIA INTERNACIONAL			Previsions						Previsions	
Producte interior brut										
Estats Units	1,9	3,0	4,4	1,9	2,3	3,5	4,4	5,0	4,7	3,9
Japó	–0,3	2,5	4,2	2,4	2,2	1,8	3,5	5,2	4,5	3,9
Regne Unit	1,8	2,2	3,2	1,8	2,1	2,2	2,9	3,4	3,7	3,1
Zona de l'euro	0,9	0,5	1,7	0,7	0,1	0,4	0,7	1,3	2,0	1,8
Alemanya	*0,1*	*–0,1*	*1,6*	*0,1*	*–0,3*	*–0,3*	*0,0*	*0,8*	*1,5*	*1,9*
França	*1,1*	*0,5*	*2,3*	*0,8*	*–0,1*	*0,4*	*1,0*	*1,7*	*3,0*	*2,4*
Preus de consum										
Estats Units	1,6	2,3	2,6	2,9	2,1	2,2	1,9	1,8	2,9	2,8
Japó	–0,9	–0,3	–0,1	–0,2	–0,2	–0,2	–0,3	–0,1	–0,3	–0,1
Regne Unit	2,2	2,8	2,3	2,9	2,9	2,9	2,6	2,3	2,2	2,3
Zona de l'euro	2,3	2,2	2,0	2,3	1,9	2,0	2,0	1,7	2,3	2,4
Alemanya	*1,4*	*1,1*	*1,6*	*1,2*	*0,8*	*1,0*	*1,2*	*1,1*	*1,8*	*1,9*
França	*1,9*	*2,1*	*2,2*	*2,4*	*1,9*	*1,9*	*2,2*	*1,8*	*2,4*	*2,3*
ECONOMIA ESPANYOLA										
Agregats macroeconòmics										
Consum de les llars	2,6	3,0	2,9	3,0	2,8	3,1	3,0	3,2	3,0	2,9
Consum de les AA.PP.	4,4	4,6	4,4	4,3	4,5	4,8	4,8	4,7	4,5	4,3
Formació bruta de capital fix	1,0	3,0	3,2	3,2	3,4	3,0	2,5	3,0	3,1	3,3
Béns d'equipament i altres	*–2,7*	*2,2*	*3,0*	*2,8*	*2,9*	*1,9*	*1,2*	*2,4*	*2,7*	*3,4*
Construcció	*4,2*	*3,7*	*3,4*	*3,5*	*3,8*	*3,8*	*3,6*	*3,6*	*3,4*	*3,3*
Demanda nacional	2,6	3,3	3,3	3,6	3,2	3,6	2,9	3,7	3,5	3,1
Exportació de béns i serveis	0,0	4,0	4,9	4,4	7,8	2,2	1,8	4,1	4,6	5,4
Importació de béns i serveis	1,8	6,7	6,8	8,5	10,1	5,9	2,7	6,7	6,9	6,8
Producte interior brut	2,0	2,4	2,6	2,2	2,3	2,4	2,7	2,8	2,6	2,5
Altres variables										
Ocupació	1,5	1,8	1,8	1,6	1,7	1,9	2,1	2,1	1,9	1,7
Taxa d'atur (% població activa)	11,4	11,3	11,2	11,7	11,1	11,2	11,2	11,4	10,9	11,2
Índex de preus de consum	3,5	3,0	3,0	3,7	2,8	2,9	2,7	2,2	3,2	3,4
Costos laborals unitaris	3,3	3,6	3,4	3,9	3,6	3,5	3,5	3,5		
Saldo operacions corrents (% PIB)	–2,7	–3,2	–3,0	–5,0	–2,5	–3,3	–2,0	–5,1		
Cap. o nec. finanç. resta món (% PIB)	–1,6	–2,0	–1,8	–4,0	–1,3	–2,5	–0,3	–4,4		
Saldo públic (% PIB)	0,1	0,3	–0,9							
MERCATS FINANCERS										
Tipus d'interès internacionals										
Fed Funds	1,7	1,1	1,3	1,3	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,4
Repo BCE	3,2	2,3	2,0	2,7	2,4	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Bons EUA 10 anys	4,6	4,0	4,5	3,9	3,6	4,2	4,3	4,0	4,6	4,4
Bons alemanys 10 anys	4,8	4,1	4,3	4,1	3,9	4,1	4,3	4,1	4,2	4,3
Obligacions 10 anys	5,0	4,1	4,3	4,1	3,9	4,1	4,3	4,1	4,2	4,3
Tipus de canvi										
$/Euro	0,95	1,13	1,22	1,07	1,14	1,12	1,19	1,25	1,20	1,23

GRUP "la Caixa":
DADES MÉS RELLEVANTS
a 31 de desembre de 2003

ACTIVITAT FINANCERA	Milions €
Recursos totals de clients	126.281
Crèdits sobre clients (inclou titulitzacions)	79.130
Resultat després d'impostos i minoritaris	840

PERSONAL, OFICINES I MITJANS DE PAGAMENT	
Empleats	24.338
Oficines	4.735
Terminals d'autoservei	6.939

FUNDACIÓ "la Caixa"	
Pressupost per al 2004 (en milions €)	183,5
Museu de la Ciència (visitants)	194.893
«CosmoCaixa» (visitants)	807.545
Exposicions	295
Concerts i activitats musicals	384
Esplais	544
Beques per a ampliació d'estudis a l'estranger (1982-2003)	1.688

INFORME MENSUAL
Setembre 2004

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

Servei d'Estudis

Av. Diagonal, 629, planta 6, torre I
08028 BARCELONA
Tel. 93 404 76 82
Telefax 93 404 68 92
www.estudis.lacaixa.es
a/e: informemensual@lacaixa.es

Converteix el teu PDA en una font d'informació sincronitzant-la amb l'Informe Mensual.

L'Informe Mensual edició PDA és un resum de la situació econòmica i de l'evolució dels mercats financers, tant en l'àmbit internacional com en l'interior, amb especial atenció al marc europeu i a la zona de l'euro.

Està disponible per als PDA amb sistemes Palm, Pocket PC i Windows CE.

Més informació a www.estudis.lacaixa.es

La informació i les opinions contingudes en aquest informe procedeixen de fonts que considerem fiables. Aquest document té només propòsits informatius, per la qual cosa "la Caixa" no es responsabilitza de l'ús que se'n pugui fer. Les opinions i les estimacions són pròpies del Servei d'Estudis i poden estar subjectes a canvis sense notificació prèvia.

Disseny, maquetació i impressió: www.cege.es - Ciutat d'Asunción, 42 - 08030 Barcelona D. L.: B. 610-1980 ISSN: 1134-1955
Publicació internet: J.J. Serveis d'Informàtica S.L. - www.comunicacions.com - Travessera de Dalt 30 - 08024 Barcelona

PERSPECTIVES ECONÒMIQUES PER AL 2004

Durant els mesos d'estiu, **les expectatives de l'economia internacional han empitjorat una mica arran de l'escalada del petroli i de la pèrdua d'impuls als** Estats Units. La dificultat que comporta qualsevol previsió sobre la trajectòria del preu del cru contribueix a incrementar la incertesa sobre els seus possibles efectes sobre el cicle. En un escenari moderat, els alts preus observats a l'agost s'haurien de corregir en els propers mesos, ja que no s'observen causes que justifiquin uns nivells de preus alts i sostinguts en el temps. Pel que fa al creixement nord-americà, les previsions anteriors ja anticipaven una desacceleració durant la segona part de l'any, derivada del progressiu afebliment dels estímuls monetaris i fiscals aplicats per superar l'ensopegada del 2001. L'altre pol del creixement mundial, l'economia xinesa, experimenta una suau desacceleració, tot i mantenir-se dins els seus elevats nivells de creixement, però continuarà tirant del Japó, que creixerà per damunt del 4% el 2004, el nivell més alt en 14 anys.

La zona de l'euro ha deixat enrere l'estancament del 2003, i, en el segon trimestre del 2004, el creixement interanual s'ha accelerat a Alemanya, França i Itàlia. De tota manera, els indicadors contemporanis i avançats amb prou feines mostren signes de recuperació en la demanda interna. Per aquest motiu **la previsió de creixement es manté molt moderada**, en l'1,7%, per al conjunt de la zona. La inflació, mesurada pels preus de consum, no baixarà del 2% en el que falta per acabar l'any.

En aquest marc, la Reserva Federal **dels Estats Units continuarà apujant el tipus d'interès de referència**, per bé que a un ritme moderat. El Banc d'Anglaterra encara restringirà la política monetària en els propers mesos. Per la seva banda, el Banc Central Europeu no variarà de moment el seu tarannà, però, cap al final de l'any, podria iniciar el gir contractiu. Els tipus d'interès a llarg termini probablement reprendran la tònica alcista, a causa de les pressions inflacionistes. L'euro es mourà al voltant dels nivells actuals en el curt termini.

Pel que fa a l'economia espanyola, el seu creixement es basa en la demanda interna, el ritme d'avanç de la qual se situa al voltant del 3%. Tot i que el creixement del consum privat i de la construcció tendeixen a estabilitzar-se o a disminuir lleugerament, aquest fet és compensat pel dinamisme que ha adquirit últimament la inversió en béns d'equipament. En canvi, la feblesa de les exportacions de béns i serveis resta creixement al producte interior brut, de manera que, en conjunt, **s'espera un creixement del 2,6% el 2004**.

Ara com ara, el comportament del mercat de treball és relativament satisfactori, segons es desprèn de les xifres d'afiliació a la Seguretat Social i de l'atur registrat. Pel que fa a la inflació, si les actuals tensions sobre els preus del petroli remeten, la taxa interanual de l'índex de preus de consum superaria només en unes poques dècimes el 3% al final del 2004, però els riscos són a l'alça. Cal destacar, finalment, que el dèficit per compte corrent tendeix a ampliar-se, sense que sigui previsible cap correcció apreciable fins al final de l'any.

26 d'agost de 2004

La pujada del petroli enterboleix les expectatives

El segon semestre del 2004 comença amb l'energia cara, una activitat més continguda i uns mercats financers a la defensiva.

Els mesos de juliol i agost han estat marcats per l'espectacular pujada del preu del barril de petroli, que ha causat una notable alarma i temors d'una nova crisi energètica. Després d'uns primers mesos del 2004 en què l'economia i el comerç internacional van créixer de manera notable, més del que esperaven les previsions més optimistes, la segona meitat de l'any s'encara amb preocupació. No solament pels efectes de l'encariment dels hidrocarburs, sinó també pels símptomes de contenció del creixement que es perceben als principals motors de l'economia mundial, els Estats Units, el Japó la Xina. Els mercats financers han reaccionat negativament a aquest canvi d'escenari.

A l'agost, els preus del cru s'apropen als 50 dòlars...

El preu del barril de cru va començar l'any 2004 oscil·lant al voltant dels 30 dòlars en la qualitat Brent. Aviat la cotització es va consolidar clarament per damunt d'aquest nivell i es va enfilar fins als 39 dòlars al començament de juny. A partir d'aquest moment, el mercat es va relaxar, però al juliol els preus van reprendre la tònica alcista. A l'agost, els preus s'han mantingut per damunt dels 40 dòlars durant gairebé tot el mes, i en el cas del West Texas, el barril s'ha apropat als 50 dòlars.

...a causa de l'embranzida de la demanda, d'alguns problemes en l'oferta i del factor especulatiu.

No hi ha motius de fons que justifiquin un augment del petroli de més del 40% en relació amb un any abans. És cert que la recuperació asiàtica i, en particular, la de la Xina han tirat amb força de la demanda. També és veritat que la producció dels països exportadors està en nivells màxims, en part per la manca d'inversions en extracció i prospecció. A més a més, però, una successió de males notícies ha afectat el mercat i ha disparat els preus cap amunt: els sabotatges a l'Iraq, la fallida de la petroliera russa Yukos, les reduïdes existències de producte refinat, el referèndum de Veneçuela, etc. Sense oblidar l'acció dels especuladors als mercats de primeres matèries.

La pujada del petroli coincideix amb una certa pèrdua d'impuls en la recuperació nord-americana.

En qualsevol cas, la pujada del cru ha generat una gran incertesa. Als Estats Units, l'escalada energètica arriba en mal moment. Els efectes dels extraordinaris estímuls aplicats per superar l'ensopegada econòmica del 2001 –relaxament monetari, retallada d'impostos, dèficit públic– s'estan esgotant. Els resultats macroeconòmics del segon trimestre van decebre, a causa de la feblesa del consum, per bé que, en taxa interanual, el creixement del producte interior brut es va situar encara en un elevat 4,7%. La creació d'ocupació tampoc no augmenta com correspondria a una fase de recuperació de l'economia. Els 32.000 llocs de treball creats al juliol van ser una galleda d'aigua freda en un moment en què començava la campanya electoral per a les eleccions presidencials del 2 de novembre.

Consum i exportacions continuen tirant de l'economia del Japó, i la Xina es desaccelera una mica.

Els resultats del segon trimestre de l'economia japonesa també van ser acollits amb una certa decepció. En taxa interanual, l'avanç de l'economia nipona va passar del 5,2% del primer trimestre al 4,5% del segon. Però el fet que, en taxa intertrimestral anualitzada, el creixement fos només de l'1,7% va despertar dubtes sobre la trajectòria immediata de l'activitat. Així i tot, cal destacar que tant el consum com les exportacions apunten en la bona direcció, i els indicadors més recents no alteren la percepció sobre el vigor de l'economia japonesa. També a la Xina es percep una tònica de suau moderació de la producció industrial, que, de tota manera, està en nivells extraordinàriament alts.

La zona de l'euro tendeix a millorar els registres de creixement, el qual encara depèn massa del sector exterior.

A la zona de l'euro, en canvi, els comptes del segon trimestre del 2004 van ser positius, en passar de l'1,3% registrat en els tres primers mesos al 2,0%. No es disposa del detall per components de la demanda, però les dades fan pensar que la reactivació continua responent a l'embranzida de les exportacions, mentre que la demanda interior continua feble. Aquest, per exemple, és el cas d'Alemanya, on l'apatia del consum és la tònica, i, malgrat tot, el creixement del segon trimestre va ser de l'1,5%, enfront del 0,8% dels tres primers mesos de l'any. Una cosa semblant passa a Itàlia, mentre que, a França, tots els components de la demanda van exhibir una sensible recuperació i van assolir un creixement interanual del 3,0%.

La pujada del preu dels hidrocarburs es trasllada als preus de consum…

Els efectes de l'escalada del preu del petroli encara no es perceben en els indicadors d'activitat, però l'ascens del cru ja ha influït sobre les dades d'inflació. Als Estats Units, la pujada dels preus de consum va passar de menys del 2% interanual al començament de l'any al 3,3% al juny, per moderar-se lleugerament al juliol. A la zona de l'euro, l'augment ha estat molt més contingut –la moneda única atenua l'ascens del preu en dòlars i els impostos més alts actuen de matalàs–: va arribar al 2,5% al maig i es va moderar fins al 2,3% al juliol. Al Japó, els preus de consum estan gairebé estancats i presenten símptomes que fan pensar que la llarga etapa de deflació està arribant a la seva fi.

…les borses perden els guanys obtinguts al començament de l'any i la Reserva Federal comença a deixar enrere la política de relaxament monetari.

On l'impacte de la pujada del petroli ha estat notable, en combinar-se amb altres dades poc favorables i amb la situació geopolítica mundial, ha estat als mercats financers. Després d'un inici d'any esperançador, les principals borses mundials han patit notables reculades en els mesos d'estiu. Al final d'agost, una bona part dels índexs borsaris se situen per sota del punt de partida de l'any, amb la notable excepció de Tòquio, o estan en nivells molt similars. El diner s'ha desplaçat cap al mercat de bons, a la recerca de més seguretat, de manera que ha augmentat el seu preu i, paral·lelament, ha reduït la seva rendibilitat. Així, el rendiment dels bons del Tresor nord-americà a 10 anys ha flexionat a la baixa a partir de mitjan juny i ha arrossegat també el deute europeu. En canvi, els tipus a curt termini dels Estats Units han tendit a pujar, al compàs dels dos increments del tipus d'interès de referència de la Reserva Federal, el 30 de juny i el 10 d'agost.

Creixement estable de l'economia espanyola

A Espanya, es manté el vigor de la demanda interna, però les exportacions es refreden.

A Espanya, el ritme de creixement de l'economia es manté més o menys estable. Per al segon trimestre, el Banc d'Espanya va estimar una taxa d'augment interanual del 2,6%, enfront del 2,8% del primer trimestre, però, en taxa intertrimestral, el creixement a l'abril-juny és molt semblant al registrat en els tres primers mesos del 2004. El canvi més destacable és el manteniment del vigor de la demanda interna –consum privat i inversió–, mentre que, en canvi, la demanda exterior tendeix a afeblir-se, a causa del menor avanç de les exportacions de béns.

El consum continua fort, la inversió en equipament avança i la construcció conserva el dinamisme.

Els escassos indicadors disponibles corresponents al tercer trimestre apunten en la direcció esmentada. El to del consum continua essent positiu. Per exemple, les matriculacions de turismes del juliol van ser les més altes registrades en un únic mes en tota la història. És cert, però, que altres indicadors mostren una evolució menys ferma, que pot estar vinculada a la pèrdua de poder adquisitiu derivada de l'alça de la inflació i d'una creació d'ocupació una mica menys intensa en els últims mesos. Per la seva banda, la inversió en béns d'equipament continua presentant resultats satisfactoris, i la construcció manté el vigor, amb tènues indicis de moderació.

La producció industrial corregeix la trajectòria decebedora amb què va començar l'any…

Altres indicadors mostren també un perfil de creixement estable, com el consum d'electricitat o la demanda de crèdit per part de particulars i empreses. Cal destacar especialment el to més positiu que exhibeix l'índex de producció industrial en els últims mesos, després d'un començament d'any més aviat negatiu.

…però l'exportació de béns es desinfla i el turisme estranger no avança.

El principal dubte el planteja el sector exterior. El dèficit comercial es continua ampliant mes rere mes, en afeblir-se les exportacions i mantenir-se el dinamisme de les compres de manufactures de consum i de béns de capital a l'exterior. El turisme, element clau de la balança de pagaments, no sembla que enguany hagi de solucionar la situació: augmenta el nombre de turistes, però no la seva despesa.

L'increment del preu dels derivats del petroli repercuteix en els preus de consum i en els industrials.

Una altra incertesa la constitueix la inflació. L'escalada dels hidrocarburs ha malmès definitivament les esperances de complir l'objectiu oficial del 2% al final de l'any, i l'índex de preus de consum acumula, en els set primers mesos, una alça de l'1,4%, més del doble que la de l'any passat. Els preus industrials, per la seva banda, van pujar al juliol més del 4% en relació amb un any abans, una taxa que no s'assolia des del 2000.

El nombre de llocs de treball supera els 17 milions per primer cop en la història.

Finalment, tant la creació d'ocupació com la situació financera de les empreses es mantenen en zona positiva, la qual cosa dóna suport al sosteniment del ritme de l'activitat. Com s'ha indicat més amunt, l'ocupació creix una mica menys que abans, però tant els afiliats a la Seguretat Social com els ocupats estimats per l'enquesta de població activa han superat ja els 17 milions per primer cop en la història.

CRONOLOGIA

2003

gener 1 *Entra en vigor la Llei de **reforma de l'IRPF**, que comporta un descens de la pressió fiscal individual (BOE 19-12-02).*

*Culmina la **liberalització dels mercats energètics**, amb la possibilitat que les llars i les pimes escullin el subministrador d'electricitat i de gas.*

març 20 *Els Estats Units i els seus aliats comencen la **guerra contra l'Iraq** per enderrocar el règim de Sadam Husein.*

abril 27 *Entra en vigor un conjunt de **mesures de reforma econòmica** orientades a reduir els costos dels crèdits hipotecaris, impulsar l'ocupació femenina, millorar el règim dels autònoms a la Seguretat Social i l'accés dels joves a habitatges de lloguer i afavorir el tracte fiscal a les petites i mitjanes empreses (BOE 26-4-03).*

maig 25 ***Eleccions** municipals i autonòmiques.*

juny 5 *El **Banc Central Europeu** rebaixa el principal tipus oficial en 50 punts bàsics fins al 2,00%, la segona reducció de l'any.*

setembre 14 *Suècia rebutja la incorporació de la seva moneda a l'**euro** en un referèndum.*

*La cimera de l'**Organització Mundial del Comerç** a Cancún (Mèxic) acaba sense acords.*

novembre 1 *Jean-Claude Trichet, anterior governador del banc central europeu de França, relleva Willem F. Duisenberg com a **president del Banc Central Europeu**.*

2004

gener 1 *Entren en vigor els **Pressupostos Generals de l'Estat per al 2004** (BOE 31-12-03).*

febrer 11 *L'índex Dow Jones de la **Borsa de Nova York** registra un màxim anual (10.737,7) amb una alça del 2,7% en relació amb el final del 2003.*

17 *L'**euro** cotitza a 1,286 dòlars, el valor màxim des del llançament de la moneda única al començament del 1999.*

març 11 *Tràgic **atemptat terrorista** a la xarxa ferroviària de rodalies de Madrid.*

14 *Victòria del Partido Socialista Obrero Español a les **eleccions generals**.*

abril 13 *L'índex de la **borsa espanyola** IBEX 35 marca un màxim anual (8.444,3) amb uns guanys acumulats del 9,1% sobre el final de desembre del 2003.*

maig 1 *Ampliació de la **Unió Europea** a deu nous Estats membres fins a un total de vint-i-cinc.*

juny 18 *La cimera del Consell Europeu de Brussel·les aprova la **Constitució Europea**, que haurà de ser ratificada pels Estats membres de la Unió Europea.*

agost 10 *La **Reserva Federal** apuja el tipus d'interès de referència per segon cop enguany en un quart de punt percentual fins a l'1,50%.*

19 *El preu del **petroli** qualitat Brent a un mes puja fins a un nivell rècord de 44,49 dòlars per barril.*

AGENDA

Setembre

1 *Comptabilitat nacional trimestral (segon trimestre).*

2 *Reunió del Consell de Govern del Banc Central Europeu.*

9 *Índex de producció industrial (juliol).*

10 *Índex de preus de consum (agost).*

16 *Índex de preus de consum harmonitzats de la Unió Europea (agost).*

21 *Reunió del Comitè de Mercat Obert de la Reserva Federal.*

22 *Enquesta trimestral de costos laborals (segon trimestre).*

27 *Índex de preus industrials (agost).*

30 *Indicador avançat de l'IPCA (setembre).*

Octubre

5 *Índex de producció industrial (agost).*

7 *Reunió del Consell de Govern del Banc Central Europeu.*

14 *Índex de preus de consum (setembre).*

15 *Enquesta contínua de pressupostos familiars (segon trimestre).*

18 *Índex de preus de consum harmonitzats de la Unió Europea (setembre).*

25 *Índex de preus industrials (setembre).*

26 *Enquesta de població activa (setembre).*

Estats Units: lleugera desacceleració econòmica per la menor embranzida del consum

L'economia nord-americana creix el 4,7% en el segon trimestre...

L'economia dels Estats Units va reduir el seu fort ritme expansiu durant el segon trimestre de l'any, quan va créixer el 4,7% interanual, enfront del 5,0% del trimestre anterior. La intensitat de la desacceleració és més patent en taxa intertrimestral anualitzada, que, en el segon trimestre, va ser del 2,8%, 1,7 punts per sota de la dels tres primers mesos de l'any.

...percentatge que representa una certa desacceleració de l'activitat, deguda, principalment, a l'alentiment del consum.

El principal responsable de la pèrdua de ritme del producte interior brut (PIB) nord-americà va ser el consum privat, que va passar del 4,2% interanual del primer trimestre al 3,6% de l'actual. L'alentiment del consum públic també va contribuir al menor ritme de creixement. En canvi, la inversió es va mantenir gairebé estable, principalment per la fortalesa de la inversió residencial, que es va incrementar l'11,4% en relació amb el mateix trimestre del 2003. Per la seva banda, l'aportació de la variació d'existències a l'augment del PIB va incrementar-se del 0,3% del primer trimestre al 0,7% del segon.

ESTATS UNITS: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	1,9	3,0	2,3	3,5	4,4	5,0	–	4,7	–	–
Vendes al detall	2,5	5,4	4,5	6,2	6,7	7,8	7,5	9,3	7,0	6,5
Venda d'habitatges unifamiliars	7,6	11,6	15,5	15,1	8,8	22,1	16,6	22,3	11,1	...
Confiança del consumidor (*)	96,6	79,8	82,7	78,6	89,7	91,6	93,0	93,1	102,8	106,1
Producció industrial	–0,6	0,3	–1,0	–0,4	1,5	2,9	4,7	5,7	5,2	4,9
Índex d'activitat industrial (ISM) (*)	52,4	53,3	48,9	54,1	60,6	62,5	62,4	62,8	61,1	62,0
Taxa d'atur (**)	5,8	6,0	6,1	6,1	5,9	5,6	5,6	5,6	5,6	5,5
Preus de consum	1,6	2,3	2,2	2,2	1,9	1,8	2,3	3,1	3,3	3,0
Balança comercial (***)	–35,5	–42,7	–42,4	–43,5	–44,3	–45,0	–46,0	–46,5	–47,9	...

NOTES: (*) Valor.
(**) Percentatge sobre població activa.
(***) Saldo acumulat de 12 mesos en mitjana mensual. Milers de milions de dòlars.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

EVOLUCIÓ DEL PIB DELS ESTATS UNITS PER COMPONENTS
Percentatge de variació interanual

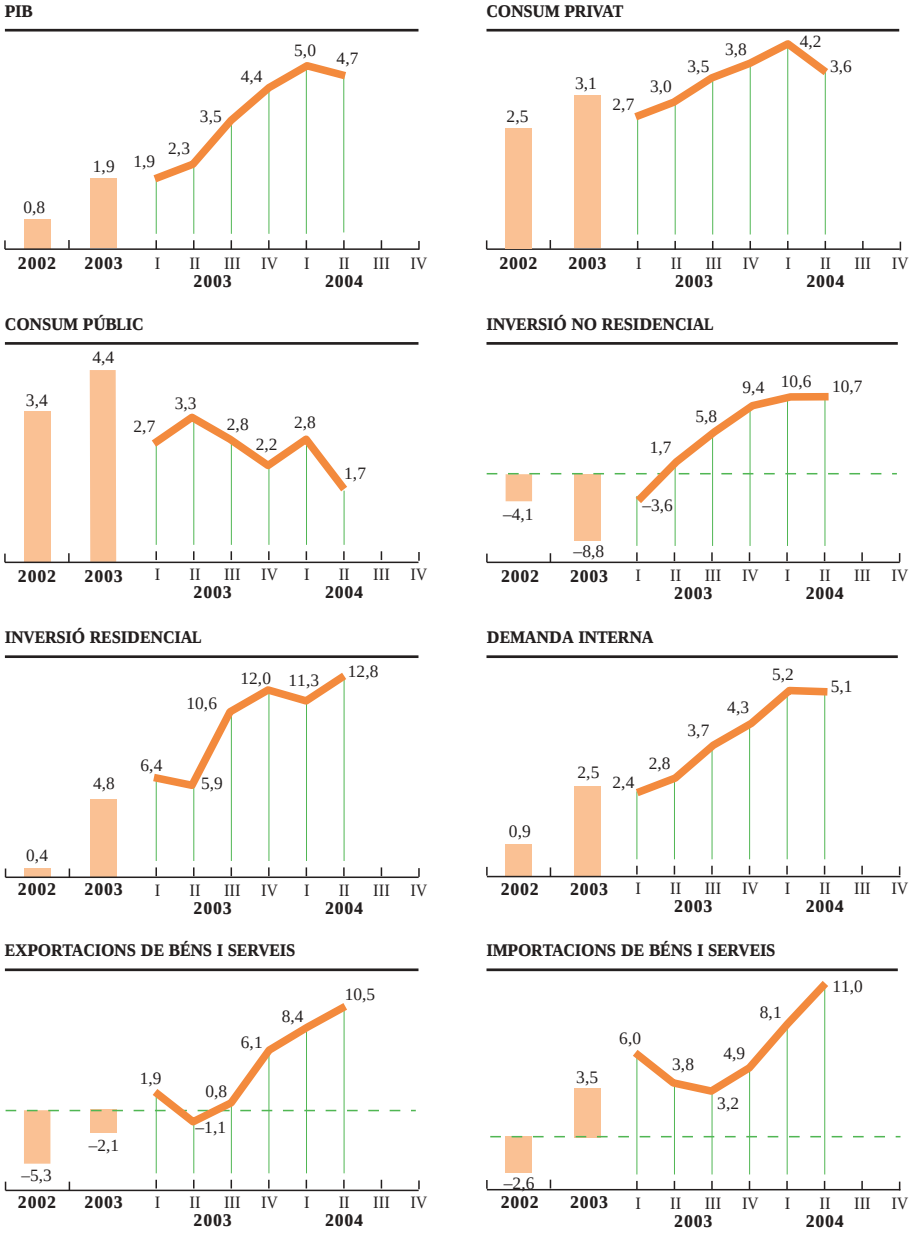

FONTS: Bureau of Economic Analysis i elaboració pròpia.

La contribució del sector exterior empitjora en el segon trimestre.

Pel que fa a la demanda externa, les exportacions van continuar mantenint la tònica positiva iniciada en el tercer trimestre del 2003. En els tres mesos d'abril a juny, es van accelerar fins al 10,5% interanual, més de dos punts percentuals per damunt del primer trimestre. Per la seva banda, l'embranzida de les importacions, que van passar de créixer el 8,1% interanual en el primer trimestre a l'11,0% en el segon, va ser més intensa. En conjunt, el sector exterior va drenar sis dècimes percentuals a l'increment del PIB, dues dècimes més que en el primer trimestre.

La frenada de les vendes al detall del juliol queda matisada per la recuperació de la confiança del consumidor.

Els últims indicadors coneguts reiteren les tendències anteriors. La desacceleració del consum privat s'intensifica, per bé que sorprendria que el deteriorament fos greu. Així, les vendes al detall, que registren el pols contemporani de la despesa de les llars, van créixer al juliol el 6,5% interanual, percentatge que cal comparar amb el 7,0% del mes de juny. Així i tot, el notable repunt de la confiança del consumidor al juny i al juliol, de 13 punts, matisa la tendència anterior i permet confiar en un procés contingut de moderació de la despesa de les famílies. En canvi, el cicle de la inversió apunta cap a la continuïtat de la seva expansió.

ES CONSOLIDA LA RECUPERACIÓ DE LA INVERSIÓ NORD-AMERICANA

Variació interanual del component de béns d'equipament de l'índex de producció industrial

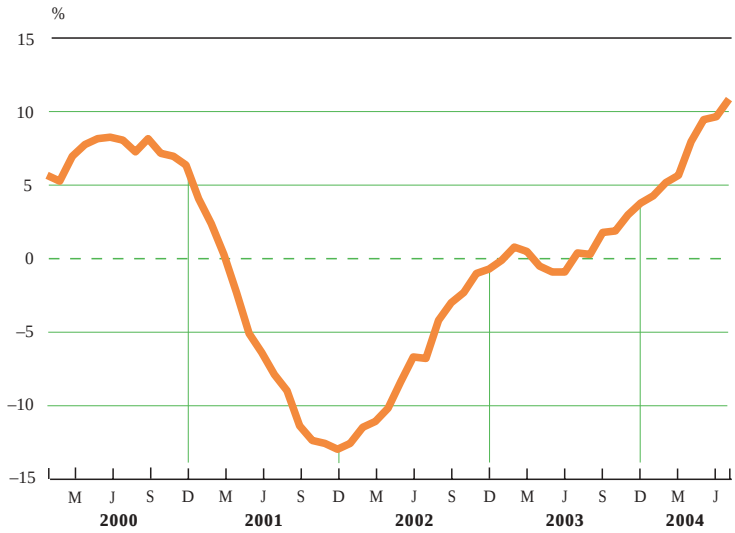

FONT: Reserva Federal.

La indústria redueix el ritme de creixement fins al juliol…

Des de l'òptica de l'oferta, els indicadors més sensibles als canvis cíclics reflecteixen la pèrdua relativa de ritme econòmic. En particular, la indústria mostra dificultats per consolidar el fort ritme expansiu dels mesos precedents. Després d'anotar al maig el seu màxim des del juny del 2000 en taxa interanual, el 5,7%, la producció industrial s'ha desaccelerat fins al 4,9% interanual del juliol. Aquest registre, juntament amb l'estabilització de l'índex d'activitat industrial de l'Institute of Supply Management (ISM), en nivells de l'ordre dels 62 punts en el segon trimestre i al juliol, suggereix un cert estancament de l'avanç industrial, per bé que a nivells relativament elevats.

…i una trajectòria similar es pot anticipar per a la construcció en els propers mesos.

Pel que fa a la construcció, l'altre gran suport de l'actual recuperació, després d'una trajectòria de fort creixement, el sector pot estar entrant en una fase de menor activitat. Tot i que els indicadors contemporanis continuen essent dinàmics –les vendes d'habitatges unifamiliars van créixer el 16,5% interanual de mitjana en el segon trimestre–, tant els habitatges iniciats com els permisos de construcció han perdut impuls en avançar aquest segon trimestre. Per la seva banda, els serveis van mantenir al juliol un comportament en línia amb el registre del segon trimestre.

Dada negativa d'ocupació al juliol, mes en què només es van crear 32.000 llocs de treball.

Al juliol, el mercat de treball va sorprendre amb un baix creixement de l'ocupació no agrícola, de només 32.000 persones en relació amb el mes anterior. Per aquest motiu, l'ocupació es va situar al juliol en nivells un 1,1% superiors als d'un any abans, sense cap canvi en comparació amb el mes de juny. Per la seva banda, la taxa d'atur va recular al juliol fins al 5,5% de la població activa, una dècima percentual menys que al juny.

Desacceleració dels preus de consum que du l'IPC al 3,0% al juliol.

Sensiblement més positiva es pot considerar la dada d'inflació del juliol. Tot i el fort augment del petroli, que va impulsar el component energètic per damunt del 14% interanual, l'índex de preus de consum (IPC) es va desaccelerar fins al 3,0% interanual, tres dècimes percentuals per sota del registre de juny. Descomptades les categories més volàtils –energia i alimentació–, la taxa resultant es va situar en l'1,8% interanual (1,9% interanual al juny).

Amb la demanda interna encara molt dinàmica, l'important dèficit comercial es torna a ampliar al juny.

Per la seva banda, el notable afany comprador nord-americà es continua reflectint en el constant deteriorament del saldo comercial. El fort augment de les importacions (increment del 19,3% interanual al juny), enfront d'un menor avanç de les exportacions (creixement del 9,7% interanual), explica que al juny el dèficit comercial acumulat de dotze mesos, en mitjana mensual, pugés a 47.900 milions de dòlars, xifra que cal comparar amb els 46.500 milions de dòlars del maig.

Brasil: els bons indicis deixen pas al creixement

El Brasil creix el 2,7% en el primer trimestre i confirma la recuperació apuntada.

El PIB del Brasil del primer trimestre va créixer el 2,7% interanual en termes reals i va confirmar els indicis apuntats per la producció industrial i per les vendes de cotxes. Aquest creixement és força significatiu, ja que posa fi a un període de tres trimestres consecutius amb creixements negatius i alleuja les tensions polítiques.

A la inversió encara li queda molt per recórrer.

Per components, el consum privat va créixer l'1,0% interanual. Tot i que la xifra és modesta, cal comparar-la amb els resultats dels trimestres anteriors, en què es va arribar a registrar descensos propers al 6%. El consum públic va créixer l'1,3%, però aquí, en contrast amb el component privat, l'evolució és molt més plana, fet coherent amb l'austeritat fiscal que viu el país carioca. Com un possible risc, cal destacar que, en termes nominals, el consum públic va créixer el 12,1%, xifra superior a l'11,2% i al 6,7% del PIB i del consum privat, respectivament. La formació bruta de capital va créixer el 2,0%, percentatge que representa una franca millora en relació amb la disminució del 5,3% de l'últim trimestre del 2003. No obstant això, aquest component encara té molt camí per recórrer.

El sector exterior conserva el protagonisme.

El sector exterior va continuar conservant el protagonisme, amb unes exportacions que, en termes reals, van créixer el 19,5% interanual i van recuperar els forts increments de la primera meitat del 2003. Aquest creixement va compensar amb escreix unes importacions que també van mantenir una tònica de franca recuperació, amb un increment de l'11,2% interanual.

EVOLUCIÓ DEL PIB DEL BRASIL PER COMPONENTS

Percentatge de variació interanual

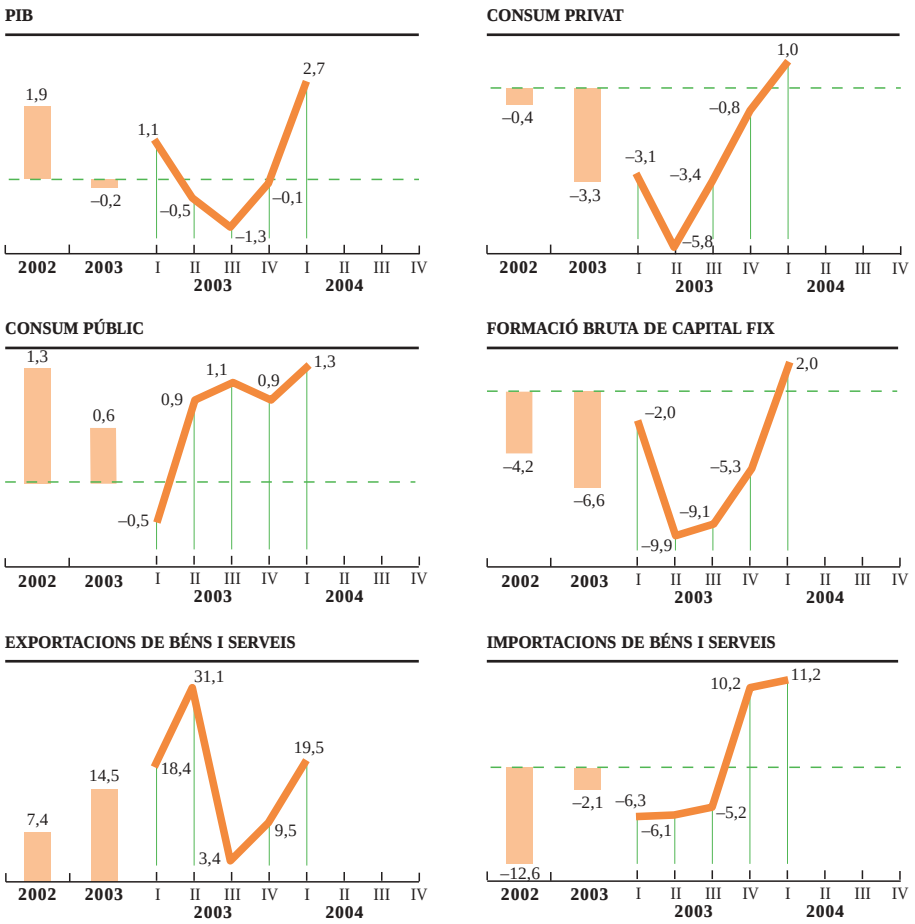

FONTS: Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística i Banco Central do Brasil.

La producció industrial i les vendes al detall apunten al creixement.

Els indicadors mensuals de demanda i oferta van continuar emetent senyals positius. La producció industrial del mes de juny va mantenir la tendència a l'alça i va créixer el 13,0% interanual, que deixa l'increment del segon trimestre en el 9,2%. Seguint la tònica apuntada, la producció industrial de béns de capital dels mateixos períodes va créixer el 32,9% i el 27,0%, respectivament. Les vendes al detall del juny es van incrementar el 12,8% interanual, i la venda d'automòbils, el 35,9%.

La tònica de moderació de la inflació es frena al juliol.

Els preus de consum del juliol van augmentar el 6,3% en relació amb el mateix període de l'any anterior. Això representa un alentiment de la positiva tendència de moderació que es va donar fins al maig, quan l'increment interanual es va situar en el 5,0%. L'atur registrat de la regió de São Paulo al juny va ser del 19,1%, percentatge que representa una disminució enfront del 20,7% de l'abril i del 19,7% del maig, per bé que els nivells continuen essent alts.

BRASIL: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB real	1,9	–0,2	–0,5	–1,3	–0,1	2,7	–	...	–	–
Producció industrial	2,7	–0,1	–2,6	–0,5	1,8	5,9	6,7	7,9	13,0	...
Taxa d'atur São Paulo (*)	19,0	19,9	20,5	20,1	19,8	19,8	20,7	19,7	19,1	...
Preus de consum	10,2	17,0	19,8	17,8	13,0	7,6	5,6	5,0	5,6	6,3
Balança comercial (**)	13,1	24,8	20,9	23,1	24,8	27,2	27,4	28,0	29,5	30,9

NOTES: (*) Percentatge sobre població activa.
(**) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions de dòlars.
FONTS: Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística i Banco Central do Brasil.

El superàvit comercial continua marcant nous màxims.

La balança comercial va seguir la tendència de fons positiva i, en els últims dotze mesos fins al juliol, va arribar als 30.877 milions de dòlars i va constituir el factor més esperançador de la recuperació carioca. La inversió directa dels dotze mesos fins al juny va ser de 10.275 milions de dòlars, en una tònica continuista, però dins de nivells baixos.

Argentina: l'economia es continua recuperant

L'Argentina, partint de nivells molt baixos, continua experimentant un robust creixement.

L'economia argentina continua creixent a un ritme espectacular. En el primer trimestre, el PIB va créixer l'11,2% interanual en termes reals, i es va revisar lleugerament a l'alça el creixement de l'últim trimestre del 2003, que va passar de l'11,3% a l'11,7%. El consum privat del primer trimestre va presentar avanços de l'11,7%, i el consum públic va augmentar l'1,4% interanual. La formació bruta de capital fix, la gran assignatura pendent de l'economia argentina, va augmentar el 51,0%.

El sector exterior presenta dubtes en el moderat creixement exportador.

En aquest context de forta recuperació de la demanda interna, les importacions van créixer el 57,0% interanual, i les exportacions van presentar un avanç més moderat, del 7,7%. La contribució al creixement del PIB del sector exterior, tot i que encara amb superàvit, és negativa del 3,1%, una davallada d'una quarta part del creixement del PIB. Per bé que aquest procés és normal en l'actual moment del cicle, és més preocupant el moderat creixement exportador en relació amb el Brasil.

Els indicadors de demanda mostren creixements explosius coherents amb el moment del cicle argentí.

La producció industrial va presentar al juliol avanços interanuals del 9,2%. Això representa una millora en relació amb la desacceleració temporal de l'abril, amb increments de l'ordre del 6%. Les vendes al detall a l'àrea de Buenos Aires van augmentar al juny el 42,1% en relació amb el mateix període de l'any anterior, i les vendes d'automòbils del juliol, el 77,8%. Tots aquests increments han de ser posats dins el context de recuperació de la intensa crisi que va experimentar el país el 2002. Tot i que en el cas de les vendes d'automòbils, els nivells estan en màxims històrics.

EVOLUCIÓ DEL PIB D'ARGENTINA PER COMPONENTS

Percentatge de variació interanual

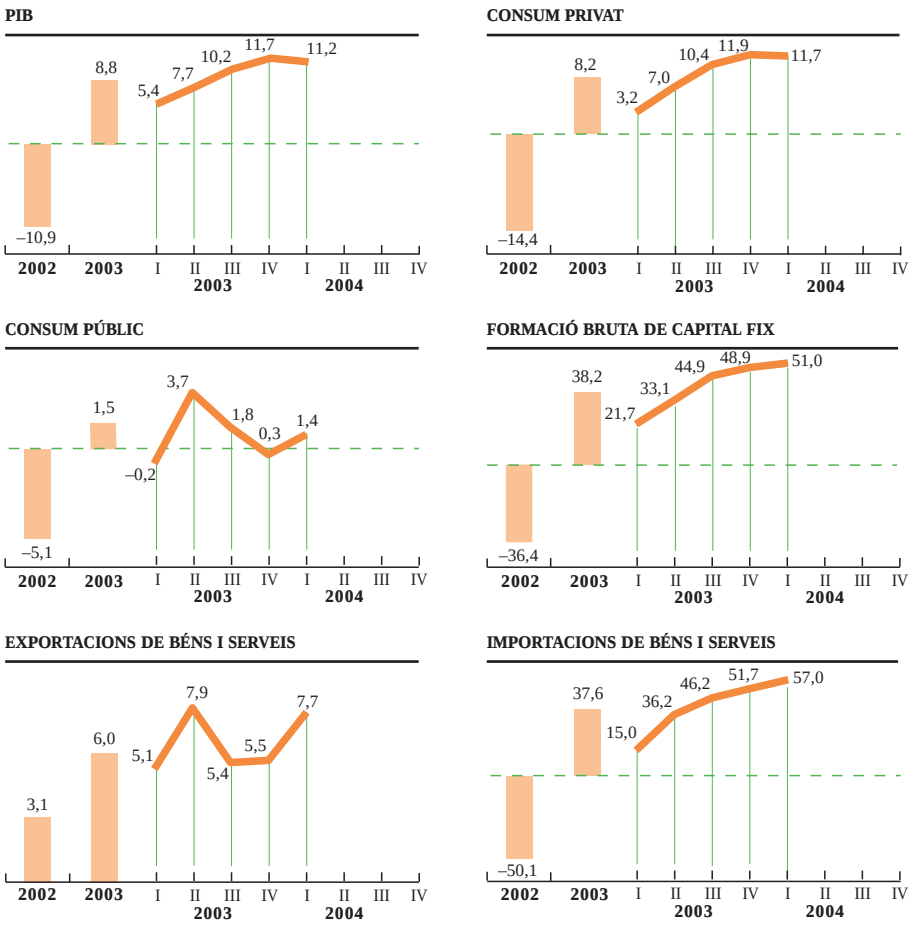

FONTS: Instituto Nacional de Estadística y Censos de la República Argentina (INDEC).

ARGENTINA: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	–10,9	8,8	7,7	10,2	11,7	11,2	–	...	–	–
Producció industrial	–7,5	12,7	13,9	13,0	10,9	8,5	5,4	7,9	8,2	9,2
Taxa d'atur (*)	20,6	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Preus de consum	25,9	13,4	14,5	5,2	3,7	2,4	3,1	4,3	4,9	4,9
Balança comercial (**)	16,7	15,7	17,3	16,7	15,7	14,3	14,4	14,2	13,4	...

NOTES: (*) Percentatge sobre població activa.
(**) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions de dòlars.
FONTS: Instituto Nacional de Estadística y Censos de la República Argentina (INDEC).

Ara com ara, el suau repunt de la inflació no és preocupant.

Els preus de consum han experimentat un lleuger repunt en els últims mesos. Així, al juliol van créixer el 4,9% en relació amb el mateix període de l'any anterior, percentatge que contrasta amb l'increment del 2,4% del primer trimestre. Per bé que l'Argentina té un expedient ple d'alts i baixos en aquest sentit, en l'actual conjuntura, creixent al fulgurant ritme de l'economia del país del Plata, el més important és el moderat nivell d'inflació, lleugerament per sota del brasiler.

Un deteriorament més intens de la balança comercial comportaria més tensions en el pagament del deute.

La balança comercial, en superàvit, ha presentat un moderat deteriorament i, en els últims dotze mesos fins al juny, ha presentat un saldo de 13.388 milions de dòlars. El dubte aquí és si el deteriorament és fruit d'una creixent demanda interna o d'una relativa falta de competitivitat, on l'Argentina pot estar quedant enrere en relació amb els seus veïns en un moment especialment propici per a les exportacions llatinoamericanes. Aquests dubtes són especialment rellevants en el moment actual, ateses les tensions existents amb el Fons Monetari Internacional sobre la capacitat del pagament del deute i l'augment de la pressió fiscal per ajudar a quadrar els comptes públics. Un deteriorament del sector exterior dificultaria molt les coses.

L'exportació i el consum tiren del creixement japonès

El Japó creix el 4,5% en el segon trimestre i revisa a l'alça el creixement del primer trimestre fins al 5,2%.

En el segon trimestre, l'economia nipona va créixer el 4,5% interanual, i l'Institut de Recerca Econòmica i Social (ESRI) va revisar a l'alça el creixement interanual del primer trimestre del 5,0% al 5,2%. La petita moderació del creixement interanual, juntament amb la revisió del primer trimestre, va deixar el creixement intertrimestral en un percentatge menys vigorós, l'1,7%. Per bé que aquesta dada suggereix una certa cautela, l'observació dels diferents components del PIB continua afirmant la recuperació japonesa.

El consum privat mostra vigor i augmenta el 3,4%...

El consum privat, que representa més de la meitat de l'economia japonesa, va créixer el 3,4% interanual en el segon trimestre, dada que cal comparar amb el 3,0% del primer trimestre, i va continuar marcant una significativa tendència a l'alça. El consum públic del mateix període va créixer el 2,0% interanual, que, tot i superar els increments dels últims trimestres, s'hauria de moderar a mesura que es consolidi el creixement. L'increment interanual de la formació bruta de capital fix del segon trimestre es va moderar fins al 2,4%, percentatge que s'ha de contrastar amb el 6,3% registrat en el trimestre precedent. Aquesta reducció del ritme de creixement, atesa la importància del component inversor en el cicle, és l'element que més dubtes crea sobre el vigor de la recuperació japonesa.

...però la inversió fluixeja de forma momentània.

El sector exterior va prosseguir la carrera alcista amb unes exportacions que van créixer el 17,9% interanual i que van compensar amb escreix l'increment del 10,8% de les importacions, dada coherent, al seu torn, amb el vigor de la demanda interna. Aquest creixement exportador no s'havia donat en molts anys. No obstant això, a diferència del cas de les importacions, en termes nominals és del 13,8%, inequívocament fort, però inferior, la qual cosa dóna una idea dels guanys de competitivitat de l'economia nipona, principalment en el sector manufacturer.

EVOLUCIÓ DEL PIB DEL JAPÓ PER COMPONENTS
Percentatge de variació interanual

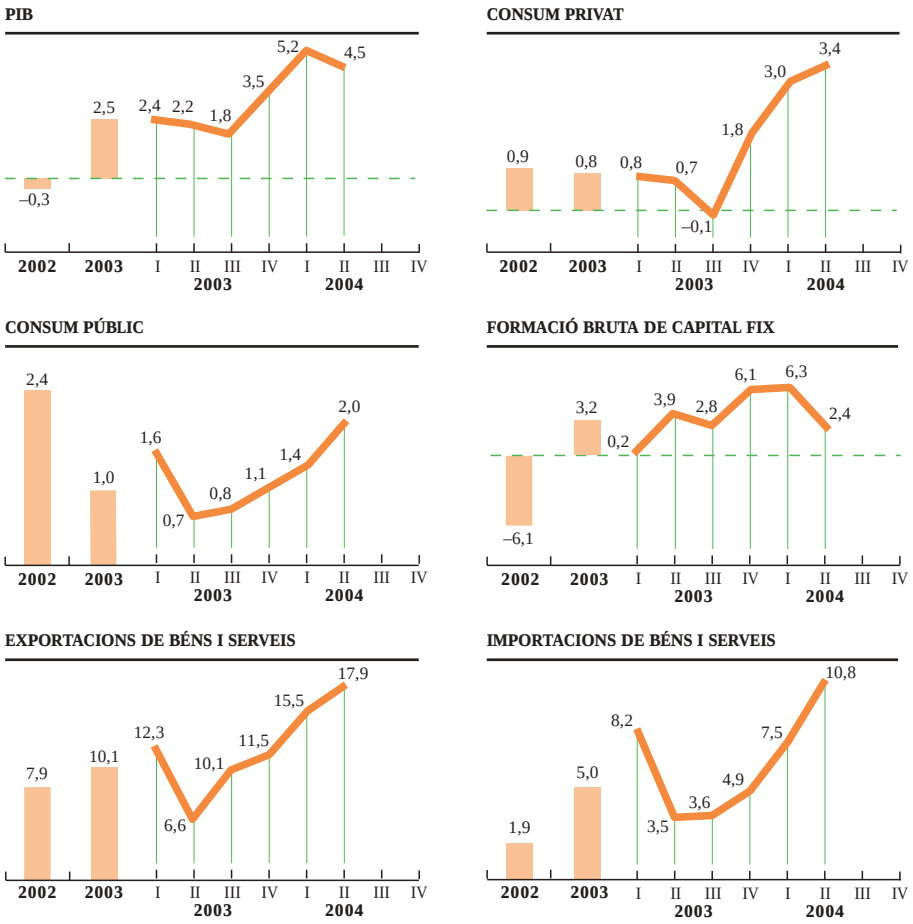

FONTS: Institut d'Investigació Econòmica i Social i elaboració pròpia.

Producció industrial, vendes d'automòbils i habitatge alleugen la desacceleració inversora.

Entre els indicadors mensuals d'activitat, cal destacar la producció industrial del juny, que va créixer el 7,7% en relació amb el mateix període de l'any anterior. Els habitatges iniciats al juny van disminuir el 7,7% interanual, però la tendència de fons d'aquest indicador és moderadament alcista, la qual cosa limita les perspectives a la baixa de la formació bruta de capital fix. En aquest sentit, el nombre d'habitatges venuts i els preus del juliol confirmen aquesta suau tendència alcista. El nombre de fallides del juliol, 1.123, també segueix la tendència positiva, comparat amb la mitjana mensual de 1.355 del 2003. Les vendes al detall del juny van disminuir el 2,5% interanual, però les vendes d'automòbils del juliol van registrar un augment del 9,1%.

La productivitat i la competitivitat continuen augmentant.

La taxa d'atur del juny es va situar en el 4,6%. El nombre d'ocupats no va variar de manera significativa, però sí el nombre d'aturats, que, en el segon trimestre, es va reduir el 14% en termes interanuals. La productivitat del mateix període va augmentar el 8%, dada francament positiva en aquest entorn de reducció de l'atur i coherent amb el comportament del sector exportador.

JAPÓ: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004			
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny
PIB	–0,3	2,5	2,2	1,8	3,5	5,2	–	...	–
Vendes al detall	–3,9	–1,9	–2,6	–2,2	–1,2	0,2	–1,0	–2,2	–2,5
Producció industrial	–1,3	3,3	1,9	1,1	4,7	5,0	8,7	8,4	7,7
Índex d'activitat empresarial (Tankan) (*)	–32,8	–21,0	–26,0	–21,0	–11,0	–5,0	–	...	–
Habitatges iniciats	–1,8	0,6	2,1	–0,5	3,3	5,3	–4,0	0,8	–7,2
Taxa d'atur (**)	5,4	5,3	5,4	5,2	5,1	4,9	4,7	4,6	4,6
Preus de consum	–0,9	–0,3	–0,2	–0,2	–0,3	–0,1	–0,4	–0,5	0,0
Balança comercial (***)	11,8	12,4	11,7	11,9	12,4	13,2	13,5	13,9	14,2

NOTES: (*) Valor.
(**) Percentatge sobre població activa.
(***) Saldo acumulat de 12 mesos. Bilions de iens.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

La deflació encara es resisteix, però sembla que el seu final s'apropa.

L'IPC del juny va repetir els valors del mateix període de l'any anterior i va presentar tímids símptomes del final de l'època deflacionista. En aquest sentit, la cautela és obligada, ja que els preus de Tòquio del mes de juliol encara van registrar disminucions interanuals del 0,2%. La balança comercial, en l'esmentat entorn de competitivitat, va superar els 14 bilions de iens en els dotze mesos fins al juny.

Primeres matèries: el preu del petroli supera els 44 dòlars per barril

Un seguit de notícies negatives relatives a les perspectives de l'oferta de petroli dispara el preu per damunt dels 44 dòlars.

Durant els mesos de juliol i agost, la cotització del petroli ha protagonitzat una notable escalada, que ha situat el barril de qualitat Brent, per a lliuraments a un mes, en els 44,5 dòlars, màxim des del 1985, any en què va començar a cotitzar el contracte. La posterior reconducció fins a nivells propers als 40 dòlars per barril no ha impedit que el petroli se situï en nivells un 42% superiors als del 2003 per aquestes dates. Aquest tensionament ha estat degut al degoteig de males notícies en els dos últims mesos: la inestabilitat a l'Iraq, els problemes del productor Yukos a Rússia o les vagues a Noruega i Nigèria, per esmentar els principals.

L'element de fons del mercat de cru són les dificultats que té l'OPEP per augmentar la producció en un context d'increment de la demanda.

No obstant això, més enllà d'aquests factors puntuals que s'han produït durant l'estiu, la conjuntura del mercat petrolier es pot resumir en el fet que, davant una situació de demanda d'energia en augment, generada per la forta expansió econòmica internacional, i amb els països exportadors de petroli amb un marge reduït per ampliar les possibilitats de producció a curt termini, qualsevol risc que es percep en la garantia del subministrament futur provoca fortes pressions alcistes en els preus. Aquestes tensions han estat intensificades per l'activa intervenció d'inversors amb un perfil especulatiu.

ES DISPARA EL PREU DEL PETROLI

Cotització del barril de petroli Brent a un mes

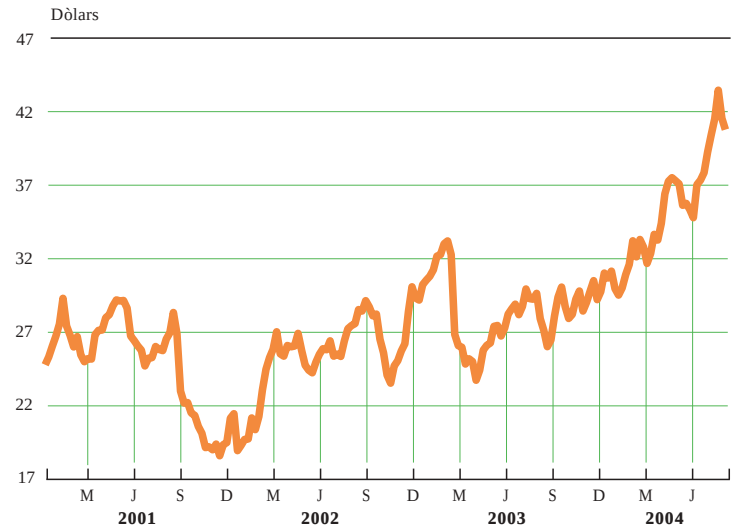

FONT: Thomson Financial Datastream.

En el segon trimestre, la demanda mundial de cru dobla la seva taxa de creixement.

Les dades avalen aquesta visió de caràcter més estructural del mercat de l'or negre. Pel que fa al repunt de la demanda mundial de petroli, segons les dades de l'Agència Internacional de l'Energia (AIE), en el segon trimestre de l'any es va accelerar fins al 5,2% interanual i va doblar la taxa dels tres primers mesos de l'any. L'oferta, per la seva banda, té moltes dificultats per créixer a nivells similars. L'AIE estima que, al juliol, la producció de l'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) sense l'Iraq va ser de 27,1 milions de barrils diaris. La capacitat extractiva addicional que es pot posar al mercat en el termini de 30 dies és només de 670.000 barrils, gairebé la meitat dels quals els produïa l'Aràbia Saudita.

En canvi, les cotitzacions de la resta de primeres matèries es desacceleren des del maig.

Aquesta evolució contrasta amb la moderació que comencen a exhibir les altres primeres matèries. L'índex «The Economist» de primeres matèries se situava a l'agost en nivells un 15% superiors als d'un any abans expressat en dòlars o un 5%, en euros, lluny dels màxims anuals del maig (31% i 19%, respectivament). La major moderació de les primeres matèries ha estat liderada per les alimentàries i les agrícoles no alimentàries.

Zona de l'euro: el sector exterior, motor de la recuperació

La zona de l'euro creix el 2,0% en el segon trimestre.

En el segon trimestre del 2004, l'economia de la zona de l'euro va créixer el 2,0% interanual, percentatge que representa una lleugera acceleració en relació amb l'1,3% interanual del trimestre anterior. Tot i que aquest registre representa la continuïtat de la recuperació, cal destacar que la taxa interanual està parcialment esbiaixada a l'alça pel baix nivell de creixement registrat en el segon trimestre del 2003. Aquest moderat ritme d'activitat queda reflectit en l'increment intertrimestral anualitzat, que va ser del 2,1%, per sota del 2,5% del primer trimestre del 2004. Tot i no disposar del detall per components, els indicadors disponibles mostren que la reactivació de la zona de l'euro encara és deguda, principalment, a l'impuls de les exportacions.

LENTA RECUPERACIÓ ECONÒMICA A LA ZONA DE L'EURO

Variació del producte interior brut en termes reals

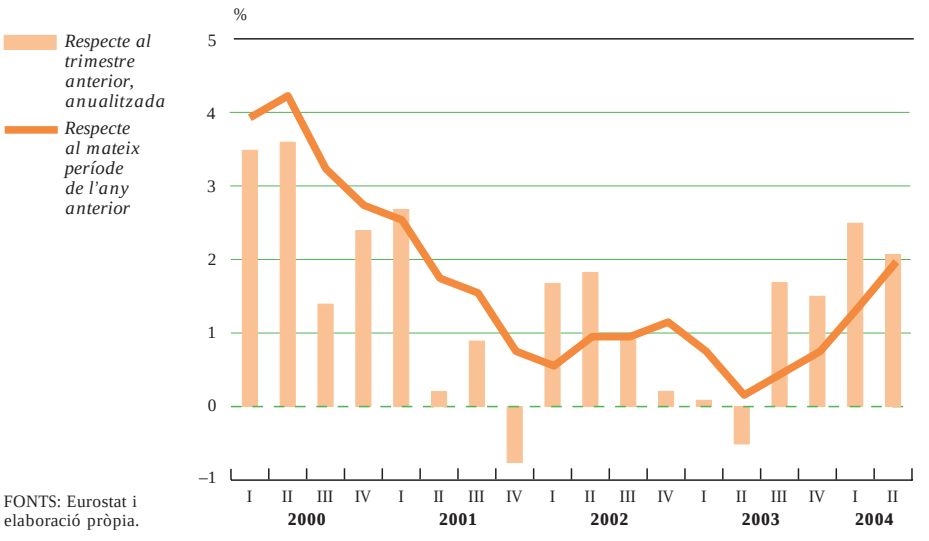

FONTS: Eurostat i elaboració pròpia.

La recuperació és encara molt fràgil i dependent del sector exterior, ja que el consum privat amb prou feines reacciona.

El principal element que falta perquè la recuperació es pugui consolidar és un comportament més expansiu del consum privat. En aquest sentit, els últims indicadors coneguts són mediocres. Les vendes al detall del segon trimestre de l'any van caure el 0,1% interanual i van empitjorar el feble registre dels tres primers mesos de l'any (augment del 0,6% interanual). Les perspectives immediates no són gaire esperançadores, ja que els consumidors de la zona de l'euro mantenen des del començament de l'any un nivell de confiança que oscil·la al voltant dels 14 punts, sense

mostrar més que una tendència marginal a la millora. Aquesta percepció deriva, en part, de l'atonia que limita el mercat de treball, incapaç d'exhibir cap millora, segons es desprèn de l'escassa creació d'ocupació (augment del 0,2% interanual en el primer trimestre del 2004, sense cap canvi en relació amb el quart trimestre del 2003) i de l'estabilitat de la taxa d'atur, que, al juny, va repetir per tercer mes consecutiu en el 9,0% de la població activa, màxim des de l'octubre de 1999.

ZONA DE L'EURO: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	0,9	0,5	0,1	0,4	0,7	1,3	–	2,0	–	–
Vendes al detall	0,0	0,2	1,1	–0,4	–0,4	0,6	0,4	–1,8	1,2	...
Confiança del consumidor (*)	–11,0	–18,0	–19,0	–17,0	–16,0	–14,3	–14,0	–16,0	–14,0	–14,0
Producció industrial	–0,5	0,3	–0,8	–0,3	1,4	1,1	1,6	3,7	2,7	...
Sentiment econòmic (*)	94,4	93,5	91,4	94,2	97,7	98,7	100,2	100,3	99,7	100,1
Taxa d'atur (**)	8,5	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	9,0	9,0	9,0	...
Preus de consum	2,2	2,1	1,9	2,0	2,0	1,7	2,0	2,5	2,4	2,3
Balança comercial (***)	84,1	81,4	82,4	76,8	73,5	78,9	88,6	91,9	93,5	...

NOTES: (*) Valor.
(**) Percentatge sobre població activa.
(***) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions d'euros.
FONTS: Eurostat, Banc Central Europeu, Comissió Europea i elaboració pròpia.

Ensopegada industrial al juny.

L'indicador d'oferta més general, el de sentiment econòmic, reitera el diagnòstic d'una economia que recupera part del pols, per bé que a un ritme molt lent. Aquest indicador va pujar al juliol al nivell dels 100,1 punts i es va refer de l'ensopegada relativa del mes de juny, però sense superar els registres de l'abril i el maig. Per sectors, cal destacar que la dinàmica industrial és molt irregular. Al juny, la producció industrial va créixer el 2,7% interanual, percentatge que cal comparar amb el 3,7% interanual del maig. Tot i que aquestes taxes són superiors a les registrades en els quatre primers mesos de l'any, ni el nivell de confiança industrial ni el de clima industrial, dos indicadors que tenen un cert caràcter anticipador, permeten esperar més que un creixement moderat en els propers mesos.

Ni la construcció ni els serveis exhibeixen un ritme d'activitat elevat.

Per la seva banda, la construcció i el sector terciari tampoc no mostren indicis de gaire dinamisme. Així, els indicadors de confiança sectorials corresponents han ofert senyals d'estancament (és el cas de la construcció, l'indicador de confiança de la qual està ancorat en nivells de l'ordre dels 17 punts negatius des de l'abril) o de reculada (els serveis han registrat un descens de l'indicador de confiança en els mesos de juny i juliol).

La inflació, en el 2,3% al juliol a causa de la moderació de totes les categories de preus, llevat de l'energia.

En aquesta tessitura d'incipient recuperació, les tensions inflacionistes dels últims mesos tenen una importància especial per la seva capacitat d'erosió de les rendes reals. Després d'un inici d'any relativament contingut, l'índex de preus de consum (IPC) harmonitzat va pujar fins al 2,0% interanual a l'abril i després es va enfilar fins al 2,5% al maig. A partir d'aquest moment, sembla que els preus de consum van iniciar una suau

desacceleració. Després de créixer el 2,4% interanual al juny, al juliol van recular una dècima percentual, fins al 2,3%. El menor tensionament de tots els components de l'índex, llevat de l'energia, explica aquesta moderada reconducció de la inflació.

Les exportacions són l'element fonamental de l'actual conjuntura europea.

Atès aquest escenari, el tret més positiu de la conjuntura de la zona de l'euro continua sent el comportament exportador. Al juny, les exportacions van créixer el 15,4% interanual (augment del 4,8% interanual de mitjana en el primer trimestre), resultat que, combinat amb una menor expansió de les importacions (14,8% interanual al juny), va provocar que el superàvit comercial augmentés de nou. Al juny, el saldo acumulat de dotze mesos es va situar en els 93.500 milions d'euros, en oberta recuperació en relació amb la mitjana dels mesos de gener-març, quan va ser de 78.900 milions d'euros.

Alemanya: el consum privat retarda la recuperació

En el segon trimestre, el PIB alemany creix l'1,5%.

L'economia alemanya va créixer l'1,5% interanual en el segon trimestre de l'any, enfront del 0,8% interanual dels tres primers mesos de l'any. En taxa intertrimestral anualitzada, l'acceleració del creixement queda matisada, ja que es va passar de l'1,7% del primer trimestre a l'1,9% del segon. Fins i tot en un context de reactivació econòmica mundial, afavoridor de les exportacions (increment del 12,2%), les reculades interanuals del consum privat i de la inversió (0,8% i 2,5%, respectivament) van llastar les possibilitats de creixement germàniques.

ALEMANYA: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	0,1	–0,1	–0,3	–0,3	0,0	0,8	–	1,5	–	–
Vendes al detall	–2,2	–0,6	0,8	–1,8	–1,2	–0,5	–1,6	–6,1	1,0	...
Producció industrial	–1,2	0,1	–0,5	–1,3	1,4	1,1	1,9	3,5	2,7	...
Índex d'activitat empresarial (IFO) (*)	89,4	91,7	89,5	92,5	96,2	96,4	96,3	96,1	94,6	95,6
Taxa d'atur (**)	10,2	10,5	10,6	10,5	10,5	10,4	10,5	10,5	10,5	10,6
Preus de consum	1,4	1,1	0,9	1,1	1,2	1,1	1,7	2,1	1,6	1,8
Balança comercial (***)	118,6	130,9	128,8	131,1	132,3	139,7	148,5	152,7	155,9	...

NOTES: (*) Valor.
(**) Percentatge sobre població activa.
(***) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions d'euros.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

Els indicadors de consum reiteren l'atonia de la despesa de les llars, a diferència de la inversió, més dinàmica.

Així, la conjuntura alemanya continua presidida per l'atonia de la despesa de les llars, segons es desprèn dels indicadors de consum del segon trimestre. Durant aquest període, les vendes al detall van caure el 2,3% interanual, la producció industrial de béns de consum va augmentar només el 0,9% interanual i, finalment, la confiança del consumidor va baixar dos punts, fins al nivell dels 17 punts negatius. L'únic contrapunt posi-

tiu en l'àmbit de la demanda interna el va aportar la inversió en béns d'equipament, com es reflecteix en la notable acceleració de la producció industrial d'aquests béns, propera al 6% interanual en el segon trimestre de l'any.

Les exportacions se situen en nivells un 10% superiors als d'un any enrere.

Per la seva banda, la demanda externa continua essent el principal motor de l'economia. Al juny, les exportacions van sumar tres mesos consecutius creixent per damunt del 10% interanual, la qual cosa ha provocat una ampliació del superàvit comercial germànic fins als 155.900 milions d'euros en saldo acumulat de 12 mesos (139.700 milions d'euros en el primer trimestre). Les importacions, en canvi, en línia amb la baixa activitat de la demanda interna, es van desaccelerar al juny fins al 5,3% interanual (8,9% interanual al maig).

La producció industrial creix el 2,7% al juny, percentatge que representa un cert alentiment en relació amb el mes de maig.

Des de la perspectiva de l'oferta, cal destacar la pèrdua de ritme de la producció industrial al juny, quan va créixer el 2,7% interanual, resultat que trunca momentàniament la incipient recuperació iniciada a l'abril. Per als propers mesos, l'escenari és incert, atesos els vaivens que registra l'indicador IFO d'activitat empresarial des del començament de l'any i que tenen, tot i la irregularitat, una tendència subjacent de descens. En aquest sentit, el moderat ascens del mes de juliol, fins al nivell dels 95,6 punts, i el suau deteriorament de l'agost, fins als 95,3 punts, cal entendre'ls com una compensació parcial de la reculada del juny.

Al juliol, la taxa d'atur puja al 10,6%, i la inflació remunta fins a l'1,8%.

Finalment, els indicadors de preus i de mercat laboral confirmen les tendències dels mesos anteriors. Pel que fa a la inflació, els preus de consum van créixer al juliol l'1,8% interanual arran de l'impacte de l'increment dels preus de l'energia, un factor que empeny l'IPC germànic des del mes d'abril. La taxa d'atur, després de tres mesos estabilitzada en el 10,5%, va sumar al juliol un augment d'una dècima i es va situar en el 10,6% de la població activa.

França: el creixement arriba al 3%

A França, l'embranzida de la demanda interna permet créixer el 3,0% en el segon trimestre.

L'economia gal·la ha experimentat una notable acceleració del creixement en el segon trimestre de l'any. Durant el període abril-juny, el producte interior brut (PIB) va augmentar el 3,0% interanual, enfront de l'1,7% del primer trimestre. Tots els components de la demanda van exhibir una sensible recuperació en relació amb els trimestres anteriors, per bé que cal destacar, per la seva importància, el consum privat (que es va accelerar fins al 2,7% interanual, partint de l'1,8% anterior) i la formació bruta de capital fix (3,7% interanual en el tercer trimestre, percentatge que cal comparar amb el 2,4% precedent). Per la seva banda, el sector exterior va reduir la seva aportació negativa a la variació del PIB de l'1% del primer trimestre al 0,7% del segon.

La producció industrial fluixeja al juny, però les perspectives immediates no són negatives.

Els últims indicadors coneguts no aporten gaires novetats, fora de registrar un nou augment del dinamisme del consum privat, que al juny va assolir un increment interanual del 8,6% interanual, quatre punts percentuals superior al de maig. Des de la perspectiva de l'oferta, cal destacar que l'activitat industrial va fluixejar al juny i es va desaccelerar fins al 2,7% interanual (3,5% interanual al maig). Així i tot, el comportament rela-

tiu més positiu de les exportacions durant els mesos de maig i juny, quan les vendes a l'exterior van créixer de l'ordre del 10% interanual, i la recuperació de les comandes industrials i de la confiança industrial al juny i juliol anticipen que l'ensopegada industrial serà temporal.

EVOLUCIÓ DEL PIB DE FRANÇA PER COMPONENTS

Percentatge de variació interanual

La inversió i el consum disparen el creixement.

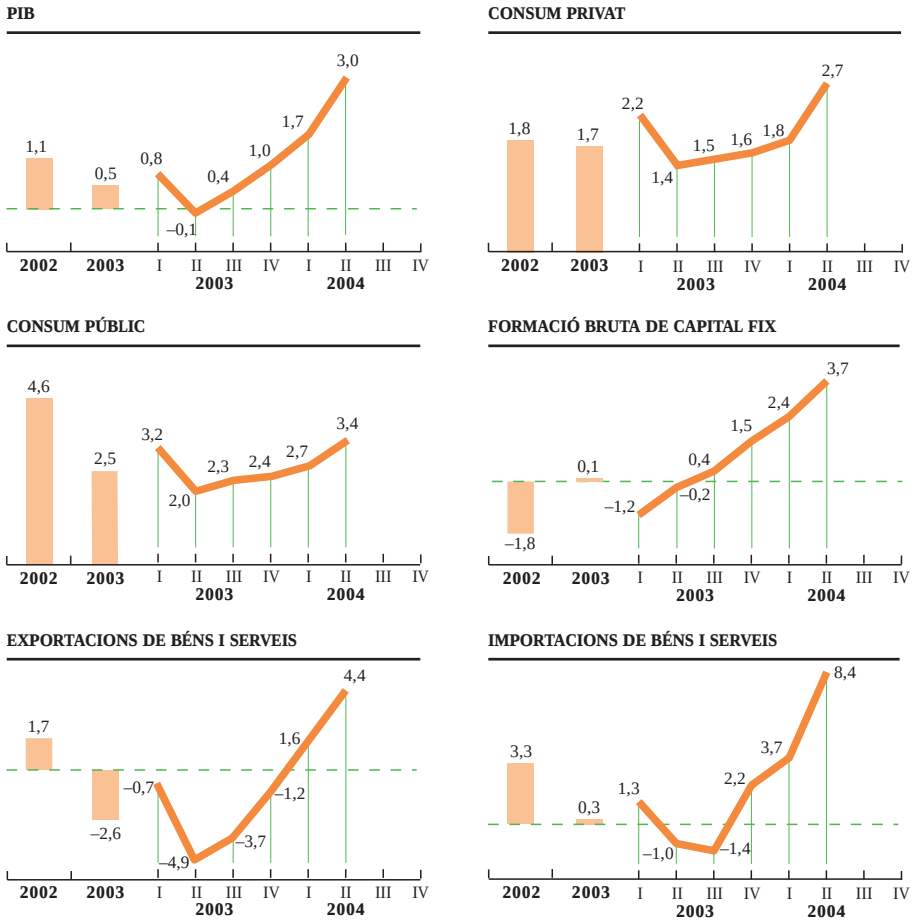

FONTS: INSEE i elaboració pròpia.

Moderat empitjorament de l'atur al juny, fins al 9,9%, mentre la inflació se situa en el 2,3% al juliol.

Per la seva banda, l'IPC ha mantingut la tendència ja registrada en altres economies de la zona de l'euro i, després d'assolir el seu màxim anual al maig (2,6% interanual), s'ha desaccelerat de llavors ençà. Al juliol, la inflació se situava en nivells un 2,3% superiors als d'un any abans. Menys satisfactòria és l'evolució de la taxa d'atur, que, després de quatre mesos consecutius en el 9,8%, va tornar a créixer al juny fins al 9,9%.

FRANÇA: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	1,1	0,5	–0,1	0,4	1,0	1,7	–	3,0	–	–
Consum intern	0,9	0,9	–0,3	0,8	1,4	2,5	3,8	4,6	8,6	...
Producció industrial	–1,4	–0,4	–1,7	–0,8	0,9	0,5	0,8	3,5	2,7	...
Taxa d'atur (*)	9,3	9,9	9,8	9,9	9,9	9,8	9,8	9,8	9,9	...
Preus de consum	1,9	2,1	1,9	2,0	2,2	1,9	2,1	2,6	2,4	2,3
Balança comercial (**)	0,4	0,3	0,3	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	...

NOTES: (*) Percentatge sobre població activa.
(**) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions d'euros.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

Itàlia: suau recuperació en el segon trimestre

L'economia d'Itàlia creix l'1,1% en el segon trimestre, però, segons els indicadors avançats, la recuperació pot tenir poc abast.

Durant el segon trimestre del 2004, l'economia transalpina va créixer l'1,1% interanual, una acceleració moderada en relació amb el 0,7% del primer trimestre. Tot i aquest lleuger repunt de l'activitat, els indicadors de caràcter avançat no permeten esperar més que una expansió contingu-da. Així, l'índex compost d'indicadors avançats que publica l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics dibuixa una tra-jectòria de desacceleració en els mesos de maig i juny, registres que es corresponen amb la tònica irregular de l'índex de sentiment econòmic fins al juliol, quan es va situar en el nivell dels 100,6 punts, amb prou fei-nes per damunt de la mitjana del segon trimestre.

ITÀLIA: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	0,4	0,4	0,2	0,4	0,1	0,7	–	1,1	–	–
Vendes al detall	2,4	2,0	3,2	1,8	0,9	1,2	0,8	–3,2	...	...
Producció industrial	–1,3	–0,5	–1,6	–0,2	0,1	0,0	0,7	1,7	0,0	...
Taxa d'atur (*)	9,0	8,7	8,7	8,6	8,5	8,5	–	...	–	–
Preus de consum	2,5	2,7	2,7	2,8	2,5	2,2	2,3	2,3	2,4	2,3
Balança comercial (**)	10,8	3,4	3,5	1,5	2,0	1,4	2,6	3,2	...	...

NOTES: (*) Percentatge sobre població activa.
(**) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions d'euros.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

Falta de dinamisme del consum i progressió industrial limitada, dos llasts de la conjuntura italiana.

Aquestes expectatives limitades deriven de la manca d'impuls de la demanda interna (al maig, les vendes al detall van baixar el 3,2% inter-anual) i de l'escassa embranzida de l'activitat industrial. Així, tot i la recu-peració exportadora registrada entre els mesos de març i maig, la produc-ció industrial se situava al juny en el mateix nivell que un any abans. Per la seva banda, els preus de consum van créixer el 2,3% interanual al juliol, enfront del 2,4% interanual del mes precedent.

Regne Unit: notable ritme d'activitat en el segon trimestre

El Regne Unit creix gairebé el 4% en els mesos d'abril a juny, gràcies a la seva incombustible demanda interna.

El PIB britànic va créixer el 3,7% interanual en el segon trimestre. Amb aquest resultat suma ja dos trimestres consecutius per damunt del 3%. Per components, cal destacar la forta acceleració de la demanda interna (del 3,7% interanual del primer trimestre al 4,4% del segon), a causa del renovat impuls del consum privat (va créixer el 3,8% interanual) i de la sensible reactivació de la inversió (augment interanual del 7,5%). En canvi, el sector exterior va restar nou dècimes a la variació del PIB, més del doble que en el primer trimestre. Tot i que encara no es coneix el desglossament per components, el bon comportament de les vendes al detall (6,6% interanual al juliol) i d'altres indicadors de consum privat confirmen que la despesa de les llars continua actuant de dinamo principal de l'economia. La recuperació de la confiança del consumidor fins al juliol avala l'extensió futura d'aquesta tendència positiva.

REGNE UNIT: PRINCIPALS INDICADORS ECONÒMICS

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior, llevat que s'indiqui el contrari

	2002	2003	2003			2004				
			II	III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
PIB	1,8	2,2	2,1	2,2	2,9	3,4	–	3,7	–	–
Vendes al detall	6,8	2,9	2,6	3,0	3,1	6,4	6,0	7,3	6,9	6,6
Producció industrial	–2,5	–0,1	–0,5	–0,1	0,5	–0,2	1,0	1,1	0,5	...
Taxa d'atur (*)	3,0	2,9	3,1	3,0	2,9	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7
Preus de consum	2,2	2,8	2,9	2,8	2,6	2,3	2,0	2,3	2,3	2,2
Balança comercial (**)	–43,5	–46,8	–46,5	–47,1	–47,3	–49,8	–52,3	–53,2	–53,6	...

NOTES: (*) Percentatge sobre població activa.
(**) Saldo acumulat de 12 mesos. Milers de milions de lliures esterlines.
FONTS: OCDE, organismes nacionals d'estadística i elaboració pròpia.

Bon moment dels serveis, que contrasta amb les dificultats de l'activitat industrial.

Pel que fa a l'evolució sectorial, els serveis, per bé que sembla que en els últims mesos s'ha frenat el seu creixement, exhibeixen un nivell d'activitat elevat. En canvi, la producció industrial continua ancorada en una fase de feblesa. Al juny, l'índex de producció industrial es va situar en nivells un 0,5% superiors als del mateix mes del 2003, un avanç molt moderat quan es compara amb el dinamisme general de l'economia. La millora de les exportacions, manifestada de manera incipient al juliol, hauria d'afavorir la manufactura exportadora britànica.

Escasses pressions sobre els preus de consum, i atur en mínims històrics.

El manteniment de la taxa d'atur en mínims des del 1975 (2,7% al juliol) i l'absència de tensions inflacionistes rellevants (l'IPC del juliol, descomptats els costos hipotecaris, va ser del 2,2% interanual, enfront del 2,3% del juny) tanquen un dels millors escenaris econòmics d'Europa.

MERCATS MONETARIS I DE CAPITAL

La Reserva Federal apuja de nou el tipus d'interès de referència

Es consolida el gir alcista dels tipus d'interès.

La recuperació de l'economia mundial i la conseqüent pujada dels preus de les primeres matèries i, sobretot, l'encariment del preu del petroli per damunt dels 40 dòlars per barril pressionen els preus. En aquesta conjuntura, les polítiques monetàries molt relaxades aplicades per moltes autoritats monetàries van deixar de tenir vigor. Així, alguns bancs centrals, com els d'Anglaterra, Suïssa i la Reserva Federal dels Estats Units van iniciar moviments alcistes dels tipus d'interès. No obstant això, ateses les condicions de les seves zones, és probable que el Banc Central Europeu i el Banc del Japó encara triguin alguns mesos a emprendre un gir restrictiu de la política monetària. Així, el període de tipus d'interès en nivells històricament reduïts arriba a la seva fi.

GIR ALCISTA GRADUAL DELS TIPUS D'INTERÈS OFICIALS

Tipus d'interès de referència de la política monetària

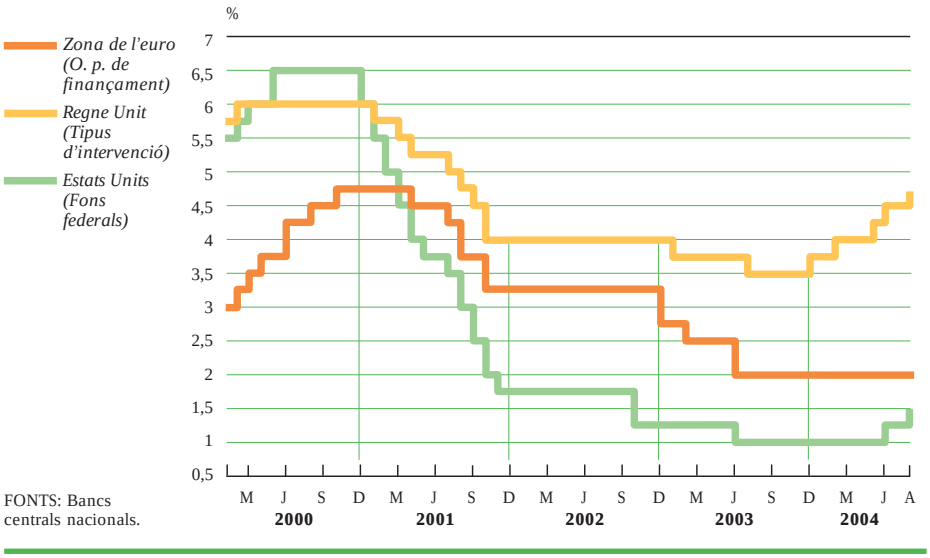

FONTS: Bancs centrals nacionals.

La Reserva Federal apuja de nou el tipus de referència fins a l'1,50%.

Als Estats Units, la compareixença del president de la Reserva Federal, Alan Greenspan, davant el Congrés i el Senat cap a la meitat de juliol va confirmar que s'havia iniciat el procés cap a una política monetària menys expansiva. Així, a la reunió del Comitè Monetari de Mercat Obert celebrada el dia 10 d'agost, es va decidir un increment de 25 punts bàsics del

tipus de referència del mercat interbancari a un dia fins a l'1,50% i de la taxa de descompte fins al 2,50%. Aquesta mesura havia estat àmpliament anticipada. En el seu comunicat, aquest Comitè va considerar que una part de l'increment de la inflació era transitori. Així mateix, va afirmar que els riscos estaven equilibrats tant per al creixement com per a la inflació. En aquesta tessitura, va anunciar que la reversió de la política monetària acomodatícia seria moderada.

TIPUS D'INTERÈS A CURT TERMINI ALS MERCATS NACIONALS
Mitjanes mensuals, en percentatge anual

	Zona de l'euro			Estats Units		Japó	Regne Unit		Suïssa
	Subhastes BCE (2)	Euríbor		Nivell objectiu de Reserva Federal (3)	Tres mesos	Tres mesos	Tipus d'intervenció Banc d'Anglaterra (4)	Tres mesos	Tres mesos
		Tres mesos	Un any						
2003									
Juliol	2,08	2,13	2,08	1,00	1,08	0,01	3,58	3,39	0,28
Agost	2,06	2,14	2,28	1,00	1,10	0,01	3,50	3,43	0,26
Setembre	2,07	2,15	2,26	1,00	1,10	0,00	3,50	3,60	0,25
Octubre	2,05	2,14	2,30	1,00	1,12	0,00	3,50	3,71	0,24
Novembre	2,02	2,16	2,41	1,00	1,13	0,01	3,71	3,89	0,25
Desembre	2,01	2,15	2,38	1,00	1,12	0,01	3,75	3,93	0,26
2004									
Gener	2,01	2,09	2,22	1,00	1,09	0,01	3,75	3,96	0,24
Febrer	2,00	2,07	2,16	1,00	1,07	0,01	3,96	4,08	0,25
Març	2,00	2,03	2,06	1,00	1,07	0,01	4,00	4,21	0,25
Abril	2,00	2,05	2,16	1,00	1,10	0,00	4,00	4,30	0,28
Maig	2,00	2,09	2,30	1,00	1,21	0,00	4,21	4,44	0,26
Juny	2,00	2,11	2,40	1,25	1,47	0,00	4,42	4,71	0,41
Juliol (*)	2,01	2,12	2,36	1,25	1,59	0,00	4,50	4,77	0,50
Agost (1)	2,02	2,12	2,32	1,50	1,73	0,00	4,75	4,91	0,55

NOTES: (*) Xifres provisionals.
(1) Dia 24.
(2) Tipus d'interès marginal. Últimes dates de variació del tipus mínim: 6-3-03 (2,50%), 5-6-03 (2,00%).
(3) Últimes dates de variació: 25-6-03 (1,00%), 30-6-04 (1,25%), 10-8-04 (1,50%).
(4) Últimes dates de variació: 6-2-03 (3,75%), 10-7-03 (3,50%), 6-11-03 (3,75%), 5-2-04 (4,00%), 6-5-04 (4,25%), 10-6-04 (4,50%), 5-8-04 (4,75%).
FONTS: Banc Central Europeu, Banc d'Espanya, Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

Moderació de les expectatives alcistes dels tipus d'interès nord-americans.

D'aquesta manera, el tipus d'interès dels dipòsits interbancaris nord-americans a un any va oscil·lar en funció dels indicadors econòmics apareguts i dels missatges de la Reserva Federal. Així, cap al final de juliol, va igualar el nivell del final de juny en situar-se en el 2,42%, però va tornar a cedir després de la dada de creació d'ocupació del juliol, inferior a la pronosticada, i es va col·locar en el 2,28% el dia 25 d'agost. La corba de tipus d'interès indica que els operadors descompten que el tipus oficial de la Reserva Federal se situï al voltant del 2% al final de l'exercici.

El Banc Central Europeu continua sense moure fitxa...

A la zona de l'euro, el Consell de Govern del Banc Central Europeu (BCE) no va variar els tipus d'interès directors en la reunió del 5 d'agost. Així, el tipus de referència de l'Eurosistema continua en el 2% des del juny del 2003. El BCE ha continuat resistint les pressions per a una rebaixa del tipus d'interès oficial. Al seu últim butlletí d'agost, tot i preveure

pressions inflacionistes a curt termini, considera que, a mitjà termini, la inflació se situarà en línia amb el seu objectiu. No obstant això, indica alguns riscos, com el preu del cru i l'evolució futura dels impostos indirectes, dels preus administrats i dels salaris.

...i no és probable cap canvi abans del final de l'exercici...

En aquest marc, tot i que l'euríbor a 3 mesos se situava lleugerament per damunt del nivell del tipus de referència de l'Eurosistema, l'euríbor a dotze mesos es va situar en el 2,36% de mitjana mensual al juliol, 5 punts bàsics per sota del nivell de novembre del 2003. Al començament de la quarta setmana d'agost, l'euríbor a dotze mesos es va col·locar en el 2,32%. Així, el mercat no espera canvis en el que queda d'any i situa el moviment alcista en el primer trimestre del 2005.

...al contrari que el Banc d'Anglaterra, que apuja de nou el tipus oficial fins al 4,75%.

El Banc d'Anglaterra, en canvi, va apujar de nou el tipus d'interès oficial en 25 punts bàsics fins al 4,75% el dia 5 d'agost, tal com s'esperava. Es tracta del quart augment del tipus d'interès de referència al llarg de l'exercici i del cinquè des del novembre. L'institut emissor britànic va prendre aquesta decisió per neutralitzar les tensions inflacionistes, que podrien fer perillar l'assoliment de l'objectiu d'estabilitat dels preus a mitjà termini, fixat en el 2%. Després de l'increment de l'agost, el mercat ja només anticipa dos nous ascensos de 25 punts bàsics del tipus d'interès del Banc d'Anglaterra en els propers mesos.

El Banc de Nova Zelanda també apuja el tipus d'interès.

D'altra banda, el dia 29 de juliol, el Banc de Nova Zelanda va incrementar de nou el tipus d'interès oficial per quart cop en aquest exercici en 25 punts bàsics fins al 6,00%. L'autoritat monetària austral va actuar per afrontar els riscos inflacionistes i va alertar de la possibilitat de noves alces.

Oscil·lacions sense rumb de l'euro i del dòlar

La desacceleració econòmica i l'ampliació del dèficit comercial afecten el dòlar.

El dia 9 de gener del 2004, el dòlar va registrar el nivell mínim des del desembre de 1997 en relació amb un conjunt ampli de monedes. Més tard, la confirmació de la recuperació econòmica dels Estats Units, les actuacions d'alguns bancs centrals asiàtics adquirint la divisa nord-americana i l'anticipació de la pujada del tipus d'interès oficial de la Reserva Federal van impulsar el dòlar. Així, el dia 13 de maig, la moneda nord-americana va assolir un màxim des del setembre del 2003 enfront d'un conjunt ampli de divises. Amb posterioritat, alguns senyals d'una certa desacceleració del creixement econòmic, una moderació de les expectatives del ritme d'augment del tipus d'interès de referència dels Estats Units i l'ampliació del dèficit comercial van contribuir a la tendència d'afebliment del dòlar. Així, en termes globals, al començament de la quarta setmana d'agost, la moneda dels Estats Units, tot i presentar una apreciació de l'1,7% sobre el final de desembre, havia baixat el 2,6% en relació amb el màxim del maig.

TIPUS DE CANVI DE LES PRINCIPALS MONEDES

Juliol 2004

	Última sessió del mes		Dades mensuals				*Tipus de canvi 24-8-2004*
	Tipus de canvi	% de variació mensual (2)	Tipus de canvi mitjà	% variació (2)			
				Mensual	s/desembre 2003	Anual	
Enfront del dòlar dels EUA							
Ien japonès	111,4	2,3	109,5	0,1	1,6	–7,7	*109,6*
Lliura esterlina (1)	1,820	0,0	1,843	0,8	5,1	13,5	*1,793*
Franc suís	1,282	2,6	1,245	–0,4	–1,3	–8,4	*1,273*
Dòlar canadenc	1,332	–0,1	1,322	–2,6	0,8	–4,2	*1,308*
Peso mexicà	11,41	–1,1	11,47	0,7	1,9	9,7	*11,38*
Índex efectiu nominal (4)	*116,1*	*0,2*	*115,1*	*–0,7*	*0,5*	*–2,9*	*115,3*
Enfront de l'euro							
Dòlar dels EUA	1,204	–1,0	1,227	1,1	–0,2	7,9	*1,214*
Ien japonès	134,2	1,4	134,1	0,9	1,2	–0,7	*133,0*
Franc suís	1,541	1,1	1,527	0,5	–1,8	–1,3	*1,541*
Lliura esterlina	0,663	–1,2	0,666	0,2	–5,2	–5,0	*0,673*
Corona sueca	9,236	1,0	9,196	0,6	1,9	0,1	*9,161*
Corona danesa (3)	7,436	0,0	7,435	0,0	–0,1	0,0	*7,438*
Índex efectiu nominal (5)	*101,8*	*–0,3*	*102,4*	*0,6*	*–1,6*	*1,0*	*102,1*

NOTES: (1) Unitats per lliura esterlina.
(2) Els percentatges de variació fan referència a les cotitzacions tal com apareixen al quadre.
(3) La corona danesa té una paritat central enfront de l'euro de 7,46038 amb una banda de fluctuació del ±2,25%.
(4) Índex efectiu nominal ampli del dòlar de la Reserva Federal dels Estats Units. Calculat com a mitjana ponderada del valor del dòlar enfront de les 26 monedes dels països amb més volum de comerç amb els Estats Units. Base: 1-1997 = 100.
(5) Índex de tipus de canvi efectiu nominal de l'euro del Banc Central Europeu. Calculat com a mitjana ponderada del valor bilateral de l'euro contra les monedes dels 13 principals socis comercials de la zona de l'euro. Base: I-1999 = 100.

FONTS: Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

L'euro té dificultats per superar la cota d'1,24 dòlars.

L'euro va anotar el màxim històric enfront del conjunt de les divises dels tretze socis comercials més importants de la zona de l'euro en la segona setmana de gener del 2004. No obstant això, després va cedir, perquè el mercat va ser sensible a les declaracions de preocupació del Banc Central Europeu (BCE) per la seva ràpida apreciació, per l'escàs dinamisme econòmic de la zona de l'euro i per les especulacions sobre una nova davallada del tipus d'interès de referència de l'Eurosistema. Així, el dia 13 d'abril, va registrar el nivell mínim des del novembre del 2003. No obstant això, l'esvaïment de la perspectiva d'una rebaixa del tipus d'interès del BCE va facilitar una certa recuperació. Així i tot, al començament de la quarta setmana d'agost, la moneda única s'havia depreciat el 3,3% en relació amb la situació dels principals socis comercials al final del 2003. Enfront del dòlar, l'euro va recuperar la cota 1,24 el dia 19 de juliol, però va tornar a baixar tot seguit davant l'embranzida del dòlar. El dia 25 d'agost, es pagava a 1,214 dòlars, amb un descens del 3,9% des del començament de l'any.

L'atenuació de les expectatives de noves alces dels tipus d'interès perjudica la lliura esterlina.

La lliura esterlina va assolir la cota màxima des del mes d'octubre del 2002 enfront d'un conjunt ampli de divises el dia 17 de juny, amb el suport de la bona marxa de la seva economia i pels diferencials de tipus d'interès al seu favor. Tot i que més tard va tendir a afeblir-se, al final de juliol es va apropar al màxim anual de juny amb la perspectiva de nous augments del tipus d'interès del Banc d'Anglaterra. No obstant això, amb

posterioritat, en moderar-se les expectatives d'increments dels tipus d'interès britànics, la lliura va perdre terreny. Així, al començament de la quarta setmana d'agost, presentava una davallada del 2,6% en relació amb el màxim de juny, per bé que mantenia una apreciació global del 3,5% sobre el final de desembre. En els primers vint-i-cinc dies d'agost, la lliura es va depreciar l'1,5% contra l'euro i enfront del dòlar. Des de l'inici de l'any, la moneda britànica presentava una apreciació del 0,4% en relació amb el dòlar i del 4,8% enfront de l'euro.

VAIVENS DE L'EURO ENFRONT DEL DÒLAR

Dòlars d'Estats Units per euro

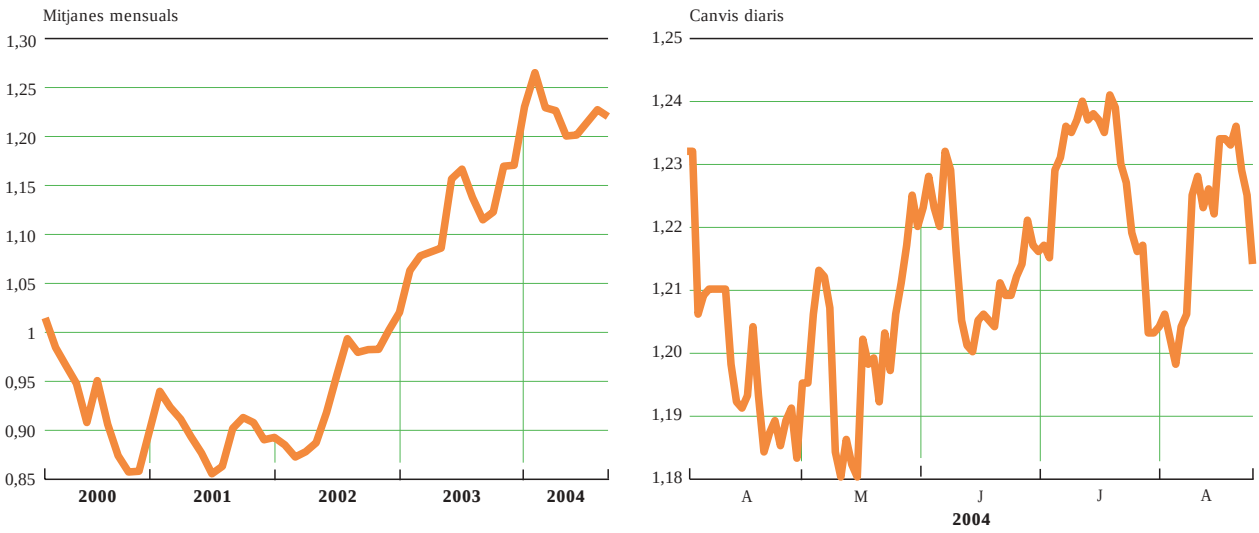

NOTA: Les dades arriben fins al 24 d'agost. FONTS: OCDE, Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

LLEUGERA DEPRECIACIÓ DEL IEN A L'ESTIU ENFRONT DEL DÒLAR

Iens per dòlar

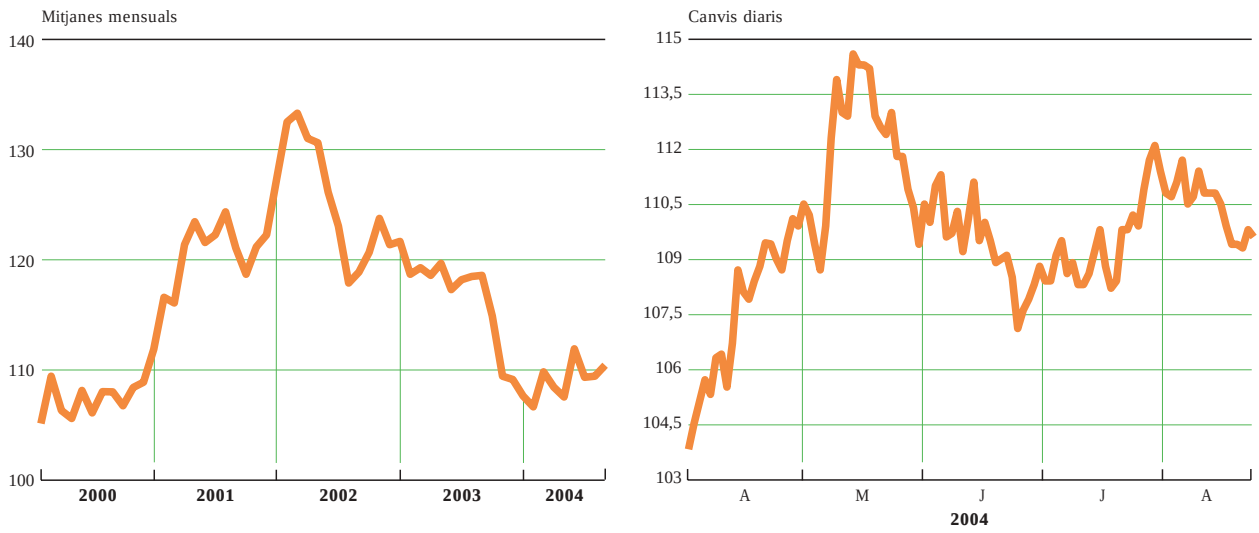

NOTA: Els tipus arriben fins al 24 d'agost. FONTS: OCDE, Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

La pèrdua de dinamisme de l'economia nipona incideix en el ien.

La pèrdua de dinamisme de l'economia japonesa i la caiguda de la Borsa de Tòquio han perjudicat el ien en les últimes setmanes. Així, la moneda nipona ha baixat el 0,7% enfront del dòlar i el 0,5% enfront de l'euro des del final del primer semestre. En canvi, al llarg de l'exercici, tot i caure el 2,2% enfront del dòlar, ha mostrat una alça de l'1,5% enfront de l'euro.

Relaxament de les rendibilitats dels bons públics

El rendiment dels bons del Tresor dels Estats Units es col·loca en el nivell de l'inici de l'any.

El rendiment dels bons del Tresor nord-americà a deu anys va marcar el màxim dels últims dos anys en el 4,87% el dia 14 de juny. Tot seguit, els dubtes sobre la sostenibilitat del ritme de creixement econòmic, la moderació de les expectatives alcistes dels tipus d'interès de la Reserva Federal i els transvasaments des de les borses per l'efecte refugi davant les alarmes per atemptats terroristes van propiciar que les rendibilitats del deute públic flexionessin a la baixa. Així, el tipus d'interès dels bons del Tresor dels Estats Units a 10 anys es va col·locar en el 4,28% el dia 25 d'agost, 2 punts bàsics per damunt del nivell del començament de l'exercici, i 59 punts bàsics per damunt del mínim de mitjan març.

Rebaixa de la qualificació del deute públic italià.

La rendibilitat dels bons de l'Estat alemanys a deu anys ha seguit la tònica dels seus homòlegs nord-americans en les últimes setmanes, tot i que ha baixat menys, de manera que s'ha reduït el diferencial entre els dos. Així, el dia 25 d'agost, es col·locava en el 4,11%, 15 punts bàsics per sota del final de desembre. D'altra banda, la reducció de la qualificació del deute públic italià a llarg termini fins a AA- per part de l'agència Standard & Poor's al començament de juliol, a causa del deteriorament de les seves finances públiques, va tenir un efecte escàs en la prima de risc. Es tracta de la primera rebaixa de qualificació de deute sobirà de la zona de

REDUCCIÓ DEL DIFERENCIAL DE TIPUS D'INTERÈS A LLARG TERMINI DEL DEUTE PÚBLIC DELS ESTATS UNITS I ALEMANYA

Rendibilitat dels bons públics a 10 anys, en percentatge anual

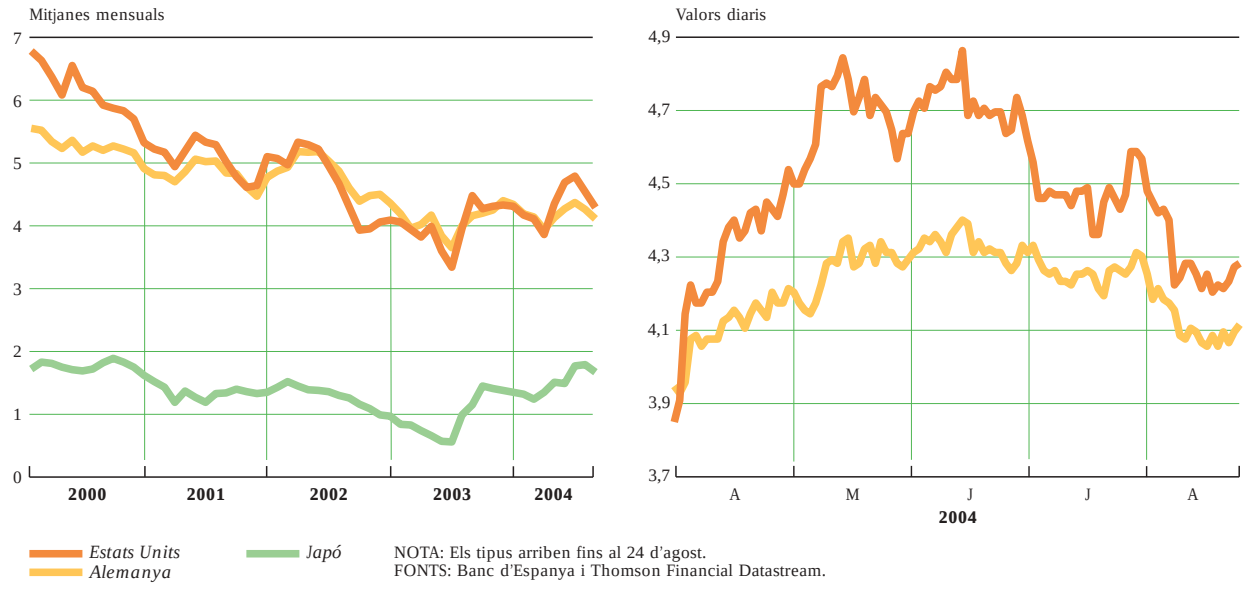

NOTA: Els tipus arriben fins al 24 d'agost.
FONTS: Banc d'Espanya i Thomson Financial Datastream.

l'euro des del llançament de la moneda única, per bé que l'agència Moody's ha mantingut la qualificació del deute italià en el nivell Aa2.

Millora la qualitat creditícia de les empreses europees.

En sentit contrari, en el segon trimestre, les revisions a l'alça de la qualificació creditícia de les empreses de l'Europa Occidental van ser superiors a les reduccions per primer cop en quatre anys, d'acord amb l'agència Moody's. D'altra banda, les emissions de bons europeus d'alt rendiment en aquest exercici ja han superat el volum total del 2003 i s'apropen al màxim històric de 1999.

Alts i baixos del tipus d'interès dels bons públics japonesos.

El dia 24 de juny, el tipus d'interès dels bons públics japonesos va assolir l'1,87%, cota màxima des de l'octubre del 2000, en reactivar-se l'economia japonesa i en pensar els inversors que un acabament proper de l'etapa de deflació podria comportar el final del període de tipus d'interès en el 0%. No obstant això, en les primeres setmanes d'agost, el rendiment dels bons de l'Estat del Japó va baixar sensiblement, en afeblir-se les perspectives econòmiques, i es va col·locar en l'1,60% al començament de la quarta setmana del mes, 27 punts bàsics per damunt del final del 2003.

TIPUS D'INTERÈS A LLARG TERMINI ALS MERCATS NACIONALS
Deute públic a 10 anys, mitjana del període, en percentatge anual

	2002	2003	2004					
			I	Abril	Maig	Juny	Juliol	24 agost
Estats Units	4,65	4,04	4,05	4,35	4,77	4,79	4,54	4,28
Japó	1,27	0,99	1,30	1,51	1,49	1,77	1,79	1,60
Alemanya	4,80	4,10	4,09	4,13	4,29	4,37	4,26	4,11
França	4,88	4,13	4,11	4,20	4,34	4,39	4,28	4,09
Itàlia	5,04	4,24	4,24	4,35	4,50	4,55	4,44	4,29
Espanya	4,96	4,12	4,12	4,20	4,33	4,39	4,28	4,13
Regne Unit	4,93	4,53	4,83	5,00	5,16	5,25	5,15	5,00
Suïssa	3,02	2,47	2,46	2,64	2,72	2,87	2,83	2,71

FONTS: Banc d'Espanya, Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

Reculades de les principals borses en els mesos d'estiu

Les borses reflecteixen el deteriorament del clima econòmic...

Els mercats borsaris van començar l'exercici amb un to positiu i van seguir la trajectòria alcista des dels mínims del març del 2003. La recuperació econòmica sense inflació, les bones perspectives per als resultats empresarials i els tipus d'interès en nivells mínims històrics van animar les borses. Més tard, però, van patir un seguit de sacsejades arran dels atemptats terroristes de l'11-M a Madrid, del deteriorament de la situació al Pròxim Orient i a l'Iraq, de l'alça dels rendiments dels bons des de mitjan març, que anticipava un gir alcista dels tipus d'interès oficials, i de la persistent alça del preu del petroli.

...pel sobtat encariment del petroli i per altres factors.

A l'estiu han persistit les alarmes pel terrorisme, i s'ha intensificat l'encariment del preu del cru, que ha arribat a l'agost a un preu rècord, situació que ha propiciat un escenari de desacceleració dels beneficis empresarials, la qual cosa ha empès nombroses borses a marcar cotes mínimes anuals a l'agost. Així, el dia 25 d'agost, la majoria dels índexs de les principals borses internacionals se situaven per sota de la par de l'exercici, tot i que, en general, presentaven guanys substancials en relació amb un any abans.

BORSES INTERNACIONALS

Índexs a final de mes

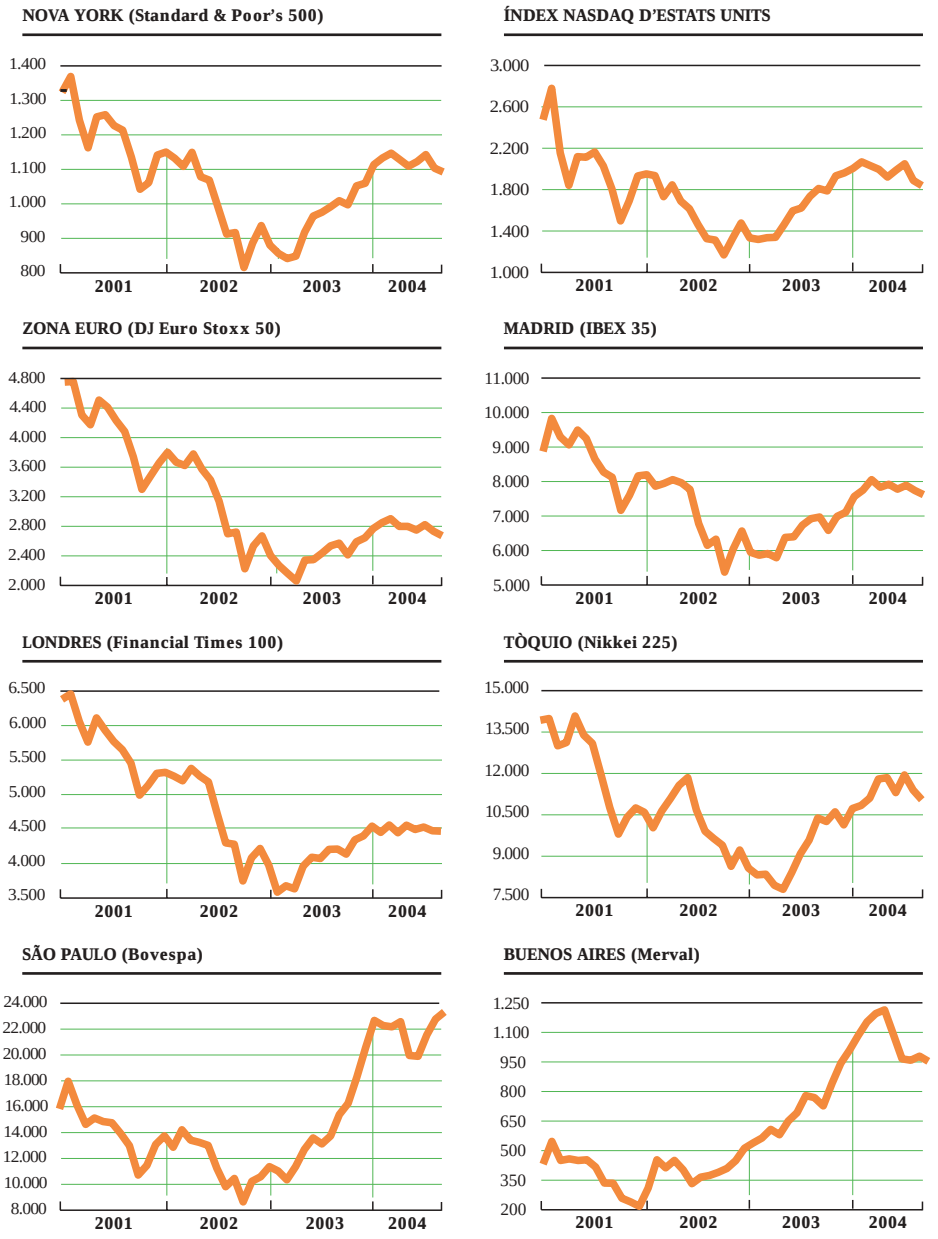

NOTA: Agost 2004, dia 24. FONT: Thomson Financial Datastream.

El sector petrolier, beneficiat per l'alça del cru.

Un dels sectors que ha evolucionat més positivament en els set primers mesos i mig de l'any ha estat el petrolier, a causa de la intensa alça del preu del cru. En canvi, aquest factor ha perjudicat sectors com les línies aèries i l'automòbil.

Els índexs borsaris nord-americans marquen mínims anuals a l'agost i se situen per sota de la par de l'any...

Als Estats Units, la tendència alcista que va ocasionar importants increments dels índexs borsaris el 2003 ja va mostrar signes d'esgotament cap al final de gener. Al juliol i a l'agost, la publicació de dades decebedores de creació mensual d'ocupació i altres indicadors febles van intensificar els dubtes sobre la sostenibilitat del ritme de creixement de l'economia dels Estats Units, la qual cosa va incidir negativament en els mercats borsaris. Així, els principals índexs de les borses nord-americanes van anotar mínims anuals en les primeres setmanes d'agost. L'índex Standard & Poor's es va col·locar l'1,4% per sota del nivell de l'inici de l'any al començament de la quarta setmana del mes, però mantenia guanys del 10,4% en els últims dotze mesos. L'índex Nasdaq general, representatiu dels valors tecnològics, ha patit, en els últims mesos, un càstig més sever, fins a situar-se el 8,3% per sota de la par de l'exercici, tot i mantenir-se el 4,1% per damunt d'un any abans.

ÍNDEXS DE LES PRINCIPALS BORSES MUNDIALS
30-7-2004

	Índex (*)	% variació mensual	% variació acumulada	% variació anual	*Cotització a 24-8-04*	
					% variació acumulada	*% variació sobre la mateixa data de 2001*
Nova York						
Dow Jones	*10.139,7*	*–2,8*	*–3,0*	*9,8*	*–3,4*	*–3,1*
Standard & Poor's	*1.101,7*	*–3,4*	*–0,9*	*11,3*	*–1,4*	*–7,5*
Nasdaq	*1.887,4*	*–7,8*	*–5,8*	*8,8*	*–8,3*	*–4,2*
Tòquio	11.325,8	–4,5	6,1	18,4	2,9	*–1,6*
Londres	4.413,1	–1,1	–1,4	6,2	–1,6	*9,5*
Zona de l'euro	2.720,1	–3,2	–1,5	7,9	–3,7	*1,7*
Frankfurt	*3.895,6*	*–3,9*	*–1,8*	*11,7*	*–4,9*	*–30,0*
París	*3.647,1*	*–2,3*	*2,5*	*13,6*	*1,0*	*–26,9*
Amsterdam	*329,9*	*–4,4*	*–2,3*	*3,9*	*–4,8*	*–40,3*
Milà	*1.298,3*	*–2,1*	*3,3*	*11,3*	*1,1*	*–18,9*
Madrid	*7.919,3*	*–2,0*	*2,4*	*12,1*	*0,7*	*–8,8*
Zuric	5.547,2	–1,3	1,1	9,2	–2,0	*–19,9*
Hong Kong	12.238,0	–0,4	–2,7	20,8	0,6	*13,8*
Buenos Aires	966,1	2,2	–9,9	27,9	–12,3	*196,9*
São Paulo	22.336,0	5,6	0,4	64,6	2,9	*75,9*

NOTA: (*) Nova York: Dow Jones Industrials, Standard & Poor's Composite, Nasdaq Composite; Tòquio: Nikkei 225; Zona de l'euro: DJ Eurostoxx 50; Londres: Financial Times 100; Frankfurt: DAX; París: CAC 40; Amsterdam: AEX; Milà: Banca Commerciale Italiana; Madrid: IBEX 35 de les borses espanyoles; Zuric: Swiss Market Index; Hong Kong: Hang Seng; Buenos Aires: Merval; São Paulo: Bovespa.
FONTS: Thomson Financial Datastream i elaboració pròpia.

…igual que el DJ Eurostoxx 50, tot i que presenten guanys interanuals.

Les borses de la zona de l'euro també han experimentat sensibles reculades en els últims mesos. Així, l'índex DJ Eurostoxx 50, representatiu de les societats més grans de la zona de l'euro, es va col·locar, al començament de la quarta setmana d'agost, el 3,7% per sota del nivell del començament de l'any, tot i que, en relació amb dotze mesos abans, el balanç era d'un augment del 2,5%. Cal destacar que les borses de Milà, París i Madrid presentaven el 25 d'agost un balanç acumulat lleugerament positiu.

Tot i les últimes davallades, l'índex Nikkei 225 de la borsa japonesa manté plusvàlues sobre el desembre.

Fora de la zona de l'euro, l'índex Nikkei 225 de la borsa japonesa va arribar a anotar, cap al final d'abril, una alça del 13,9% sobre el mes de desembre, en situar-se per damunt dels 12.100 punts gràcies a la reactivació econòmica nipona. No obstant això, la pujada del preu del petroli i l'empitjorament de les perspectives econòmiques van reduir els guanys acumulats fins al 2,9% al començament de la quarta setmana d'agost. L'índex Financial Times 100 de la Borsa de Londres es va situar, el dia 25 d'agost, l'1,6% per sota del final del 2003. D'altra banda, l'índex SMI de la borsa suïssa va patir una pèrdua del 2,0% en els set primers mesos i mig de l'exercici.

L'IBEX 35 s'apropa al nivell del començament de l'exercici després de fortes oscil·lacions.

Pel que fa a la borsa espanyola, l'índex IBEX 35 ha experimentat fortes oscil·lacions al llarg de l'exercici i ha passat del màxim anual del 13 d'abril en el nivell dels 8.444,3 punts, amb uns guanys acumulats del 9,1%, a un mínim anual per sota de la par quatre mesos més tard. Al començament de la quarta setmana d'agost, es va col·locar el 0,7% per damunt del nivell de partida de l'any. Onze valors dels trenta-cinc inclosos en l'índex selectiu estaven en números vermells al final del 2003. No obstant això, en els últims dotze mesos, aquest índex ha aconseguit unes notables plusvàlues del 8,1%.

Evolució favorable de les borses brasilera i mexicana en els set primers mesos i mig de l'any.

Les borses emergents, per la seva banda, han tingut un tarannà erràtic força apreciable al llarg de l'exercici. L'índex Hang Seng de Hong Kong mostrava, al començament de la quarta setmana d'agost, un augment del 0,6% sobre el final de desembre i presentava un increment del 17,5% en relació amb dotze mesos abans. Pel que fa a les borses llatinoamericanes, l'índex Merval de la Borsa de Buenos Aires ha caigut el 12,3% al llarg del 2004, per bé que ha mostrat una alça anual del 37,5%. En canvi, l'índex Bovespa de la borsa brasilera ha aconseguit uns guanys acumulats en l'exercici del 2,9% i una alça anual del 56,5%. Per la seva banda, la borsa mexicana, amb unes plusvàlues acumulades del 16,2%, ha assolit fins i tot un resultat més positiu.

ACTIVITAT ECONÒMICA

La demanda interna continua essent el principal pilar del creixement

La feblesa de les exportacions frena el creixement de l'economia espanyola.

Les escasses dades disponibles sobre el tercer trimestre mostren que el creixement de l'economia espanyola es continua basant en el dinamisme de la demanda interna, amb la inversió en béns d'equipament tendint a adquirir més protagonisme. El consum d'electricitat corregit d'efectes de calendari i temperatura, estretament vinculat al ritme d'activitat general, va créixer el 3,3% interanual al juliol en termes de cicle tendència, igual que al juny. Aquest resultat suggereix que les tendències generals que emmarquen l'activitat econòmica no han variat de manera substancial al començament del segon semestre de l'any. Tot i que sense noves dades per afirmar-ho totalment, sembla que la feblesa de les exportacions de béns i serveis continua essent la baula més fràgil del creixement de l'economia espanyola.

LA PRODUCCIÓ INDUSTRIAL ES RECUPERA
Variació interanual de l'índex de producció industrial

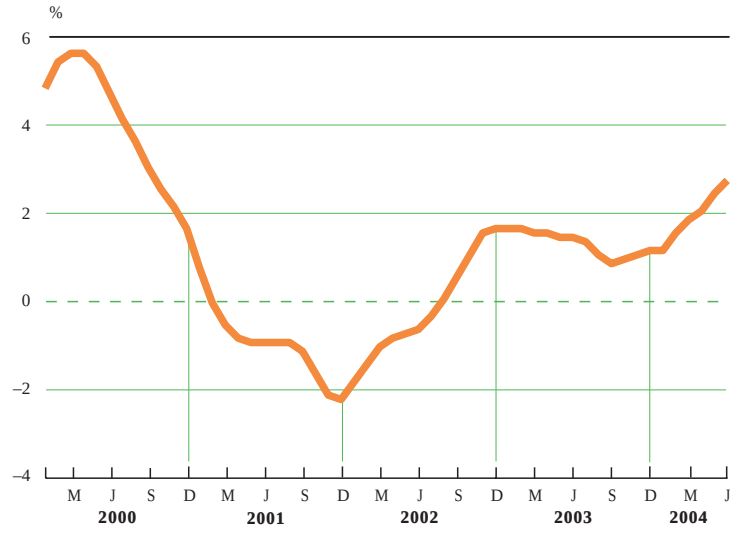

NOTA: Sèrie de cicle-tendència corregida de diferències de calendari.
FONTS: INE i elaboració pròpia.

Millora la producció industrial, gràcies a l'impuls de béns d'equipament, energia i béns intermedis.

L'índex de producció industrial ha experimentat una millora apreciable en els últims mesos, gràcies a l'elevat creixement de les branques energètiques i a la recuperació de les relatives a béns intermedis i béns d'equipament. En canvi, la producció de béns de consum manté una feblesa intensa, que contrasta amb el dinamisme mostrat per les importacions de béns d'aquesta naturalesa, fet que apunta, d'alguna manera, a una possible pèrdua de competitivitat de la indústria nacional.

La indústria metal·lúrgica i la fabricació de maquinària i de material elèctric són les branques més dinàmiques.

Pel que fa a la indústria manufacturera en conjunt, destaca el to positiu de la metal·lúrgia i de la fabricació de maquinària i material elèctric, amb creixements mitjans fins al juny del 8,5% i el 10,6%, respectivament, percentatges que cal comparar amb els del primer semestre del 2003. La construcció de maquinària, equipament mèdic, paper i edició, amb creixements propers al 5%, se situen també entre les branques més expansives. En sentit oposat, la producció d'equipaments informàtics va caure el 30,1%, i la indústria del cuir ho va fer l'11,5%. Descensos una mica inferiors (entre el 3% i el 5%) corresponen a la indústria tèxtil, material electrònic, confecció i pelleteria i fabricació de mobles.

INDICADORS D'OFERTA

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior

	2002	2003	2003		2004				
			III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
Indústria									
Consum d'electricitat (1)	3,8	4,8	6,1	4,7	3,7	3,9	2,5	1,9	4,6
Índex de producció industrial (2)	0,2	1,4	1,1	1,2	1,4	0,8	2,9	3,6	...
Indicador de confiança en la indústria (3)	–5,7	–0,9	–1,3	–2,3	–3,0	–1,0	–1,0	–4,0	–3,0
Utilització capacitat productiva (4)	78,5	79,1	79,7	80,6	78,7	–	79,3	–	80,5
Imp. béns interm. no energ. (5)	6,4	3,3	–0,1	–3,7	0,6	3,5	–1,6	...	...
Construcció									
Consum de ciment	4,7	4,8	4,5	5,7	5,6	–1,6	–1,2	7,0	...
Indicador de confiança en la construcció (3)	5,3	10,5	10,3	7,7	6,3	10,0	7,0	7,0	5,0
Habitatges (visats obra nova)	4,3	21,4	14,1	26,0	8,0	1,2	9,3	...	...
Licitació oficial	13,1	–10,9	–31,6	–50,2	11,0	–17,6	–65,3	...	...
Serveis									
Vendes comerç al detall	5,7	5,7	5,0	6,1	6,7	6,4	3,0	7,3	...
Turistes estrangers	4,5	–0,3	–3,1	1,3	5,4	–0,2	4,6	–3,2	0,6
Ingressos turisme	–2,9	3,7	3,9	2,3	4,0	–1,9	–0,9	...	...
Mercaderies ferrocarril (Tm-km)	–0,7	1,7	5,8	3,0	6,4	8,0	–3,4	15,2	...
Tràfic aeri passatgers	–1,1	7,4	7,7	8,5	11,0	6,9	7,2	6,0	7,9
Consum de gasoil automoció	6,2	8,0	7,2	6,0	7,8	6,4	3,3	...	...

NOTES: (1) Corregit dels efectes de laboralitat i temperatura.
(2) Filtrat de diferències del calendari laboral.
(3) Enquesta de Comissió Europea: diferència entre els percentatges de respostes positives i negatives.
(4) Enquesta de Conjuntura: percentatge d'utilització inferit de les respostes.
(5) En volum.

FONTS: Xarxa Elèctrica Espanyola, OFICEMEN, SEOPAN, Aviació Civil, Institut Nacional d'Estadística, Banc d'Espanya, Ministeri de Ciència i Tecnologia, Ministeri d'Economia i elaboració pròpia.

Bon to de la construcció, tot i que alguns indicadors avançats auguren un menor creixement en el futur.

Pel que fa a la construcció, alguns indicadors avançats suggereixen un alentiment més o menys immediat del ritme expansiu del sector. És el cas, per exemple, del nombre d'habitatges a construir segons els visats d'obra nova, que van reduir al 6,9% el ritme de creixement anual durant els cinc primers mesos, enfront del 22,5% registrat durant el mateix període del 2003. El descens del valor licitat per les administracions públiques (12,0% del gener al maig) va en la mateixa direcció. Ara com ara, però, el dinamisme del sector continua essent força elevat, d'acord, per exemple, amb el creixement relativament sostingut del consum de ciment.

Discret balanç del turisme fins al juliol...

El discret balanç del turisme –encara necessàriament incomplet fins al tancament de la campanya d'estiu– marca la conjuntura del sector de serveis. Tot i que el nombre de turistes estrangers ha crescut moderadament (l'1,9% interanual fins al juliol), les pernoctacions en hotels dels no residents van caure el 3,2% en el mateix període. Així i tot, l'augment del turisme interior ha pal·liat, en part, l'efecte anterior i ha permès que el total de pernoctacions cresqués al final un modest 1,3%.

...però a la resta de serveis la situació és, en general, favorable.

A la resta de serveis, el to és, en general, positiu, amb creixements entre el 6% i el 7% interanual fins al maig al comerç, el transport i les tecnologies de la informació, i una mica més moderat (4,2%) en els serveis a empreses, segons els índexs d'activitat elaborats per l'Institut Nacional d'Estadística. Als transports, el ritme d'activitat és, en general, satisfactori en el tràfic de mercaderies i més desigual en les línies de passatgers. Es manté el dinamisme del tràfic aeri, i el transport per carretera tendeix a recuperar-se. En canvi, el total d'usuaris del ferrocarril va caure el 2,4% durant el primer semestre del 2004.

INDICADORS DE DEMANDA

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior

	2002	2003	2003		2004				
			III	IV	I	Abril	Maig	Juny	Juliol
Consum									
Producció de béns de consum (*)	2,4	0,2	0,3	–1,7	–0,1	–2,7	0,6	0,1	...
Importació de béns de consum (**)	5,0	10,0	12,6	8,9	20,4	19,1	7,5	...	...
Matriculacions d'automòbils	–6,6	3,8	7,4	10,3	20,8	4,0	8,9	15,0	3,8
Crèdit al consum de béns duradors	12,6	1,6	4,0	1,1	3,7	–	...	–	–
Indicador de confiança dels consumidors (***)	–11,6	–13,7	–12,3	–11,7	–11,7	–8,0	–9,0	–11,0	–11,0
Inversió									
Producció de béns d'equipament (*)	–4,9	0,5	–2,2	3,2	1,3	–1,5	3,1	9,0	...
Importació de béns d'equipament (**)	–5,8	16,8	26,2	9,9	18,7	11,0	6,5	...	...
Matriculació de vehicles industrials	–6,0	13,4	15,9	11,9	14,9	11,1	12,5	15,6	4,7
Comerç exterior (**)									
Importacions no energètiques	3,7	7,4	7,6	2,1	8,9	9,1	2,3	...	...
Exportacions	1,4	6,2	4,6	3,3	7,3	–1,0	–0,8	...	...

NOTES: (*) Filtrat de diferències del calendari laboral.
(**) En volum.
(***) Enquesta de la Comissió Europea: diferència entre els percentatges de respostes positives i negatives.
FONTS: ANFAC, Institut Nacional d'Estadística, Banc d'Espanya, Ministeri d'Economia, Comissió Europea i elaboració pròpia.

El consum continua fort…

Des de l'òptica de la demanda, si tenim en compte, per exemple, el perfil creixent de les disponibilitats de béns d'aquesta naturalesa, s'observa que el to del consum continua essent positiu. Confirmen aquesta tessitura les matriculacions de turismes al juliol, 167.689 unitats, la xifra més alta en un mes de tota la història, i les de motocicletes, que han experimentat un creixement molt important, el 34,7% interanual durant els set primers mesos.

…tot i que es podria veure afectat en el futur per l'encariment del preu dels carburants i per l'augment de la inflació.

No obstant això, altres indicadors mostren una evolució menys ferma, com l'índex de vendes del comerç al detall, que va reduir al 2,5% el creixement interanual real (descomptada la inflació) en el segon trimestre. El principal factor d'incertesa és l'impacte que poden tenir l'encariment del preu dels carburants i l'augment de la taxa d'inflació sobre la capacitat adquisitiva de les famílies. Ara com ara, la confiança dels consumidors no ha experimentat cap variació ostensible, tot i que la tendència dels últims mesos apuntava a un lleuger deteriorament.

LA CONFIANÇA DELS CONSUMIDORS S'ESTANCA DE NOU EN COTES NEGATIVES

Diferència entre els percentatges de respostes positives i negatives

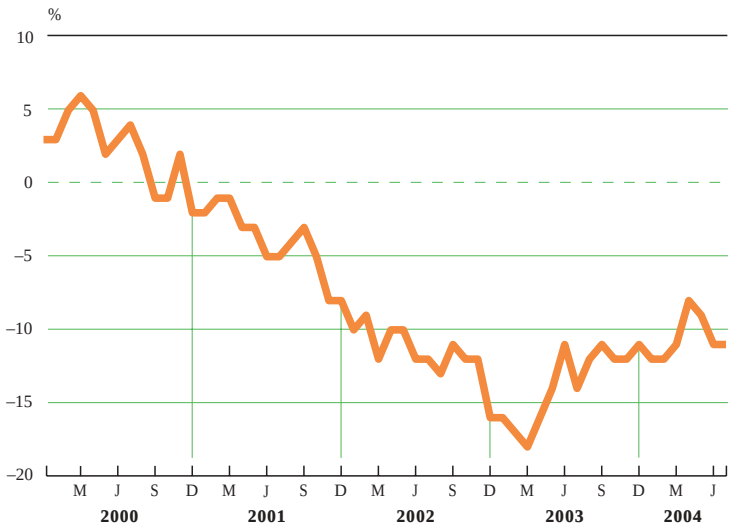

FONT: Comissió Europea.

La inversió en béns d'equipament manté un signe expansiu.

Tal com s'ha comentat més amunt, els indicadors corresponents a la inversió en béns d'equipament són força satisfactoris. Un cop filtrades les diferències de calendari, l'índex de producció de béns d'aquesta naturalesa corresponent al juny va créixer el 9,0% interanual. En la mateixa línia, les importacions d'aquests béns creixen a un ritme molt viu (14,1% fins al maig). Finalment, cal destacar l'alt creixement (12,4% fins al juliol) de les matriculacions de vehicles industrials.

Madrid, Canàries i València guanyen pes en l'economia espanyola

Múrcia i Navarra són les regions més dinàmiques gràcies a la construcció i als serveis públics.

Repetint la posició del 2002, el 2003 Múrcia va ser la comunitat autònoma que més va créixer, el 3,3%, segons les xifres de comptabilitat regional de l'Institut Nacional d'Estadística (INE). En segon lloc, també igual que l'any passat, figura Navarra amb una taxa d'expansió del 3,0%. En els dos casos, la solidesa del sector constructor i el notable augment de l'activitat als serveis públics expliquen una bona part del diferencial de creixement en relació amb la resta de comunitats. Una pauta de creixement similar, però amb un dinamisme menys intens dels serveis de mercat, va generar el balanç també favorable d'Andalusia, que va tancar l'any 2003 amb un creixement del 2,9%.

PRODUCTE INTERIOR BRUT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (*)
Any 2003

	Milions d'euros corrents	% sobre total	% variació real		Euros corrents	PIB per habitant		
			2003	1998-2003		Espanya = 100	UE-25 = 100	UE-15 = 100
Andalusia	101.136	13,6	2,9	3,6	13.709	75	72	66
Aragó	22.963	3,1	2,6	2,7	19.726	108	103	94
Astúries	16.227	2,2	2,2	1,8	15.521	85	81	74
Balears	18.552	2,5	1,0	2,2	21.965	121	115	105
Canàries	30.863	4,2	2,6	3,5	17.006	93	89	81
Cantàbria	9.391	1,3	2,1	3,3	17.681	97	93	85
Castella-La Manxa	25.478	3,4	2,2	2,8	14.673	81	77	70
Castella i Lleó	41.572	5,6	2,6	2,7	16.956	93	89	81
Catalunya	135.901	18,3	2,1	2,8	21.601	119	113	103
Comunitat Valenciana	72.332	9,7	1,9	3,3	17.314	95	91	83
Extremadura	12.795	1,7	2,4	3,5	11.812	65	62	57
Galícia	39.503	5,3	2,4	2,7	14.439	79	76	69
Madrid	129.702	17,5	2,7	3,5	24.392	134	128	117
Múrcia	18.445	2,5	3,3	3,8	15.826	87	83	76
Navarra	12.608	1,7	3,0	3,5	23.098	127	121	111
País Basc	47.045	6,3	2,4	3,2	22.719	125	119	109
La Rioja	5.563	0,7	2,7	2,9	20.584	113	108	99
Ceuta i Melilla	2.230	0,3	2,3	3,2	15.381	84	81	74
TOTAL	**742.308**	**100,0**	**2,4**	**3,1**	**18.208**	**100**	**95**	**87**

NOTA: (*) A preus de mercat.
FONTS: INE, Eurostat i elaboració pròpia.

Madrid, Aragó, Canàries i La Rioja creixen també per damunt de la mitjana espanyola...

En un segon nivell, amb taxes d'expansió del producte interior brut (PIB) al voltant de dues o tres dècimes per damunt de la mitjana espanyola, hi ha un conjunt de comunitats d'estructura econòmica molt diversa i amb pautes de creixement sensiblement diferenciades: Madrid, Aragó, Canàries i La Rioja. En el cas de Madrid, l'elevat augment del PIB als serveis públics, el 4,8%, el més elevat d'Espanya, i també a la indústria, més d'un punt per damunt de la mitjana, perfila una situació caracteritzada també per una apreciable activitat a la construcció. A Canàries i La Rioja,

per la seva banda, la construcció va jugar un paper rellevant, acompanyat per un comportament dels serveis de mercat en el primer cas i públics en el segon considerablement més positiu que la mitjana espanyola. L'economia aragonesa, finalment, destaca pel balanç relativament favorable del sector industrial.

…mentre que el País Basc, Galícia i Extremadura la igualen.

En un tercer nivell figuren Galícia, Extremadura i el País Basc, amb un creixement igual a la mitjana. En els tres casos, el balanç anual hauria pogut ser més positiu, però un any agrícola desfavorable no ho va fer possible. En el cas extremeny, a més a més, cal destacar l'escàs dinamisme de la construcció, que va ser compensat pel bon balanç del sector industrial i, en particular, de l'energètic. A Galícia, el sector energètic també va tenir un any destacat, i la construcció i els serveis de mercat es van mantenir en la línia del conjunt espanyol. Al País Basc, finalment, els sectors no agraris de mercat van millorar la mitjana espanyola i van compensar un to una mica menys dinàmic dels serveis públics.

Els serveis públics sostenen l'activitat a Astúries i Cantàbria, i Catalunya i València pateixen el baix to de la indústria.

Una mica inferior, al voltant del 2%, va ser el creixement en les economies de la cornisa cantàbrica, Cantàbria i Astúries, que es van sostenir gràcies a la forta expansió als serveis públics, al voltant del 4,5%, el més intens d'Espanya després de Madrid. També al voltant del 2% va quedar el creixement de Castella-La Manxa, on el bon any agrícola va millorar els resultats finals. Finalment, en aquest mateix grup hi ha Catalunya i la Comunitat Valenciana, que van patir el menor to del sector industrial. D'altra banda, cal destacar el baix creixement dels serveis públics a Catalunya, el 2,2%, el menor del conjunt espanyol.

Les Balears se situen a la cua del creixement per segon any consecutiu.

Menys favorable, tot i que no negatiu, va ser l'exercici a les Balears. Una reculada moderada del sector industrial, l'estancament dels serveis de mercat, principalment el turisme, i la contracció en l'activitat constructora (l'única comunitat en què va disminuir l'activitat del sector) van generar un creixement real de l'1,0%, de manera que, per segon any consecutiu, aquesta comunitat es va situar a la cua del mapa autonòmic espanyol.

El PIB per habitant puja al 87% de la mitjana de la UE-15 el 2003.

El notable creixement de l'economia espanyola ha permès reduir progressivament el grau de desenvolupament relatiu en relació amb la Unió Europea (UE). Segons les últimes dades d'Eurostat, el PIB per habitant corregit per les paritats de poder adquisitiu es va situar a Espanya en el 87% de la mitjana de la UE-15 el 2003. Si considerem la recentment ampliada UE-25, aquest índex puja al 95%.

Madrid dobla el PIB per habitant d'Extremadura.

Des d'una perspectiva regional, subsisteixen notables diferències entre les comunitats autònomes. El 2003 Madrid, amb un PIB per habitant de 24.392 euros, liderava el mapa espanyol i doblava amb escreix el valor d'Extremadura, que se situava en el 65% de la mitjana espanyola. Navarra, el País Basc, les Balears, Catalunya, La Rioja i Aragó se situaven darrere de Madrid i superaven també la mitjana. A l'extrem oposat, i al marge d'Extremadura, Andalusia, Galícia i Castella-La Manxa configuraven el mapa de les regions amb un PIB per capita al voltant del 80% del conjunt espanyol.

VALOR AFEGIT BRUT PER COMUNITATS AUTÒNOMES PER SECTORS (*)
Any 2003
Percentatge de variació anual a preus constants

	Agricultura, ramaderia i pesca	Energia	Indústria	Construcció	Serveis de mercat	Serveis de no mercat	Total
Andalusia	4,7	4,1	1,7	4,2	1,7	3,2	2,5
Aragó	2,4	0,0	2,6	3,0	2,0	2,8	2,2
Astúries	0,1	–7,0	0,6	4,2	2,8	4,3	1,7
Balears	–6,0	3,4	–1,7	–0,9	0,7	3,0	0,6
Canàries	–3,7	–4,3	2,5	3,9	2,3	2,6	2,2
Cantàbria	–5,0	–6,1	1,0	2,0	2,3	4,5	1,7
Castella i Lleó	2,1	4,6	1,3	3,6	1,4	3,9	2,2
Castella-La Manxa	3,0	0,0	–0,8	3,3	2,2	2,7	1,8
Catalunya	–5,4	1,4	1,1	3,7	2,0	2,2	1,7
Comunitat Valenciana	–2,5	–0,2	–1,1	3,2	2,3	3,0	1,5
Extremadura	–3,0	5,3	2,6	1,6	2,5	2,9	2,0
Galícia	–4,0	4,1	1,9	3,6	2,1	2,9	2,0
Madrid	2,6	2,9	2,4	3,5	1,6	4,8	2,3
Múrcia	0,2	0,0	2,2	4,7	3,3	3,4	2,8
Navarra	1,2	–4,8	2,0	4,0	3,1	3,6	2,5
País Basc	–7,0	–2,1	2,1	4,4	2,2	2,5	1,9
Rioja	7,2	0,0	1,3	5,8	1,5	2,3	2,3
Ceuta i Melilla	12,6	1,3	1,3	4,8	0,4	3,1	1,8
Espanya	**0,7**	**1,4**	**1,3**	**3,6**	**1,9**	**3,3**	**2,0**

NOTA: (*) A preus bàsics.
FONT: INE.

Madrid guanya pes econòmic en el conjunt d'Espanya, i Catalunya recula gairebé en la mateixa proporció.

Des d'una perspectiva temporal més àmplia, el model de creixement regional d'Espanya presenta alguns fets destacables. El més singular, sens dubte, és que la comunitat de Madrid ha estat l'autèntica beneficiada dels anys de forta expansió que ha gaudit l'economia espanyola. En efecte, la contribució al PIB espanyol d'aquesta comunitat s'ha situat en el 16,8% el 2003, set dècimes de punt per damunt del valor registrat el 1995. Aquest guany de quota tan intensa ha compensat gairebé en tota la seva magnitud la pèrdua de pes relatiu de Catalunya en el conjunt espanyol, el 18,3% del PIB el 2003, enfront del 18,9% del 1995. El caràcter eminentment terciari de Madrid, confrontat a la intensa especialització industrial catalana, ha estat un element decisiu d'aquest procés, sobretot si tenim en compte la feblesa relativa de la indústria en els últims anys en benefici d'un sector terciari reforçat pel factor de capitalitat, les privatitzacions i el procés d'internacionalització de l'economia.

Canàries, València, Andalusia, Múrcia i Balears també guanyen pes específic en l'economia espanyola.

A més a més, el balanç d'aquests últims anys és clarament favorable per a les comunitats de Canàries, València, Andalusia, Múrcia i Balears. En el cas de les Balears, es dóna la circumstància que, en els dos últims anys, els resultats han estat poc favorables. A l'extrem contrari, perden pes, en el conjunt d'Espanya, Castella i Lleó, Astúries, Galícia, Aragó i Castella-La Manxa, i la resta de regions es mantenen relativament neutrals.

MADRID, CANÀRIES I VALÈNCIA GUANYEN PES EN L'ECONOMIA ESPANYOLA

Variació en punts percentuals de la participació en el PIB entre 1995 i 2003

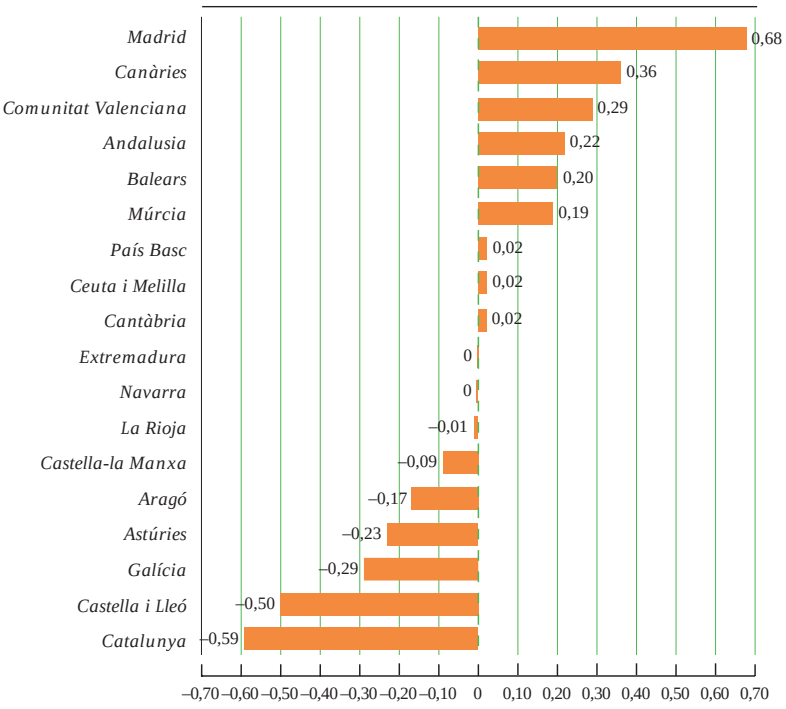

FONTS: INE
i elaboració pròpia.

Cau la producció agrària el 2003

Descomptant l'efecte de la pujada de preus, la producció agrària cau el 2,2% real el 2003...

El valor de la producció agrària va créixer el 3,7% el 2003, segons les dades avançades pel Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. L'augment dels preus, que van créixer en conjunt el 6,0%, va ser la causa determinant d'aquest avanç, ja que, descomptant aquest efecte, la producció real es va reduir el 2,2%. El descens de la producció agrària s'explica, al seu torn, per la caiguda de les produccions vegetals (4,9%), compensada parcialment per l'avanç de les corresponents a la ramaderia (2,7%).

...a causa del descens d'algunes produccions vegetals, com la patata, l'oli d'oliva i els cereals.

El descens global de les produccions vegetals va ser degut a la forta reculada de l'oli d'oliva (39,8%) i, en menor proporció, a les corresponents a la patata (10,4%) i els cereals (2,2%). No obstant això, l'intens augment dels preus (el 8,9% global, percentatge que supera el 30% en el cas de l'oli i la patata) va permetre que el valor nominal de la producció agrícola s'incrementés el 3,5%. Cal destacar, d'altra banda, els bons resultats del vi i el most, amb un creixement en valor del 21,8% (12,6% en quantitat i 8,2% en preus), i de les hortalisses, amb un increment nominal del 16,4%, a causa, exclusivament, en aquest cas, de l'avanç dels preus. De manera similar, el creixement del valor de la producció de fruites (7,6%) va obeir en la seva totalitat a l'augment dels preus.

MACROMAGNITUDS AGRÀRIES
Milions d'euros

	2002 (*)	2003 (**)	% de variació anual		
			Real	Preus	Valor
Producció final					
Agrícola	23.142	23.959	–4,9	8,9	3,5
Ramadera	12.945	13.490	2,7	1,5	4,2
Producció de serveis i altres	1.546	1.560	–	–	0,9
Total	**37.633**	**39.009**	**–2,2**	**6,0**	**3,7**
Consums intermedis	13.619	14.112	2,6	1,0	3,6
Valor afegit brut (a preus de mercat)	**24.014**	**24.897**	**–**	**–**	**3,7**
Amortitzacions	3.025	3.078	–	–	1,7
Subvencions netes d'impostos	1.961	1.994	–	–	1,7
Renda agrària neta	**22.949**	**23.814**	**–**	**–**	**3,8**

NOTES: (*) Provisional.
(**) Segona estimació a 29 de març de 2004.
FONT: Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

En canvi, la ramaderia registra en conjunt un creixement real, acompanyat d'un augment moderat dels preus.

El creixement global del valor de la producció ramadera va ser del 4,2%, gràcies a l'avanç de la producció real (2,7%) i a l'increment moderat dels preus (1,5%). S'aprecien, però, notables disparitats en els diferents components. Així, l'augment del valor corresponent al boví (5,0%) va procedir, gairebé en la seva totalitat, de l'avanç de la producció. Al porcí, tot i que l'augment de la producció real va ser del 5,8%, la caiguda dels preus va limitar el creixement nominal a l'1,8%. En canvi, l'increment nominal del valor de la producció d'aus (14,6%) va ser degut, sobretot, a l'increment dels preus (13,2%). Finalment, entre els productes animals, l'excel·lent resultat de la producció d'ous (avanços en quantitat del 17,9% i en valor del 25,7%) contrasta amb el mal comportament de la producció de llet (descensos de l'1,9% en quantitat i del 3,1% en valor).

El valor afegit brut de l'agricultura tendeix a reduir el pes sobre el PIB total...

En conjunt, els consums intermedis del sector van créixer el 3,6%, lleugerament per sota de la producció total, i van permetre que el valor afegit brut pugés en conjunt a 24.897,4 milions d'euros, el 3,7% més que el 2002. El valor expressat equival al 3,4% del producte interior brut total generat per l'economia espanyola, igual que el 2002, tot i que aquesta proporció no ha fet més que reduir-se en els últims anys (5,0% el 1990, 4,3% el 1995 i 3,8% el 2000).

...però la renda real per ocupat continua creixent, a causa, en part, de la reducció de l'ocupació total del sector.

Finalment, l'ocupació mitjana del sector el 2003 es va situar al voltant de les 841.500 persones, 39.000 menys que el 2002, i va prosseguir la tònica descendent dels anys precedents. El creixement nominal de la renda agrària total (3,8%, després de les amortitzacions i de les subvencions lliures d'impostos) i la reducció indicada de l'ocupació expliquen que la renda per ocupat cresqués el 8,6% en termes nominals, equivalent al 5,4% real, i seguís la trajectòria ascendent que dura, de manera gairebé ininterrompuda, des del 1992.

LA RENDA AGRÀRIA PER OCUPAT CONTINUA PUJANT
Euros constants de 1990

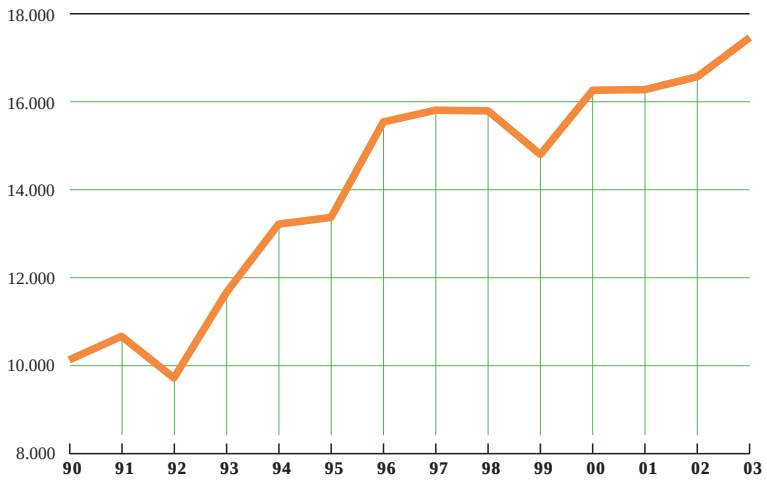

FONTS: Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, INE i elaboració pròpia.

Balanç positiu de la indústria alimentària el 2003

La producció de la indústria alimentària creix el 3% real el 2003...

El 2003, la indústria alimentària va créixer al voltant del 5,5% en valor nominal (el 2,8% real en termes físics). En euros constants (descomptada la taxa d'inflació general), l'augment del valor de la producció voreja el 3,0% i millora els pobres resultats dels cinc anys precedents, segons les estimacions de la Federació Espanyola d'Indústries de l'Alimentació i Begudes (FIAB). L'avanç indicat s'explica per l'evolució positiva que van mostrar tant el consum intern com la demanda exterior. D'altra banda, el panorama no hauria variat gaire en el primer semestre del 2004, d'acord amb l'evolució de l'índex de producció industrial.

...a causa del bon comportament del consum intern i de la demanda exterior.

L'any esmentat, la despesa total en alimentació va pujar a 69.406 milions d'euros i va registrar un creixement moderat (4,8% nominal, equivalent al 2,1% en termes físics, en relació amb l'any anterior), d'acord amb les dades del panel de consum alimentari del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. En termes nominals, el consum a la llar va pujar a 50.717 milions d'euros (el 73,1% del total), amb un creixement del 4,6%, una mica inferior al corresponent al consum realitzat fora de la llar (en hotels, restaurants i institucions diverses), que va augmentar el 5,4%.

Augmenta el consum de peix, fruites, hortalisses, oli i plats preparats, es manté constant el de carn i baixa el de pa, llet i vi.

Pel que fa als aliments més representatius, el consum de carn es va mantenir constant, però, en termes de valor, va créixer el 2,1% a causa de l'augment dels preus. El consum per capita d'aquest aliment va ser de 67,6 quilos, per un valor equivalent al 21,6% de la despesa total en alimentació. El consum de peix, el segon en importància (13,6% sobre la despesa total), va augmentar el 0,8% en volum i el 3,7% en valor. Quant a la resta d'aliments, cal destacar els descensos del consum de pa (1,2% en volum i 1,7% en valor), llet (1,9% i 2,4%) i vi de taula (3,8% i 4,6%), xifres que contrasten amb els augments corresponents als derivats lactis (3,5% en volum i 6,8% en valor), oli (1,3% i 4,6%), fruites (3,5% i 14,3%), hortalisses (3,7% i 10,3%) i plats preparats (9,0% i 12,3%).

CREIX SIGNIFICATIVAMENT EL VALOR DE LA PRODUCCIÓ DE LA INDÚSTRIA ALIMENTÀRIA EL 2003

Variació del valor de la producció de la indústria d'alimentació i begudes, en euros constants

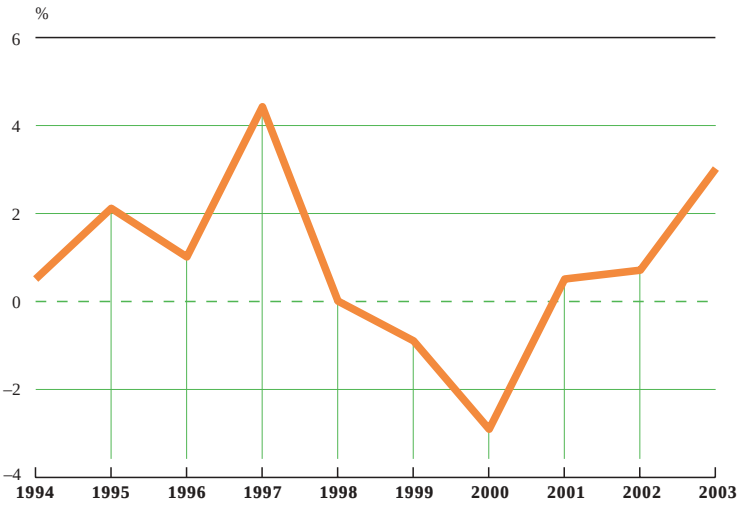

FONT: FIAB.

INDICADORS DE LA INDÚSTRIA D'ALIMENTACIÓ I BEGUDES

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior

	2002	2003	2003				2004	
			I	II	III	IV	I	II
Producció								
Índex de producció industrial	3,7	2,6	4,6	0,8	3,8	1,3	3,8	2,8
Consum								
Consum de les llars (preus constants) (*)	2,4	2,2	1,3	3,8	2,7	0,9	0,7	–
Vendes al detall alimentació (deflactat)	1,3	0,5	–1,3	0,5	1,7	0,9	1,7	–1,3
Comerç exterior								
Exportació de béns de consum alimentaris (volum) (**)	2,2	6,4	7,5	8,8	5,7	4,0	8,5	0,7
Importació de béns de consum alimentaris (volum) (**)	–0,7	9,8	6,7	11,6	9,6	11,0	14,3	7,8
Taxa de cobertura (%) (**)	143,3	139,3	170,3	145,1	108,7	140,0	158,5	140,2
Preus								
Industrials	2,5	2,1	1,5	1,2	2,9	3,1	3,4	5,1
Aliments elaborats (IPC)	4,2	2,8	3,5	2,8	2,4	2,6	2,6	3,6
Aliments frescos (IPC)	5,8	6,0	6,2	4,6	6,6	6,6	6,4	6,7
Total aliments i begudes (IPC)	4,5	4,0	4,5	3,5	4,0	4,1	3,9	4,5
Exp. béns consum alimentaris (**)	1,6	–0,3	–4,4	1,5	1,4	0,7	–2,8	–2,2
Imp. béns consum alimentaris (**)	0,4	–0,7	0,6	1,0	–0,3	–3,5	–0,9	–1,1
Ocupació								
Població ocupada	1,0	0,2	2,3	–1,1	0,2	–0,7	–2,6	–0,3

NOTES: (*) Alimentació, begudes i tabac.
(**) Les xifres del segon trimestre corresponen al mes d'abril.
FONTS: Institut Nacional d'Estadística i Ministeri d'Economia i Hisenda.

Els aliments frescos s'encareixen sensiblement...

Les dades del panel de consum alimentari mostren una evolució dels preus coincident, en línies generals, amb la indicada per l'índex de preus de consum (IPC) de l'Institut Nacional d'Estadística. El 2003, l'IPC del grup d'alimentació i begudes va créixer el 4,0% de mitjana, mig punt menys que el 2002. El principal focus inflacionista es va situar en el grup d'aliments frescos, que va créixer el 6,0%, amb un esment especial de la fruita fresca (11,6% d'augment el 2003, després del 9,8% registrat el 2002) i dels llegums i hortalisses (5,1% el 2003 i 18,0% el 2002).

...i els elaborats es mostren més continguts.

En canvi, als aliments elaborats es van mostrar més continguts, amb un creixement global mitjà del 2,8%. Cal destacar en aquest grup l'augment del preu del pa (5,4% el 2003, posterior al 6,7% del 2002) i la moderació de l'increment corresponent a l'oli (3,5%, enfront del 16,2% del 2002).

ELS ALIMENTS FRESCOS CONSTITUEIXEN EL PRINCIPAL FOCUS INFLACIONISTA

Variació mitjana anual de l'índex de preus de consum

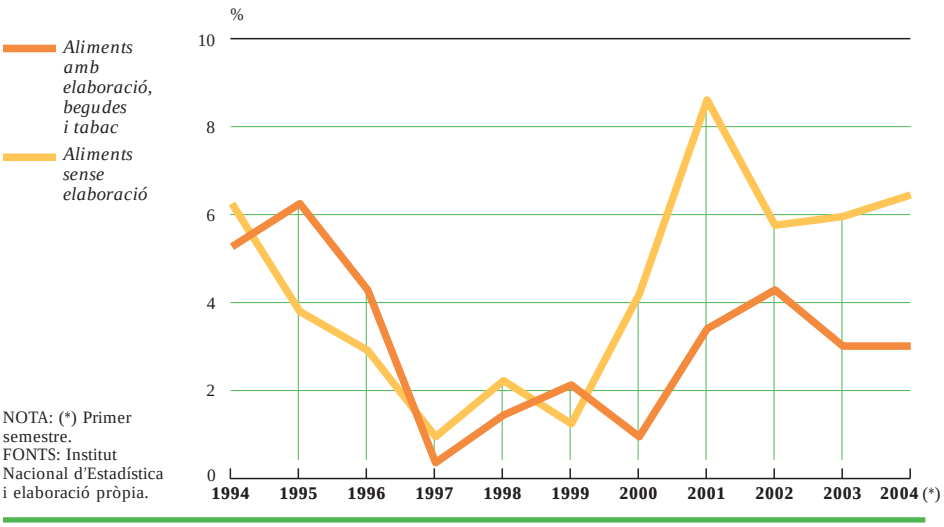

NOTA: (*) Primer semestre.
FONTS: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

El ritme de creixement de les exportacions supera el de les importacions...

Pel que fa al comerç exterior, les exportacions de la indústria d'alimentació i begudes, segons els càlculs de FIAB, van pujar a 12.435 milions d'euros, amb un creixement del 4,7% en relació amb l'any anterior, gairebé el doble del valor registrat el 2002. En canvi, el creixement de les importacions, que van pujar en total a 14.090 milions, va ser més moderat (2,7%) i va permetre que la taxa de cobertura del sector (percentatge del valor de les exportacions sobre el de les importacions) arribés al 88,3%, amb uns guanys d'1,7 punts percentuals.

...particularment en el cas de les produccions càrnies, de les conserves de verdures i fruites i dels lactis.

Entre les produccions més representatives, les conserves de verdures i fruites, les produccions càrnies i el grup de llet, derivats lactis i ous d'au van aconseguir increments importants en les vendes a l'exterior, de l'ordre del 9,7%, el 14,7% i l'11,4%, respectivament, superiors als de les importacions d'aquests articles. L'augment de les exportacions de begudes de tot tipus (llevat dels sucs) va ser del 6,0%, inferior, però, a l'avanç de les importacions respectives (12,2%). En canvi, les vendes a l'exterior d'olis i greixos es van reduir el 3,1%, enfront de l'avanç del 22,6% de les compres, tot i que el valor de les primeres triplica el de les segones.

DISMINUEIX EL DÈFICIT COMERCIAL DE LA INDÚSTRIA ALIMENTÀRIA EL 2003

Importacions i exportacions corresponents a la indústria d'alimentació i begudes

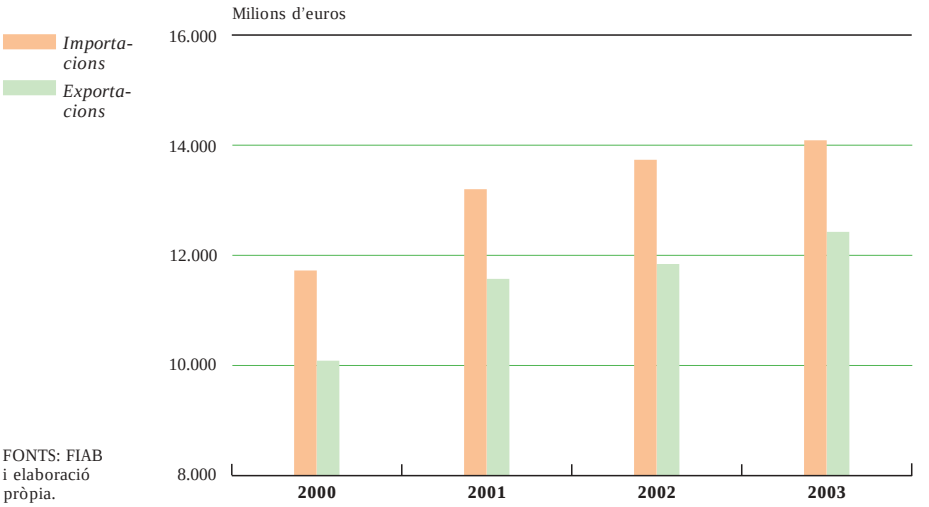

FONTS: FIAB i elaboració pròpia.

L'ocupació del sector roman estable el 2003.

El 2003, l'ocupació del sector va romandre gairebé estable, i s'ha registrat una evolució una mica més negativa durant el primer semestre del 2004. Finalment, des del punt de vista estructural, destaca la importància de les indústries càrnies, que el 2002 van aportar el 19,7% del valor total de la producció del sector, seguides, en ordre d'importància, pel subsector de begudes alcohòliques (13,4%), les indústries làcties (10,9%) i l'alimentació animal (9,2%).

MERCAT DE TREBALL

Es manté el vigor de la creació d'ocupació

El nombre d'ocupats creix per damunt del 2%, però es desaccelera.

Segons l'enquesta de població activa (EPA), l'economia espanyola va crear 197.600 nous llocs de treball nets en el segon trimestre del 2004, xifra una mica inferior a la del mateix període de l'any precedent. Així, el ritme de generació de llocs de treball es va desaccelerar fins al 2,3% interanual, tres dècimes per sota del trimestre anterior, situació que reflecteix un to una mica menys viu del mercat de treball. Així i tot, per primer cop en la història, el nombre d'ocupats en l'economia espanyola va superar els 17 milions, amb 384.100 nous llocs de treball creats en els últims dotze mesos, dels quals més d'una tercera part, 134.800, han estat ocupats per estrangers.

L'OCUPACIÓ SUPERA ELS 17 MILIONS

Ocupació estimada i afiliats a la Seguretat Social

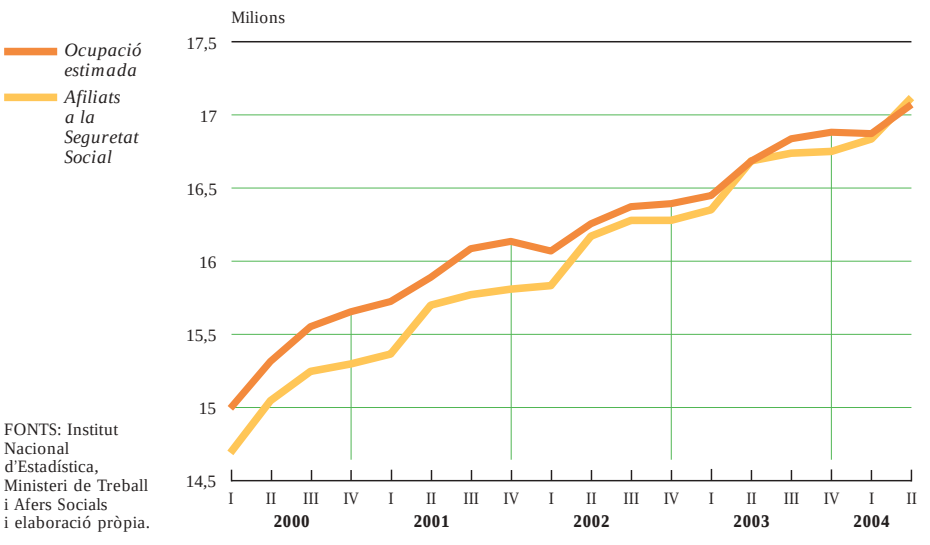

FONTS: Institut Nacional d'Estadística, Ministeri de Treball i Afers Socials i elaboració pròpia.

La moderació de l'ocupació afecta principalment els treballadors estrangers.

La moderació del ritme de creació d'ocupació en l'últim trimestre va ser deguda, principalment, al menor to de l'ocupació estrangera, ja que l'ocupació entre els espanyols va mantenir un creixement estable i una mica superior a l'1,5% en els últims trimestres. Des d'aquesta perspectiva, doncs, cal valorar amb una prudència relativa l'eventual alentiment de l'ocupació, ja que es concentra en un col·lectiu poc transparent pel que fa a les condicions de treball. En aquest sentit, segons l'EPA, la població

estrangera ocupada va pujar a 722.800 en el segon trimestre, el 4,2% del total, xifra inferior en més de 330.000 persones a la que reflecteixen els registres d'afiliació a la Seguretat Social.

Repunt de l'afiliació a la Seguretat Social al juliol després d'una suau desacceleració en el trimestre precedent.

La tendència a l'alentiment de l'ocupació posada de manifest per l'EPA és confirmada també per l'afiliació a la Seguretat Social en les xifres del segon trimestre. No obstant això, dades més recents corresponents al juliol apunten a una tènue recuperació del ritme de creixement de l'afiliació, fins al 2,8% interanual. Aquesta recuperació es concentra entre la població resident nacional, a diferència dels mesos anteriors, en què el relatiu dinamisme d'aquest indicador estava sostingut per la població estrangera.

OCUPACIÓ ESTIMADA
Segon trimestre 2004

	Ocupats (milers)	Variació trimestral		Variació acumulada		Variació anual		Participació
		Absoluta	%	Absoluta	%	Absoluta	%	%
Per sectors								
Agricultura	908,9	–55,5	–5,8	–42,9	–4,5	–25,5	–2,7	5,3
No agraris	16.141,2	253,1	1,6	231,0	1,5	409,5	2,6	94,7
Indústria	*3.091,1*	*18,3*	*0,6*	*15,6*	*0,5*	*–36,9*	*–1,2*	*18,1*
Construcció	*2.059,9*	*51,2*	*2,5*	*68,0*	*3,4*	*49,9*	*2,5*	*12,1*
Serveis	*10.990,2*	*183,6*	*1,7*	*147,4*	*1,4*	*396,5*	*3,7*	*64,5*
Per empleadors								
Sector privat	14.275,9	174,5	1,2	161,2	1,1	326,1	2,3	83,7
Sector públic	2.774,2	23,1	0,8	26,9	1,0	58,0	2,1	16,3
Per situació professional								
Assalariats	13.877,0	170,1	1,2	124,4	0,9	302,8	2,2	81,4
Contracte indefinit	*9.664,0*	*82,4*	*0,9*	*130,3*	*1,4*	*243,7*	*2,6*	*56,7*
Contracte temporal	*4.213,0*	*87,7*	*2,1*	*–5,9*	*–0,1*	*59,1*	*1,4*	*24,7*
No assalariats	3.159,0	30,1	1,0	67,2	2,2	83,1	2,7	18,5
Empresaris amb assalariats	*951,9*	*4,5*	*0,5*	*19,7*	*2,1*	*37,1*	*4,1*	*5,6*
Empresaris sense assalariats	*1.960,7*	*31,0*	*1,6*	*62,5*	*3,3*	*71,8*	*3,8*	*11,5*
Ajudes familiars	*246,3*	*–5,4*	*–2,1*	*–15,0*	*–5,7*	*–25,8*	*–9,5*	*1,4*
Altres	14,2	–2,6	–15,5	–3,5	–19,8	–1,8	–11,3	0,1
Per temps d'ocupació								
A temps complet	15.576,1	136,5	0,9	89,5	0,6	270,5	1,8	91,4
A temps parcial	1.474,0	61,0	4,3	98,6	7,2	113,6	8,4	8,6
Per sexes								
Homes	10.378,0	87,4	0,8	54,9	0,5	99,4	1,0	60,9
Dones	6.672,0	110,1	1,7	133,1	2,0	284,6	4,5	39,1
TOTAL	**17.050,1**	**197,6**	**1,2**	**188,1**	**1,1**	**384,0**	**2,3**	**100,0**

FONTS: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

NOVA OCUPACIÓ ESTRANGERA: PREDOMINA LA BAIXA QUALIFICACIÓ

El panorama del mercat laboral espanyol ha canviat significativament en els últims anys a remolc de la massiva integració de treballadors estrangers. L'enquesta de població activa indica que, en els últims quatre anys, la població estrangera ha ocupat una mica més de mig milió dels 1,7 milions de nous llocs de treballs creats per l'economia espanyola, és a dir, el 29% del total. Cal destacar, en tot cas, les limitacions existents en l'estimació d'un col·lectiu com el dels estrangers, a causa de les situacions d'ocupació irregular.

Aquests nous llocs de treball responen en bona part a un perfil de qualificació relativament baixa. Dels 506.000 nous llocs de treball ocupats per estrangers des del segon trimestre del 2000, només el 12,6% correspon a directius, tècnics o professionals. La resta de treballadors o operaris són poc o gens qualificats.

MENOR INCIDÈNCIA RELATIVA DE L'OCUPACIÓ ESTRANGERA ALS SERVEIS

Variació en el nombre d'ocupats per sector i origen entre el 2000 i el 2004 (*), en milers

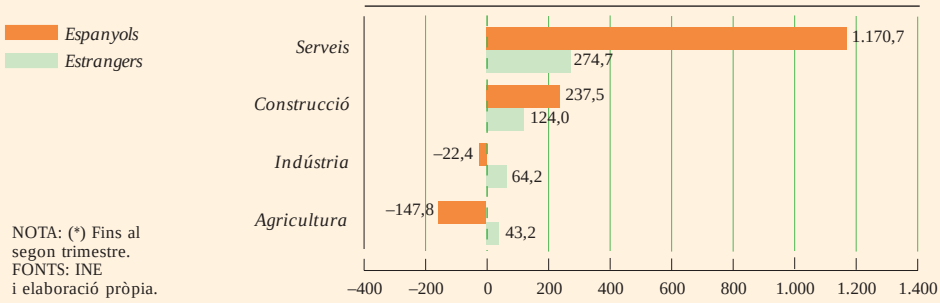

NOTA: (*) Fins al segon trimestre.
FONTS: INE i elaboració pròpia.

D'altra banda, d'aquests nous llocs de treball estrangers, 43.200 han estat de caràcter agrícola i, en part, han compensat l'abandonament de les tasques del camp per part d'espanyols (147.800 menys en el mateix període). Aquest procés de substitució de treballadors espanyols per estrangers es constata també al sector industrial. En efecte, en termes nets, l'ocupació industrial va recular en 22.400 entre els espanyols i va augmentar en 64.200 entre els estrangers durant el mateix període.

Una mica diferent ha estat la situació a la construcció, on la mà d'obra estrangera ha complementat la insuficiència de mà d'obra nacional derivada de l'auge extraordinari de l'activitat al sector. Així, els estrangers han copat 124.000 dels 361.500 nous llocs de treball generats al sector en els últims quatre anys, és a dir, el 34,3%.

Menys significativa ha estat, en canvi, la proporció d'estrangers que han trobat feina als serveis, tot i que, en termes absoluts, constitueix el principal sector empleador d'estrangers. Concretament, el 19,0% dels nous llocs de treball creats al sector terciari des del segon trimestre del 2000 ha estat ocupat per població immigrada.

L'alentiment de l'ocupació es manifesta, principalment, a la construcció i als serveis, i es frena el deteriorament de l'ocupació industrial.

El suau alentiment de l'ocupació indicat per l'EPA en el segon trimestre va ser especialment visible a la construcció i als serveis. En el primer cas, l'ocupació va passar a créixer el 2,5%, mentre que, en el segon, va quedar en el 3,7%, percentatge força notable. En canvi, el sector industrial va presentar una situació una mica menys desfavorable en disminuir el ritme de reducció de l'ocupació. L'agricultura, per la seva banda, va mantenir la tendència al descens de la població ocupada.

LA CAIGUDA DE L'OCUPACIÓ INDUSTRIAL ES CORREGEIX

Variació interanual de l'ocupació estimada per sectors

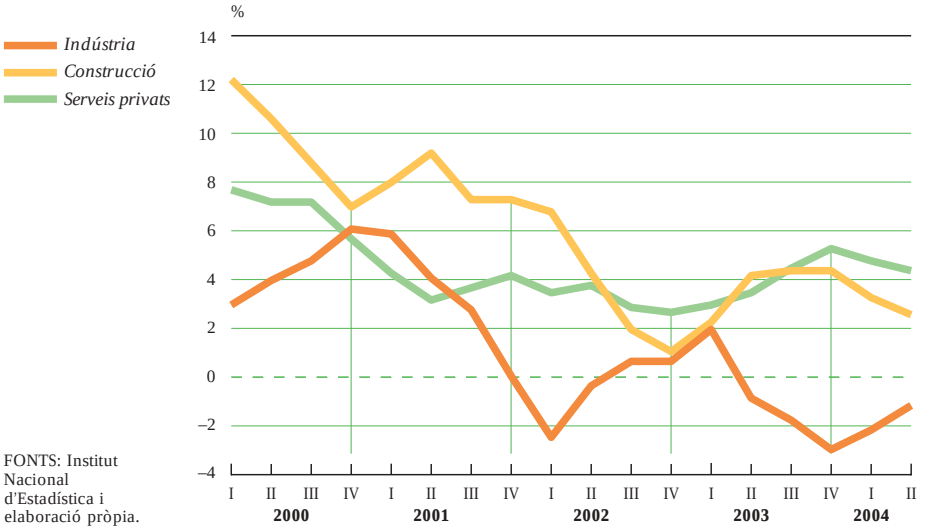

FONTS: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

Els serveis a empreses és el segment més dinàmic del sector terciari, segons l'EPA.

Pel que fa als serveis, els personals i els relacionats amb l'oci, que inclouen el turisme i l'hoteleria, i el sector financer i immobiliari van presentar el to més baix. També es va moderar lleugerament el creixement de l'ocupació al comerç, transport i comunicacions, tot i que el seu ritme d'avanç es va mantenir en cotes elevades, el 3,7%. En canvi, l'ocupació als serveis socials, educatius i sanitaris va millorar lleugerament, tot i que no va arribar a les cotes de l'any precedent. L'ocupació als serveis a empreses, en canvi, va créixer de manera espectacular, l'11,6% interanual, i es va convertir en el sector que més va contribuir en termes absoluts a la generació d'ocupació.

Auge de l'ocupació entre els autònoms...

El menor to de l'ocupació es constata, exclusivament, entre els assalariats, ja que l'ocupació no assalariada va experimentar un avanç notable, el 2,7% interanual, i superior al dels trimestres precedents. Així i tot, els autònoms van representar només la cinquena part de la nova ocupació creada en els últims dotze mesos. Dins l'ocupació per compte propi, els segments més dinàmics van ser els empresaris amb assalariats i els treballadors independents, amb creixements superiors al 4%. En canvi, dins aquest grup, s'aprecia una reducció intensa dels membres de cooperatives i de les ajudes familiars.

…i menor vigor de l'ocupació assalariada, tant pública com privada.

La moderació del creixement de l'ocupació s'estén tant al sector privat com al públic, i els dos segments queden amb un ritme d'avanç lleugerament superior al 2%. La nova ocupació pública, 58.000 persones des del segon trimestre del 2003, representa només el 15% del total de llocs de treball creats en l'últim any, una proporció relativament baixa en relació amb l'habitual i inferior al 16,3% que representa el personal al servei de les administracions i empreses públiques en relació amb l'ocupació total.

Es redueix la taxa de temporalitat de l'ocupació.

Les xifres del segon trimestre confirmen també un afebliment una mica més intens de la contractació temporal en relació amb la indefinida, de manera que la taxa de temporalitat, mesurada sobre la població assalariada, es va reduir fins al 30,4%, dues dècimes per sota del segon trimestre del 2003. Per sectors, les taxes difereixen considerablement: el 56,1% a la construcció, el 27,2% als serveis i el 21,4% a la indústria.

FORT IMPULS DEL TREBALL A TEMPS PARCIAL

Ocupació a temps parcial creada en l'últim any amb relació a l'ocupació creada total

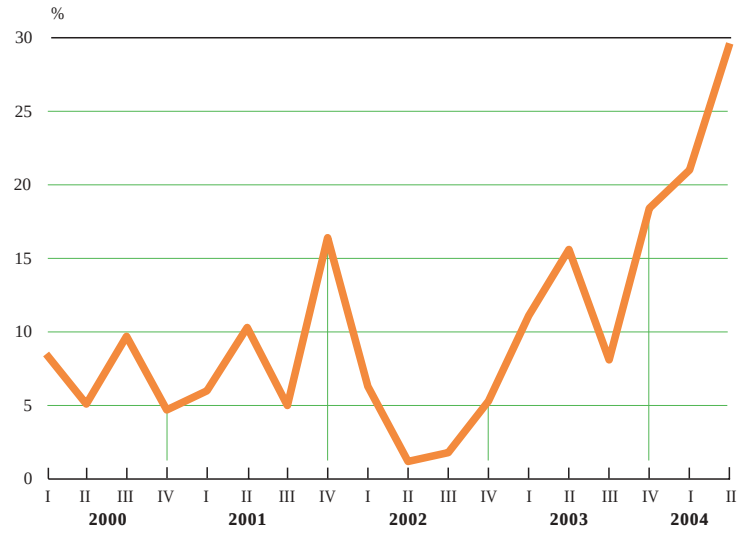

FONTS: INE i elaboració pròpia.

Les dones absorbeixen les tres quartes parts de la nova ocupació creada en l'últim any.

El suau afebliment de l'ocupació va ser una mica més perceptible entre la població femenina. Malgrat tot, el seu ritme d'augment es va mantenir en cotes excepcionals i va ser molt superior al de l'ocupació masculina (el 4,5%, enfront de l'1,0%). Aquest diferencial evidencia que, en els últims dotze mesos, l'ocupació femenina ha representat el 74,1% dels nous llocs de treball creats. L'ocupació juvenil, per la seva banda, va incrementar el ritme de caiguda, fins al 2,7% interanual, situació que reflecteix la davallada demogràfica de les acaballes dels setanta i dels anys successius. La intensa pèrdua de població activa menor de 25 anys, 56.900 persones en l'últim any, es correspon, de fet, amb la destrucció d'ocupació juvenil en el mateix període.

El treball a temps parcial es consagra com a fórmula d'integració de la dona…

L'auge de l'ocupació femenina està clarament vinculat a la major implantació de la jornada reduïda. El 54,6% de l'ocupació femenina creada en els últims dotze mesos va ser a temps parcial, de manera que aquesta fórmula ha anat guanyant pes al mercat de treball espanyol. Així i

...al mercat de treball.

tot, la proporció de l'ocupació total que representa la jornada a temps parcial, tot i créixer, és encara modesta, el 8,6% del total. Entre la població femenina, la quota va arribar al 17,9% de l'ocupació total en el segon trimestre del 2004, enfront del 2,7% entre els homes.

POBLACIÓ ACTIVA, OCUPACIÓ I ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES
Segon trimestre 2004

	Actius			Ocupats			Aturats			Taxa d'atur %
	Total (milers)	Variació anual	% variació anual	Total (milers)	Variació anual	% variació anual	Total (milers)	Variació anual	% variació anual	
Andalusia	3.219,1	56,1	1,8	2.659,2	71,0	2,7	559,9	–14,9	–2,6	17,4
Aragó	526,3	6,5	1,3	498,9	12,8	2,6	27,4	–6,3	–18,7	5,2
Astúries	432,9	8,0	1,9	387,9	8,6	2,3	45,0	–0,6	–1,3	10,4
Balears	445,1	12,6	2,9	404,5	11,7	3,0	40,6	0,9	2,3	9,1
Canàries	893,0	27,8	3,2	779,8	14,6	1,9	113,2	13,2	13,2	12,7
Cantàbria	244,3	4,3	1,8	219,4	4,5	2,1	24,9	–0,2	–0,8	10,2
Castella i Lleó	1.061,4	5,0	0,5	947,3	9,1	1,0	114,1	–4,1	–3,5	10,7
Castella-la Manxa	731,5	1,2	0,2	668,3	9,1	1,4	63,2	–7,9	–11,1	8,6
Catalunya	3.200,6	59,8	1,9	2.906,0	59,4	2,1	294,6	0,4	0,1	9,2
Comunitat Valenciana	2.038,4	46,5	2,3	1.838,3	64,3	3,6	200,1	–17,8	–8,2	9,8
Extremadura	462,5	7,9	1,7	380,0	0,5	0,1	82,5	7,4	9,9	17,8
Galícia	1.290,7	35,7	2,8	1.110,2	3,9	0,4	180,5	31,8	21,4	14,0
Madrid	2.615,5	88,6	3,5	2.445,6	95,8	4,1	169,9	–7,2	–4,1	6,5
Múrcia	544,4	17,9	3,4	486,7	10,6	2,2	57,7	7,3	14,5	10,6
Navarra	257,3	4,2	1,7	245,2	5,1	2,1	12,1	–0,9	–6,9	4,7
País Basc	997,4	1,0	0,1	905,3	–1,4	–0,2	92,1	2,4	2,7	9,2
La Rioja	123,4	3,1	2,6	117,4	3,8	3,3	6,0	–0,7	–10,4	4,9
Ceuta i Melilla	58,9	5,6	10,5	50,1	0,8	1,6	8,8	4,8	120,0	14,9
TOTAL	**19.142,6**	**391,6**	**2,1**	**17.050,1**	**384,0**	**2,3**	**2.092,6**	**7,5**	**0,4**	**10,9**

FONTS: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

Disparitats sensibles en el creixement de l'ocupació per comunitats.

Des d'una perspectiva territorial, la situació presenta una notable diversitat entre comunitats. Així, Madrid, la Comunitat Valenciana, La Rioja, Catalunya i, amb menys intensitat, Castella i Lleó presenten una certa recuperació del nivell d'ocupació enfront de la tendència general de desacceleració, tot i que amb ritmes d'avanç força diferenciats. Cal destacar el creixement de l'ocupació a Madrid, amb una taxa interanual superior al 4%. A l'altre extrem, hi ha el País Basc, on l'ocupació va recular lleugerament en relació amb el mateix trimestre del 2003, i Extremadura i Galícia, amb taxes d'increment inferiors al 0,5%.

L'auge de la població activa manté l'atur per damunt dels dos milions de persones.

L'atur estimat, 2.092.600 persones en el segon trimestre, va augmentar lleugerament en relació amb el mateix període del 2003 per l'auge de la població activa, que va continuar creixent a un ritme intens i superior al de la població de 16 anys i més. En els últims dotze mesos, l'increment de la població activa ha estat de 391.700 persones i gairebé ha doblat el de la població major de 16 anys (206.800), circumstància que indica la major inclinació dels ciutadans a la recerca d'un lloc de treball. Aquesta propen-

sió és especialment alta en el cas femení, ja que les noves actives, 281.500, van superar amb escreix l'increment de població (109.400). Al segment masculí, en canvi, el desequilibri va ser molt menor, 110.000 actius de més enfront d'un increment de població de 97.400.

MADRID I VALÈNCIA PRESENTEN LA MAJOR CREACIÓ D'OCUPACIÓ

Segon trimestre 2004. Variació anual en percentatge de l'ocupació estimada

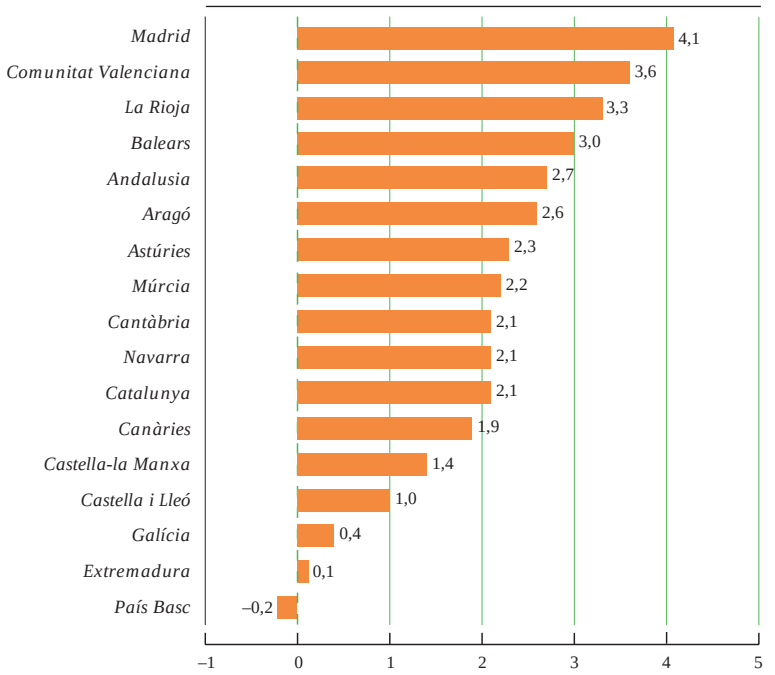

FONTS: INE
i elaboració pròpia.

ATUR ESTIMAT

Segon trimestre 2004

	Aturats	Variació trimestral		Variació acumulada		Variació anual		Participació	Taxa d'atur
		Absoluta	%	Absoluta	%	Absoluta	%	%	% sobre població activa
Per sexes									
Homes	898,2	–42,6	–4,5	–23,9	–2,6	10,6	1,2	42,9	8,0
Dones	1.194,3	–29,0	–2,4	–10,6	–0,9	–3,1	–0,3	57,1	15,2
Per edats									
Menors de 25 anys	487,9	–10,6	–2,1	–16,8	–3,3	–9,7	–1,9	23,3	22,4
Resta	1.604,7	–60,9	–3,7	–17,6	–1,1	17,3	1,1	76,7	9,5
Per situació personal									
Atur de llarga durada	268,2	–16,5	–5,8	–5,0	–1,8	8,7	3,4	12,8	–
Busquen la seva primera feina	302,9	–15,6	–4,9	–33,5	–10,0	–42,0	–12,2	14,5	–
Resta	1.521,5	–39,4	–2,5	4,1	0,3	40,9	2,8	72,7	–
TOTAL	**2.092,6**	**–71,6**	**–3,3**	**–34,4**	**–1,6**	**7,5**	**0,4**	**100,0**	**10,9**

FONTS: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

La taxa d'atur es redueix fins al 10,9% en el segon trimestre de l'any.

La taxa d'atur es va situar en el 10,9%, dues dècimes per sota del mateix trimestre de l'any anterior, i es van mantenir importants diferències entre els índexs corresponents a la població masculina i la femenina, el 0,8% i el 15,2%, respectivament. El nivell d'atur entre els menors de 25 anys es va situar, per la seva banda, en el 22,4%, una dècima per damunt del mateix trimestre de l'any anterior.

L'atur registrat baixa amb força al començament de l'estiu

Millora la tendència de l'atur registrat...

El nombre d'aturats inscrits a les oficines de l'Institut Nacional d'Ocupació (INEM) va baixar moderadament al juny i amb una mica més d'intensitat al juliol i es va situar al final d'aquest mes en 1.585.175 persones, el 0,7% més que al juliol del 2003. Aquests descensos, propis dels mesos d'estiu, van representar, per la seva intensitat, una certa inflexió de la tendència registrada des del febrer, quan el ritme d'augment de l'atur va tendir a augmentar lleugerament.

...i el balanç fins al juliol és el més favorable dels últims cinc anys.

Aquest comportament, coherent amb el repunt alcista de l'ocupació que palesen les dades d'afiliació a la Seguretat Social en el mateix període, deixa el balanç del període gener-juliol en una disminució de 126.312 persones, la més intensa des de l'any 1999. Aquesta millora obeeix, principalment, a la major reducció de l'atur a la construcció i entre els demandants d'una primera feina.

ATUR REGISTRAT PER SECTORS, SEXE I EDATS
Juliol 2004

	Aturats	Variació sobre desembre 2003		Variació sobre el mateix període de l'any anterior		% participació
		Absoluta	%	Absoluta	%	
Per sectors						
Agricultura	37.633	–291	–0,8	1.358	3,7	2,4
Indústria	239.270	–25.023	–9,5	–5.851	–2,4	15,1
Construcció	175.166	–36.722	–17,3	4.382	2,6	11,1
Serveis	915.099	–53.616	–5,5	24.865	2,8	57,7
Primera ocupació	218.007	–10.660	–4,7	–13.074	–5,7	13,8
Per sexes						
Homes	628.477	–96.785	–13,3	2.404	0,4	39,6
Dones	956.698	–29.527	–3,0	9.276	1,0	60,4
Per edats						
Menors de 25 anys	221.796	–35.954	–13,9	–17.006	–7,1	14,0
Resta d'edats	1.363.379	–90.358	–6,2	28.686	2,1	86,0
TOTAL	**1.585.175**	**–126.312**	**–7,4**	**11.680**	**0,7**	**100,0**

FONTS: INEM i elaboració pròpia.

PREUS

L'IPC pateix l'impacte de l'alça del cru

La taxa d'inflació se situa en el 3,4% al juliol.

L'índex de preus de consum (IPC) va augmentar el 0,2% al juny i després va caure el 0,8% al juliol pel notable impacte de les rebaixes d'estiu. La taxa d'inflació interanual, però, va romandre relativament estable durant aquest període, ja que, després de pujar una dècima de punt al juny, va tornar el mes següent al 3,4% registrat al maig i, per tant, va frenar l'escalada dels últims mesos. En aquesta mateixa línia es va moure la inflació subjacent, que, tant al juny com al juliol, es va situar en el 2,8%, sis dècimes per damunt dels mínims de març.

LA INFLACIÓ ES MANTÉ EN COTES ELEVADES
Variació interanual de l'índex de preus de consum

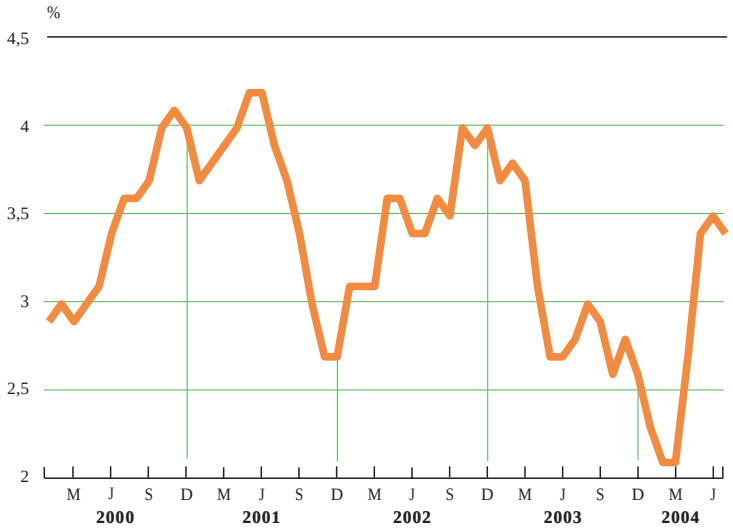

FONT: Institut Nacional d'Estadística.

Contenció dels preus dels aliments frescos.

La relativa estabilitat de l'IPC en aquests mesos d'estiu enterboleix la millora dels preus dels aliments no elaborats, que, després de quatre mesos d'alces consecutives, van revertir la seva tendència. Així i tot, el creixement dels preus d'aquest component es va situar encara en un nivell molt alt, el 5,5% interanual, afavorit per les fortes alces experimentades, entre altres, per les patates, els ous, certes fruites i els llegums i les hortalisses fresques.

ÍNDEX DE PREUS DE CONSUM

	2003			2004		
	% variació mensual	% variació s/desembre 2002	% variació anual	% variació mensual	% variació s/desembre 2003	% variació anual
Gener	–0,4	–0,4	3,7	–0,7	–0,7	2,3
Febrer	0,2	–0,2	3,8	0,0	–0,7	2,1
Març	0,7	0,5	3,7	0,7	0,0	2,1
Abril	0,8	1,3	3,1	1,4	1,4	2,7
Maig	–0,1	1,2	2,7	0,6	2,0	3,4
Juny	0,1	1,3	2,7	0,2	2,2	3,5
Juliol	–0,6	0,6	2,8	–0,8	1,4	3,4
Agost	0,5	1,1	3,0			
Setembre	0,3	1,4	2,9			
Octubre	0,7	2,1	2,6			
Novembre	0,3	2,4	2,8			
Desembre	0,2	2,6	2,6			

FONT: Institut Nacional d'Estadística.

ALÇA NOTABLE DELS CARBURANTS

Variació interanual del component de combustibles i carburants de l'IPC

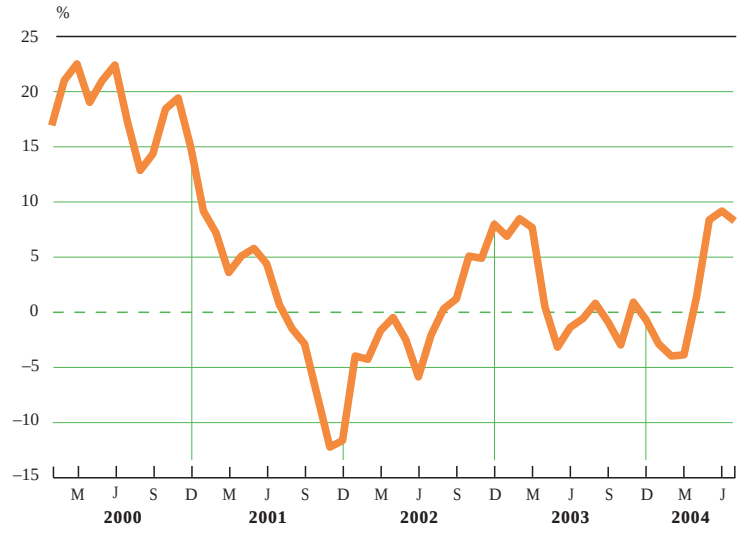

FONTS: INE i elaboració pròpia.

Els derivats del petroli es moderen al juliol, però contribueixen decisivament a l'elevat nivell d'inflació.

El problema més important deriva del comportament dels preus de l'energia, ja que, tot i la seva moderació relativa al juliol, constitueixen el motiu fonamental de la forta acceleració de la taxa d'inflació en els últims mesos: entre març i juliol, el ritme interanual de creixement dels preus energètics s'ha accelerat en gairebé deu punts percentuals i ha empès la taxa negativa anterior fins al 6,6% actual.

Els preus dels serveis, inamovibles al voltant del 3,7%, i els dels aliments elaborats s'acceleren moderadament.

Pel que fa als components menys erràtics de l'IPC, cal destacar, d'una banda, la continuïtat de la tendència al creixement sostingut però estable dels preus dels serveis, al voltant del 3,7% interanual en els últims dotze mesos, i, de l'altra, la moderada acceleració dels preus de l'alimentació elaborada, fins al 4,2%, per l'impacte de l'oli i del tabac, principalment.

ÍNDEX DE PREUS DE CONSUM PER GRUPS DE COMPONENTS
Juliol

	Índexs (*)	% variació mensual		% variació s/desembre anterior		% variació anual	
		2003	2004	2003	2004	2003	2004
Per classes de despesa							
Aliments i begudes no alcohòliques	113,5	0,6	0,4	1,6	2,0	3,6	4,5
Begudes alcohòliques i tabac	115,9	0,5	0,1	2,6	5,5	2,7	5,6
Vestit i calçat	104,4	–10,2	–10,7	–9,4	–10,2	3,9	1,5
Habitatge	109,0	0,1	0,3	1,9	2,7	2,6	3,7
Parament	105,6	–0,7	–0,6	0,6	0,5	2,0	1,7
Medicina	105,3	0,1	0,2	1,7	–0,1	2,2	0,2
Transport	109,4	0,7	0,1	1,2	5,5	1,6	5,3
Comunicacions	93,7	–0,1	–0,2	0,7	0,1	–2,5	–0,8
Oci i cultura	103,8	1,0	0,7	0,3	0,4	0,1	0,2
Ensenyament	112,3	0,0	0,0	0,9	0,5	5,0	3,9
Hotels, cafès i restaurants	115,5	0,9	0,9	3,7	3,7	4,2	4,0
Altres	110,9	–0,1	–0,1	2,5	2,4	3,3	3,0
Agrupacions							
Aliments amb elaboració	111,9	0,1	0,2	1,8	3,3	2,5	4,2
Aliments sense elaboració	117,7	1,5	0,8	1,7	0,8	5,5	5,5
Conjunt no alimentari	108,3	–1,0	–1,2	0,3	1,0	2,6	2,9
Béns industrials	104,3	–2,5	–2,7	–2,1	–0,9	1,7	2,2
Productes energètics	*106,6*	*0,9*	*0,3*	*0,1*	*6,7*	*0,0*	*6,6*
Carburants i combustibles	*108,0*	*1,3*	*0,4*	*–0,4*	*8,6*	*–0,5*	*8,4*
Béns industrials sense productes energètics	*103,5*	*–3,5*	*–3,7*	*–2,7*	*–3,2*	*2,2*	*0,8*
Serveis	113,1	0,7	0,6	3,0	3,1	3,6	3,7
Inflació subjacent (**)	109,3	–1,0	–1,0	0,6	0,9	2,9	2,8
ÍNDEX GENERAL	**109,7**	**–0,6**	**–0,8**	**0,6**	**1,4**	**2,8**	**3,4**

NOTES: (*) Base 2001 = 100.
(**) Índex general sense energia ni aliments no elaborats.
FONT: Institut Nacional d'Estadística.

Les rebaixes contribueixen a retallar els preus dels béns industrials no energètics al juliol.

Esment a part mereixen els preus dels béns industrials no energètics, els quals, al juliol, van reduir el seu ritme de creixement, ja força modest, en dues dècimes de punt addicionals fins al 0,8% interanual. La notable intensitat de les rebaixes, superior a les de l'any passat, principalment en tèxtil i calçat, va accentuar la tònica de feblesa d'uns preus ja prou afectats per un clima de gran competència. En aquest sentit, són il·lustratives les fortes reduccions de preus dels equipaments informàtics d'imatge i so que posen de manifest les rúbriques corresponents de l'IPC.

L'energia pot pressionar la inflació a l'alça fins al final de l'exercici si no ho remeien els aliments frescos.

La moderació de l'IPC al juliol no esvaeix les desfavorables expectatives de l'energia. Les notables alces dels carburants a l'agost ja representen un mal punt de partida. D'altra banda, no sembla que ni els béns industrials ni els serveis estiguin en condicions d'aportar rebaixes substancials a la taxa d'inflació si no canvia de manera sensible el to general del consum. Finalment, en l'àmbit alimentari, les reduccions en els aliments frescos són neutralitzades per les alces en els elaborats. Així i tot, el comportament dels preus agraris obre la porta a descensos més intensos dels aliments frescos.

El diferencial de preus amb la zona de l'euro queda en un punt percentual al juliol.

El diferencial d'inflació amb la zona de l'euro es va situar al juliol en un punt percentual, una dècima per sota del mes precedent, gràcies a la moderació relativament més intensa de la taxa d'inflació a Espanya segons l'índex de preus de consum harmonitzat. El creixement dels preus a Espanya va ser superior al de la zona de l'euro a gairebé tots els components de l'índex, llevat de les begudes alcohòliques i tabac i dels serveis mèdics, els dos en fort ascens a Europa.

Els preus industrials, en màxims dels últims quatre anys

L'energia, els béns intermedis i els béns d'equipament continuen pressionant els preus industrials.

Els preus industrials van mantenir la tònica alcista al juny i al juliol. El seu ritme de creixement es va situar en el 4,1% interanual en aquest últim mes, la qual cosa representa el valor més elevat des del desembre del 2000. La continuïtat de l'increment dels preus de l'energia, l'alça sostinguda dels béns intermedis no energètics i, per primer cop en els últims mesos, el repunt dels béns d'equipament han alimentat l'alça de l'índex. En canvi, la notable contenció dels preus dels aliments ha actuat de fre, en moderar el ritme d'avanç per primer cop enguany.

L'alça de l'energia i dels intermedis pot incidir negativament en els costos empresarials.

Al marge de l'alça de l'energia, ja en el 7,2% interanual, resulta també preocupant la pujada dels béns intermedis no energètics, els quals han situat el ritme d'avanç en el 5,3%, més de quatre punts per damunt del tancament de l'any passat. Els preus dels metalls són els principals responsables d'aquesta pujada, que lògicament, juntament amb les alces de l'energia, pot acabar afectant notablement els costos de producció empresarials i, conseqüentment, els preus finals o alternativament els marges empresarials. En aquest sentit, els béns de consum duradors van mostrar al juliol un lleuger augment dels preus, fins al 2,2% interanual, després de quatre mesos de relativa moderació.

Els preus d'importació s'acceleren lleugerament al maig, però mantenen encara una tònica de feblesa.

Per la seva banda, els preus d'importació van experimentar una certa acceleració al maig, en particular en l'àmbit dels béns intermedis, en especial els energètics, que van recollir les alces del petroli (el cost mitjà en euros del petroli importat va augmentar el 29,2% al maig). Aquesta tònica alcista també s'aprecia en les manufactures, en particular en els béns de consum no alimentari. Només els aliments importats van mantenir un descens moderat. Tot i aquest repunt alcista de l'últim mes, la moderació, quan no el descens, continua essent la tònica dominant en els preus d'importació en els cinc primers mesos de l'any. Cal destacar que el preu del petroli, de mitjana del 2004, es va pagar a 190 euros per tona, el 3,8% menys que en el període gener-maig del 2003.

INDICADORS D'INFLACIÓ

Percentatge de variació sobre el mateix període de l'any anterior

	Preus agraris	Índex de preus industrials					Preus d'importació				Deflactor del PIB (*)
		Índex general	Béns de consum	Béns d'equipament	Béns intermedis	Béns energètics	Total	Béns de consum	Béns de capital	Béns intermedis	
2003											
Març	–3,4	3,0	2,2	1,2	1,5	9,5	2,9	1,4	–3,0	5,3	–
Abril	1,0	1,4	1,6	1,0	1,3	1,3	–2,5	–0,1	–10,9	–0,9	–
Maig	11,2	0,7	1,8	1,2	1,0	–2,3	–2,0	–1,9	–10,0	0,4	4,1
Juny	7,8	0,9	2,0	1,2	0,4	–0,9	0,7	–0,6	–7,2	3,8	–
Juliol	5,6	1,1	2,5	1,1	0,1	0,2	0,0	–3,4	–7,2	3,2	–
Agost	7,1	1,1	2,7	1,1	0,0	0,1	1,5	4,5	–9,1	2,9	4,0
Setembre	13,5	0,8	2,7	1,2	0,3	–2,4	–2,8	–0,2	–17,7	0,9	–
Octubre	10,0	0,6	2,5	1,2	0,7	–3,6	0,8	2,8	–0,6	–0,0	–
Novembre	9,7	1,3	2,6	1,4	0,9	–0,4	–0,2	–0,4	–7,0	1,8	4,2
Desembre	9,8	1,1	2,4	1,3	1,0	–1,1	–1,4	–1,4	–9,4	1,0	–
2004											
Gener	4,4	0,7	2,1	1,3	1,4	–3,6	–3,6	–1,0	–8,4	–3,5	–
Febrer	–2,6	0,7	2,1	1,3	2,0	–5,4	1,8	–6,0	–6,2	7,5	4,0
Març	1,3	0,8	2,3	1,3	2,6	–5,6	–2,3	–3,6	–7,0	–0,5	–
Abril	...	2,6	2,9	1,3	3,7	1,3	1,4	–3,9	2,6	3,4	–
Maig	...	3,8	3,1	1,2	4,4	7,2	5,3	2,9	–1,1	8,6	...
Juny	...	4,0	3,2	1,2	4,8	7,1	...	...	...	...	–
Juliol	...	4,1	2,8	1,6	5,3	7,2	...	...	...	...	–

NOTA: (*) Dades brutes corregides.
FONTS: Institut Nacional d'Estadística, Ministeri d'Economia i elaboració pròpia.

SECTOR EXTERIOR

El dèficit comercial es continua ampliant al maig

El dèficit comercial creix el 26% fins al maig.

El dèficit comercial de l'economia espanyola es va continuar ampliant de forma substancial a l'abril i al maig, de manera que l'import acumulat durant els cinc primers mesos de l'any va arribar fins als 21.175 milions d'euros, el 26,0% més que en el mateix període del 2003. L'alentiment progressiu del creixement de les exportacions i l'avanç sostingut de les importacions expliquen aquesta ampliació del desequilibri exterior.

COMERÇ EXTERIOR
Gener-maig 2004

	Importacions			Exportacions			Saldo	Taxa de cober-tura (%)
	Milions d'euros	% variació anual en valor	% partici-pació	Milions d'euros	% variació anual en valor	% partici-pació	Milions d'euros	
Per grups de productes								
Energètics	8.413	7,9	10,3	1.697	8,4	2,8	–6.716	20,2
Béns de consum	23.310	17,9	28,6	24.753	0,7	41,0	1.443	106,2
Alimentaris	*5.134*	*8,0*	*6,3*	*7.713*	*2,0*	*12,8*	*2.579*	*150,2*
No alimentaris	*18.176*	*21,0*	*22,3*	*17.040*	*0,1*	*28,2*	*–1.136*	*93,8*
Béns de capital	12.963	14,1	15,9	7.427	9,6	12,3	–5.536	57,3
Béns intermedis no energètics	36.857	11,2	45,2	26.490	4,0	43,9	–10.367	71,9
Per àrees geogràfiques								
Unió Europea	53.443	7,9	65,5	45.457	2,2	75,3	–7.986	85,1
UE-15	*51.300*	*6,7*	*62,9*	*43.572*	*2,2*	*72,2*	*–7.728*	*84,9*
Estats ampliació	*2.143*	*45,8*	*2,6*	*1.885*	*0,8*	*3,1*	*–258*	*88,0*
Zona de l'euro	*44.779*	*7,4*	*54,9*	*36.370*	*1,9*	*60,2*	*–2.603*	*81,2*
Tercers països	28.102	9,5	34,5	14.910	7,2	24,7	–5.971	53,1
Ex-URSS	*1.675*	*1,8*	*2,1*	*547*	*2,2*	*0,9*	*–251*	*32,7*
Estats Units	*3.099*	*4,2*	*3,8*	*2.312*	*–0,8*	*3,8*	*–544*	*74,6*
Japó	*2.308*	*20,8*	*2,8*	*552*	*25,5*	*0,9*	*–727*	*23,9*
Amèrica Llatina	*3.100*	*9,9*	*3,8*	*2.740*	*2,8*	*4,5*	*–93*	*88,4*
OPEP	*4.859*	*–2,6*	*6,0*	*1.303*	*–5,2*	*2,2*	*–1.839*	*26,8*
Resta	*13.061*	*15,3*	*16,0*	*7.459*	*13,5*	*12,4*	*–2.517*	*57,1*
TOTAL	**81.545**	**8,4**	**100,0**	**60.370**	**3,3**	**100,0**	**–21.175**	**74,0**

FONTS: Departament de Duanes i Impostos Especials i elaboració pròpia.

Auge de les importacions de béns de consum no alimentari...

Les importacions, 81.545 milions d'euros fins al maig, van registrar un augment nominal del 8,4%, superior a la mitjana de l'any anterior. En termes reals, si tenim en compte el lleuger augment dels preus d'importació, l'increment va ser una mica menor, el 7,8%. L'increment de les importacions va ser especialment visible en l'àmbit dels béns de consum, com productes no alimentaris, electrònica de consum, automòbils, mobles, calçat i confecció. Les compres de béns de capital també van créixer amb intensitat, principalment el material ferroviari i la maquinària d'ús general.

...procedents de fora de les fronteres de la UE-15.

Per àrees geogràfiques, les compres a la Unió Europea (UE) de quinze membres van créixer el 2,9% real i les procedents de tercers països, el 16,4%. Cal destacar l'intens augment de les compres als deu nous estats associats a la UE, el 45,8% nominal en els cinc primers mesos del 2004. Fora de la UE, els creixements més importants es van registrar en el comerç amb la Xina i el Japó, lleugerament per damunt del 20% nominal.

Afebliment de les exportacions pel baix to del mercat europeu.

Les exportacions es van estancar a l'abril i al maig, però el seu import acumulat en els cinc primers mesos, 60.370 milions d'euros, es va situar encara el 3,3% per damunt del mateix període del 2003. Aquest increment, tenint en compte el lleuger descens de preus de venda a l'exterior, equival al 3,8% en volum. L'afebliment de les exportacions va ser força general per mercats i especialment visible a la zona de l'euro, on a l'abril i al maig van recular. En qualsevol cas, el dinamisme del mercat de la UE va ser clarament inferior al dels tercers països, on el Japó, el Pròxim Orient i la Xina van continuar tirant amb força.

Cauen les vendes exteriors d'automòbils, mobles, calçat, joguines i begudes.

El menor to exportador va ser particularment evident en l'àmbit dels productes alimentaris, principalment begudes, i en altres béns de consum, com automòbils, mobles, calçat i joguines, les vendes a l'exterior dels quals van baixar. En canvi, tèxtil i confecció van mantenir creixements intensos, igual que, dins els béns d'equipament, els vaixells i la maquinària d'oficina i telecomunicacions.

El dèficit corrent continua pujant

El dèficit corrent del maig és el més important dels últims anys.

La balança per compte corrent va presentar un dèficit de 2.397 milions d'euros a l'abril i de 2.544 al maig, xifres molt superiors als desequilibris registrats en els mateixos mesos del 2003. Aquest deteriorament de la balança corrent va empènyer el dèficit acumulat durant els últims dotze mesos a 25.217 milions d'euros, el valor absolut més important dels últims anys.

Les diferents partides de la balança corrent empitjoren, llevat de la rúbrica de rendes.

El deteriorament de la situació va derivar, principalment, de l'ampliació del dèficit comercial i, especialment, del canvi de signe del saldo per transferències, negatiu en termes acumulats de dotze mesos. Per la seva banda, el superàvit per serveis també va contribuir negativament al balanç global en reduir-se lleugerament en relació amb l'any precedent. Així, l'únic fet positiu remarcable va ser la modesta reducció del dèficit de rendes.

El superàvit de la balança turística tendeix a estancar-se.

La caiguda del superàvit per serveis cal atribuir-la, principalment, al saldo de la rúbrica de serveis diversos, ja que la balança turística va presentar encara un balanç una mica més positiu que l'any anterior. Així i tot, s'aprecia també un cert afebliment d'aquest compte a remolc de la progressiva desacceleració dels ingressos per turisme, conjugada amb una intensa progressió a l'alça dels pagaments. En efecte, durant el període comprès entre els mesos de maig del 2003 i del 2004, la balança turística va presentar un saldo positiu de 29.257 milions d'euros, només el 0,7% per damunt del període equivalent d'un any abans. Els ingressos eren, en canvi, el 2,8% superiors a l'11,3% dels pagaments.

BALANÇA DE PAGAMENTS
Acumulat 12 últims mesos en milions d'euros

	Maig 2003	Maig 2004	% variació
Balança corrent			
Balança comercial	–35.418	–42.159	19,0
Serveis			
Turisme	*29.041*	*29.257*	*0,7*
Altres serveis	*–2.045*	*–2.689*	*31,5*
Total	26.996	26.568	–1,6
Rendes	–10.887	–10.374	–4,7
Transferències	1.817	748	–58,8
Total	**–17.492**	**–25.217**	**44,2**
Compte de capital	**6.888**	**9.888**	**43,6**
Balança financera			
Inversions directes	4.636	–4.555	–
Inversions de cartera	–6.052	804	–
Altres inversions	20.679	25.606	23,8
Total	**19.263**	**21.855**	**13,5**
Errors i omissions	–5.135	–3.661	–28,7
Variació d'actius del Banc d'Espanya	–3.524	–2.865	–18,7

NOTA: El saldo resultant de la suma de la balança corrent, del compte de capital i de la balança financera es compensa per la variació d'actius del Banc d'Espanya més els errors i omissions.
FONTS: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

Recuperació del saldo positiu a la balança de capital.

El compte de capital, per la seva banda, va presentar un superàvit de 560 i 1.883 milions d'euros a l'abril i al maig, respectivament, i va millorar amb escreix el registre dels mateixos mesos de l'any anterior. El compte financer, excloses les operacions del Banc d'Espanya, va acumular en els últims dotze mesos fins al maig del 2004 unes entrades netes de 21.855 milions d'euros, el 13,5% més que en el mateix període de l'any precedent. La inversió espanyola directa a l'exterior es va recuperar lleugerament, i la inversió estrangera a Espanya va continuar reculant amb intensitat.

SECTOR PÚBLIC

Augment modest de la recaptació impositiva en el primer semestre

Els ingressos de l'Estat cauen lleugerament, però la xifra està distorsionada pels trams d'impostos cedits a les administracions territorials.

Els ingressos no financers de l'Estat al gener-juny en termes de caixa van arribar als 47.670 milions d'euros i van disminuir el 0,8% en relació amb el mateix període de l'any anterior. A diferència del 2003, la xifra esmentada no inclou els trams de la recaptació de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) i de la major part dels impostos indirectes cedits a les comunitats autònomes i corporacions locals, de manera que no és directament comparable. Incloent aquests ingressos cedits, la recaptació va pujar a 66.692 milions d'euros, xifra que representa un augment del 2,7% en relació amb el primer semestre del 2003.

EXECUCIÓ PRESSUPOSTÀRIA DE L'ESTAT
Juny 2004

	Mes		Acumulat de l'any	
	Milions d'euros	% variació s/mateix mes any anterior	Milions d'euros	% variació s/mateix mes any anterior
Ingressos no financers	**781**	**–61,6**	**47.670**	**–0,8**
Ingressos no financers corregits (*)				
IRPF	710	–40,1	21.237	–5,3
Impost de societats	208	92,6	4.587	17,2
IVA	253	–71,1	22.794	3,3
Impostos especials	1.635	16,7	8.773	8,5
Resta	1.146	–10,9	9.301	9,8
Total	**3.952**	**–18,6**	**66.692**	**2,7**
Pagaments no financers	**9.889**	**8,0**	**54.407**	**–0,9**
Saldo de caixa	**9.108**	**27,9**	**6.737**	**–2,2**
Capacitat (+) o necessitat (–) de finançament (**)	***–9.252***	***13,9***	***–5.167***	***85,3***

NOTES: (*) Estan inclosos els trams cedits a les comunitats autònomes d'acord amb el nou sistema de finançament vigent a partir de 2002.
(**) En termes de comptabilitat nacional.
FONTS: Ministeri d'Hisenda i elaboració pròpia.

La recaptació per impostos indirectes augmenta el 5% amb un dinamisme més intens dels impostos especials.

La recaptació d'impostos va augmentar una mica menys, el 2,5%, i es va basar en els impostos indirectes, que van representar 32.778 milions d'euros i van augmentar el 5,1% en relació amb el primer semestre del 2003. Els ingressos per l'impost sobre el valor afegit (IVA) van augmentar el 3,3% fins al juny i van patir els efectes de l'avançament de les devolucions. La recaptació per impostos especials va créixer el 8,5%, amb la major part de les figures impositives progressant a bon ritme, llevat de l'impost sobre els hidrocarburs, la recaptació del qual, la més elevada en xifres absolutes, va créixer el 4,1%. Les xifres del 2004 no inclouen, a diferència del 2003, l'impost sobre determinats mitjans de transport, considerat ara com a ingrés propi de les autonomies.

Els ingressos per impostos directes reculen.

Els ingressos per impostos directes van representar en conjunt 27.103 milions d'euros i van caure el 0,5% en relació amb el primer semestre del 2003. El descens es va concentrar en l'impost sobre la renda de les persones físiques i és atribuïble en gran part a l'avançament de les devolucions de l'impost. Al marge dels recursos impositius, les taxes i els preus públics van experimentar un descens poc important. En canvi, les transferències de capital van doblar les del mateix període de l'any anterior, i els recursos procedents de l'alienació de béns d'inversió públics van ser poc rellevants.

Les despeses no financeres de l'Estat cauen lleugerament arran del descens dels pagaments per interessos i de les inversions reals.

Els pagaments no financers de caixa de l'Estat, per la seva banda, van disminuir el 0,9% i es van situar en 54.407 milions d'euros. Aquesta xifra no inclou la contrapartida dels ingressos corresponents als trams dels impostos cedits a les comunitats autònomes. La caiguda de la despesa va afectar les operacions corrents per la davallada dels pagaments per interessos i de les inversions reals.

El dèficit de caixa cedeix lleugerament en el primer semestre.

El saldo de caixa de l'Estat fins al juny, és a dir, la diferència entre els ingressos i els pagaments no financers, va ser negatiu per un import de 6.737 milions d'euros i el 2,2% inferior al del mateix període de l'any anterior. La necessitat d'endeutament, però, va pujar fins als 8.915 milions d'euros, ja que va haver de cobrir, a més del desequilibri de caixa, el fort augment net dels actius financers, derivat de l'increment dels dipòsits de l'Estat en institucions financeres, del reemborsament de préstecs i de les aportacions patrimonials, principalment al Gestor d'Infraestructures Ferroviàries. En termes de comptabilitat nacional, el saldo pressupostari també va resultar negatiu per un import de 5.167 milions d'euros i va augmentar el 85,3% en relació amb el primer semestre del 2003.

ESTALVI I FINANÇAMENT

El crèdit bancari a les empreses i famílies s'accelera

El crèdit bancari al sector privat augmenta el 16% en els últims dotze mesos fins al juny.

El crèdit bancari al sector privat va augmentar el 16,4% en els últims dotze mesos fins al juny del 2004. Aquesta taxa és superior en un punt a l'anotada en el mes anterior i és la més elevada dels últims tres anys i mig. Així mateix, representa un ritme de creixement que dobla amb escreix el corresponent al total de la zona de l'euro. El crèdit bancari a les empreses i famílies és estimulat per un clima econòmic favorable i per unes condicions de finançament folgades, en especial amb uns tipus d'interès molt reduïts.

LES CAIXES SUPEREN PER PRIMER COP ELS BANCS EN CRÈDITS AL SECTOR PRIVAT

Crèdit a empreses i famílies

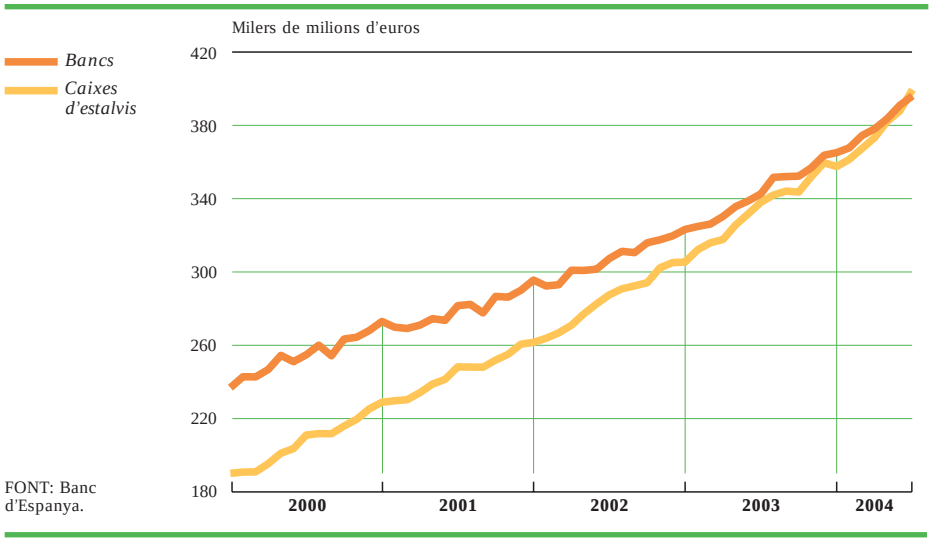

FONT: Banc d'Espanya.

El crèdit a les empreses i famílies de les caixes d'estalvis creix el 18% en l'últim any...

En els últims dotze mesos, el saldo creditici corresponent al sector privat de les caixes d'estalvis va créixer el 17,8%, sis dècimes més que la taxa de variació anual del desembre del 2003. Durant el període juny 2004-juny 2003, els crèdits de la banca al sector privat van augmentar el 15,4%, 2,6 punts més que al desembre. D'aquesta manera, al juny les caixes d'estalvis van aconseguir superar, per primer cop, els bancs en aquest segment del mercat. Així, al final de juny, el saldo del crèdit de les caixes al sector privat es va situar en 396.850 milions d'euros, 2.461 més que els bancs. Cal destacar que només deu anys abans, al final de juny de 1994, aquest saldo dels bancs era el 60,8% superior al de les caixes.

...però el saldo hipotecari dels bancs augmenta més ràpidament que el de les caixes.

El creixement del crèdit a empreses i famílies va provenir, sobretot, de les hipoteques. Així, el saldo del crèdit hipotecari de bancs i caixes es va incrementar el 21,2% al juny en relació amb el mateix mes del 2003, tot i que aquesta taxa va resultar 0,9 punts inferior a la registrada a l'abril del 2004. Incloses les titulitzacions, la taxa de variació del crèdit hipotecari del conjunt d'entitats pujava fins al 24,8% al maig del 2004, segons les dades de l'Associació Hipotecària Espanyola. La demanda de crèdit hipotecari continua mostrant un gran vigor a causa de l'increment de la renda de les llars, uns tipus d'interès reals molt baixos i unes condicions de finançament favorables. En aquest sentit, últimament les entitats han reaccionat a les perspectives d'alces dels tipus d'interès amb hipoteques més flexibles. Cal destacar que, en els últims mesos, el ritme de creixement del crèdit hipotecari de la banca ha estat superior al registrat per les caixes d'estalvis. Així, al juny, el saldo hipotecari dels bancs presentava una taxa de variació anual del 23,0%, enfront del 20,0% de les caixes d'estalvis.

Alça notable dels arrendaments financers.

També va ser important l'expansió dels arrendaments financers, destinats al finançament de l'adquisició de béns d'equipament i d'immobles per part de societats i de professionals autònoms, amb una taxa interanual de variació del 14,5%. El crèdit comercial, que finança el capital circulant de les empreses, va pujar el 10,6% en els últims dotze mesos fins al juny.

CRÈDIT A EMPRESES I FAMÍLIES
Juny 2004

	Saldo	Variació any actual		Variació 12 mesos		% participació
	Milions d'euros	Milions d'euros	%	Milions d'euros	%	
Crèdit comercial	54.813	–718	–1,3	5.269	10,6	6,2
Deutors amb garantia real (*)	491.233	49.108	11,1	86.676	21,4	55,9
Altres deutors a termini	270.594	19.695	7,8	26.713	11,0	30,8
Deutors a la vista	26.934	6.011	28,7	1.761	7,0	3,1
Arrendaments financers	27.527	2.458	9,8	3.493	14,5	3,1
Crèdits dubtosos	7.408	–258	–3,4	–276	–3,6	0,8
TOTAL	**878.510**	**76.298**	**9,5**	**123.638**	**16,4**	**100,0**

NOTA: (*) La major part correspon a garantia hipotecària.
FONTS: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

Nous mínims històrics de la morositat.

D'altra banda, els crèdits dubtosos van continuar disminuint en valor absolut fins als 7.408 milions d'euros al juny, gràcies, en part, a recuperacions de crèdits i a sistemes de gestió de riscos més eficaços. Aquesta xifra representa una ràtio de morositat del 0,84%, nivell mínim dels últims anys. D'altra banda, la ràtio de morositat de bancs i caixes, excloses les altres entitats de crèdit, va baixar fins al 0,70%, nova cota mínima històrica.

Els tipus d'interès bancaris d'actiu marquen una nova cota mínima al juny.

Els tipus d'interès bancaris d'actiu es van continuar reduint al juny i van anotar un nou mínim històric. Així, el tipus d'interès sintètic dels crèdits i dels préstecs de les entitats de crèdit va caure fins al 3,85% al juny del 2004, 5 punts bàsics menys que en el mes precedent i 43 punts bàsics per sota de dotze mesos abans. De fet, la cota mínima va ser deguda al

component de les societats no financeres, el tipus d'interès sintètic de les quals va baixar fins al 3,50%, nou mínim, mentre que el tipus sintètic de les famílies va pujar lleugerament fins al 4,18%. Aquesta lleugera pujada va ser deguda a un increment del tipus de l'habitatge fins al 3,29%, mentre que el tipus d'interès dels préstecs al consum i altres finalitats va baixar fins al 6,04%.

Lleugera pujada del tipus dels préstecs a l'habitatge a més de tres anys.

D'altra banda, al juliol el tipus d'interès dels préstecs hipotecaris a més de tres anys per a l'adquisició d'habitatge lliure del conjunt d'entitats de crèdit va augmentar lleugerament fins al 3,32%. D'aquesta manera, mostrava un increment de 7 punts bàsics en relació amb el mínim històric del maig del 2004.

S'aviva la captació de dipòsits bancaris

Els dipòsits totals del sector privat s'incrementen el 12%.

Els dipòsits totals del sector privat resident en euros i moneda estrangera van augmentar el 12,3% al juny del 2004 en relació amb el mateix mes de l'any anterior i van registrar la taxa de variació més alta des del desembre del 2001. No obstant això, al llarg dels últims dotze mesos, els dipòsits van créixer sensiblement menys que el saldo creditici del sistema bancari resident. Per compensar aquest desequilibri, les entitats financeres van efectuar emissions de valors i titulitzacions i van recórrer al mercat interbancari exterior.

LES CAIXES D'ESTALVIS CONTINUEN LIDERANT AL SEGMENT DELS DIPÒSITS DEL SECTOR PRIVAT

Dipòsits d'empreses i famílies

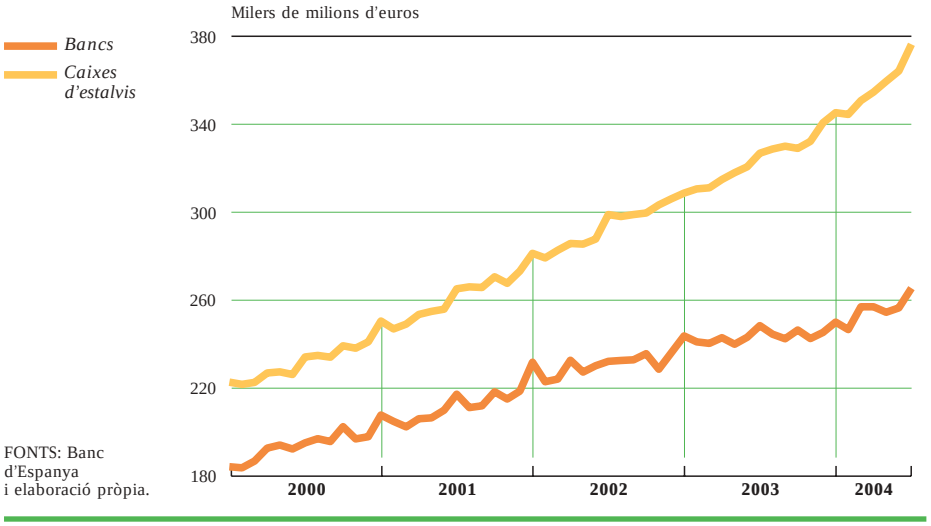

FONTS: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

Les caixes d'estalvis amplien l'avantatge en aquest segment del mercat.

En els últims mesos, tant les caixes d'estalvis com la banca han augmentat el ritme de captació dels dipòsits de les empreses i famílies. No obstant això, les caixes ho han fet amb més intensitat i han registrat un augment anual fins al juny del 15,2%, enfront del 6,9% dels bancs. D'aquesta manera, han continuat incrementant l'avantatge en aquest segment del mercat. Així, al final de juny, el saldo dels seus dipòsits del sector privat superava el dels bancs en un 41,9%.

DIPÒSITS D'EMPRESES I FAMÍLIES A LES ENTITATS DE CRÈDIT
Juny 2004

	Saldo	Variació any actual		Variació 12 mesos		
	Milions d'euros	Milions d'euros	%	Milions d'euros	%	% participació
A la vista	184.223	15.319	9,1	22.577	14,0	27,1
D'estalvi (*)	154.018	8.809	6,1	15.833	11,5	22,7
A termini fins a 2 anys	154.224	–2.002	–1,3	–3.428	–2,2	22,7
A termini a més de 2 anys	100.391	23.029	29,8	35.712	55,2	14,8
Cessions temporals	80.627	2.826	3,6	2.405	3,1	11,9
Total	**673.483**	**47.981**	**7,7**	**73.098**	**12,2**	**99,2**
Dipòsits en monedes no euro	**5.268**	**1.117**	**26,9**	**1.211**	**29,8**	**0,8**
TOTAL	**678.751**	**49.098**	**7,8**	**74.309**	**12,3**	**100,0**

NOTA: (*) Dipòsits amb preavís, segons definició del BCE.
FONTS: Banc d'Espanya i elaboració pròpia.

Ascens espectacular de les imposicions a termini a més de dos anys.

Per modalitats de dipòsits, cal destacar la pujada espectacular experimentada per les imposicions a termini a més de dos anys, el 55,2%. Els dipòsits en monedes diferents de l'euro també van anotar un ascens extraordinari del 29,8%. En canvi, els dipòsits a termini a menys de dos anys han baixat el 2,2% des del juny del 2003.

La remuneració dels dipòsits de les empreses marca un mínim.

El rendiment sintètic dels dipòsits de les entitats de crèdit es va col·locar en l'1,12% al juny, en el mateix nivell mínim anotat en el mes anterior. El tipus d'interès del diner dipositat per les llars es va situar en l'1,11%, tres punts bàsics per damunt del mínim del mes d'octubre, mentre que la remuneració dels dipòsits de les societats no financeres va marcar un mínim en l'1,14% al juny.

El patrimoni dels fons d'inversió mobiliària avança el 8% fins al juliol.

El patrimoni dels fons d'inversió mobiliària es va col·locar en 211.251 milions d'euros al juliol, amb un augment del 7,7% sobre el mes de desembre, segons la informació provisional facilitada per l'associació professional del sector, Inverco. Durant els set primers mesos de l'exercici, les subscripcions netes acumulades van sumar 12.111 milions d'euros. Les rendibilitats dels fons d'inversió mobiliària en el període desembre-juliol van resultar positives i van oscil·lar entre el 0,2% dels fons mixtos nacionals i el 7% dels de renda variable del Japó.

La despesa d'R+D: un llarg camí per recórrer

Espanya és una de les economies desenvolupades que menys recursos dedica a R+D...

Espanya és una de les economies desenvolupades que menys recursos destina a activitats de recerca, desenvolupament i innovació. A més a més, la balança comercial espanyola de productes d'alta tecnologia és molt deficitària: el 2001 aquest desequilibri va arribar als 10.300 milions d'euros, una xifra que representa gairebé la meitat de tot el dèficit comercial en productes d'alta tecnologia de la Unió Europea dels 15 (UE-15).

ESPANYA, A LA CUA DE L'R+D

Despesa en R+D a la UE, en percentatge del PIB; últim any disponible

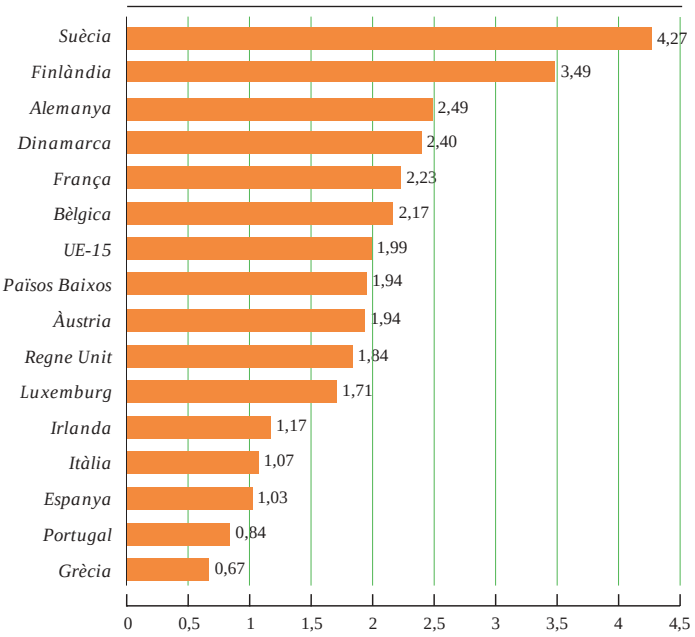

FONTS: INE, Eurostat i elaboració pròpia.

...amb prou feines l'1% del PIB, la meitat del que hi destina de mitjana la UE...

Els països del nord d'Europa, el Japó i els Estats Units són els que més recursos inverteixen en aquesta direcció. Amb dades d'Eurostat i de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), la despesa global en recerca i desenvolupament (R+D) a Espanya representava l'1,03% del producte interior brut (PIB) el 2002, mentre que la mitjana de la UE-15 doblava gairebé aquest percentatge i se situava en l'1,99% del PIB, i, en el cas dels Estats Units, gairebé el triplicava (2,80% del PIB). En altres paraules, Europa té un dèficit important d'inversió en R+D en relació amb els Estats Units, i Espanya presenta un fort dèficit en relació amb Europa.

...mentre que Suècia supera el 4%.

Els estats que més inverteixen, en relació amb el PIB, són Suècia (4,27%), Finlàndia (3,49%) i el Japó (2,98%). Alemanya i França hi destinen el 2,49% i el 2,23% del PIB, respectivament, i el conjunt dels nous estats membres de la UE hi destinen una mitjana del 0,84% del PIB, un percentatge baix, però força proper al que hi destina Espanya.

Una altra dada distintiva és el pes, encara elevat, que a Espanya té l'R+D pública sobre el total.

Un segon aspecte rellevant és la distribució de la despesa en R+D entre el sector públic i el sector privat. Als Estats Units, el sector privat absorbeix més del 70% de la despesa total. El mateix passa a les economies nòrdiques europees, Suècia (77,6%) i Finlàndia (71,1%). En canvi, el pes del sector privat en la despesa mitjana en R+D a la UE-15 es redueix a dos terços (64,9%), i, en economies com l'espanyola o la italiana, el pes del sector privat només absorbeix la meitat, aproximadament, de la despesa total en R+D (52,4% a Espanya i 50,1% a Itàlia). Són diferències qualitatives de model que resulten importants, ja que indiquen el diferent grau d'integració de les activitats d'R+D en l'activitat productiva.

DESPESES EN R+D PER INSTITUCIONS
Distribució percentual

	Empreses	Universitats	Estat	Altres
Alemanya	69,1	17,1	13,8	–
França	62,2	19,5	16,9	1,4
Itàlia	50,1	31,0	18,9	–
Regne Unit	67,4	21,4	9,7	1,5
Suècia	77,6	19,4	2,8	0,2
Finlàndia	71,1	18,1	10,2	0,6
Espanya	52,4	30,9	15,9	0,8
Unió Europea	**64,9**	**21,2**	**13,1**	**0,8**
Estats Units	**70,2**	**15,9**	**8,8**	**5,1**
Japó	**73,7**	**14,5**	**9,5**	**2,3**
OCDE	**69,0**	**17,4**	**10,8**	**2,8**

FONTS: OCDE i elaboració pròpia.

D'acord amb els objectius de Lisboa, la UE persegueix un fort augment de la inversió en R+D...

La importància de les activitats d'R+D per al creixement i per a la competitivitat futura de les economies desenvolupades es va posar de manifest a la Cimera del Consell Europeu de Lisboa del 2000, on es va determinar l'objectiu estratègic de transformar la Unió Europea en l'economia del coneixement més dinàmica i competitiva del món amb la posada en marxa de l'Espai Europeu de la Recerca. En aquest marc, el Consell Europeu de Barcelona, celebrat al març del 2002, va fixar dos dels objectius més importants en aquest camp: el primer, augmentar les inversions en R+D de la UE, des de l'1,9% del PIB corresponent a l'any 2000 fins a la meta del 3% del PIB de l'any 2010.

...i que el sector privat assumeixi l'esforç més important...

El segon objectiu feia referència a la distribució de la despesa en R+D entre el sector públic i el sector privat. L'objectiu és que el sector privat absorbeixi al voltant del 75% de tot l'esforç en recerca que faci Europa en l'horitzó de l'any 2010, tal com passa als països més avançats en aquest àmbit.

…dos objectius ambiciosos per a Europa i encara més per a Espanya.

Es tracta, per tant, de dos objectius, el primer quantitatiu –destinar el 3% del PIB a R+D– i el segon qualitatiu –fer recaure les tres quartes parts de l'esforç en R+D sobre les empreses i el 25% restant sobre el sector públic–, que constitueixen una via que busca la veritable incorporació de la innovació a l'activitat productiva i a la millora de la productivitat. Complir els dos objectius es considera ambiciós per a Europa i encara més per a Espanya.

El Pla Nacional d'R+D+I 2004-2007

El Pla Nacional d'R+D+I persegueix millorar la posició espanyola en relació amb la UE…

La política de recerca de l'administració central s'ajusta a les directrius del Pla Nacional de Recerca Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica 2004-2007, el qual té com a objectiu prioritari situar el país en una posició millor que l'actual en relació amb la Unió Europea i l'OCDE. El Pla emmarca el conjunt d'activitats de recerca, desenvolupament i innovació que s'emprendran durant els propers quatre anys. A grans trets, els seus objectius quantitatius pretenen:

…incrementant la despesa en R+D fins a l'1,4% del PIB el 2007.

- Situar la despesa en R+D al voltant de l'1,4% del PIB l'any 2007.
- Mantenir un increment anual de la despesa en R+D proper al 10%.
- Augmentar al 60% el pes de la despesa en R+D executat per les empreses.
- Superar els 5 investigadors per mil persones de població activa.
- Situar la despesa d'Innovació (I) al voltant del 2,5% del PIB.
- Incorporar 6.500 nous investigadors i tecnòlegs als programes del Pla.

El nou Govern anuncia un major esforç que el programat al sector públic.

El propòsit inicial del Pla era efectuar una revisió intermèdia l'any 2005 per actualitzar els indicadors quantitatius per als anys 2006 i 2007. No obstant això, el recent canvi de Govern podria comportar alguna modificació del Pla. Concretament, en el debat d'investidura al Congrés dels Diputats, el nou President del Govern va avançar que la despesa pressupostària en R+D creixeria el 25% anual durant els quatre anys de legislatura, un salt quantitatiu important, que, si es fa efectiu, podria accelerar la convergència espanyola amb Europa en R+D, si més no pel que fa al sector públic.

El Pla estableix el marc de suport a la inversió privada…

Des de la perspectiva del suport a la inversió del sector privat, el Pla se centra en quatre àmbits principals:

- Els acords sectorials entre l'antic Ministeri de Ciència i Tecnologia i les associacions de sectors empresarials.
- El marc fiscal de deduccions per activitats d'R+D+I complementat ara amb les noves garanties jurídiques que comporta la certificació fiscal.
- L'impuls pressupostari i financer i les iniciatives vinculades al capital risc, als centres tecnològics, a les incubadores d'empreses, etc.

- Major protecció intel·lectual i industrial.

...i les formes de finançament de les actuacions.

El finançament de les actuacions té diverses tipologies. Les més rellevants són:

- Subvencions pressupostàries a través de convocatòria pública, conveni o nominatives.
- Actuacions financeres, sigui amb crèdits condicionats, amb crèdits parcialment reemborsables o mitjançant subsidis de tipus d'interès.
- Participació en capital, directament o mitjançant quotes participatives.
- Per provisions de serveis.

Les polítiques públiques en R+D

El sector públic impulsa l'R+D mitjançant diverses vies.

Els principals instruments de les polítiques públiques d'R+D a Espanya són tres: el Pressupost de l'Estat, el sistema d'incentius fiscals a les activitats d'R+D+I i els incentius a aquestes activitats posats en marxa per les comunitats autònomes.

Als Pressupostos de l'Estat, les partides corresponents augmenten més que la majoria de les polítiques de despesa...

Als Pressupostos per al 2004, la inversió en R+D es considera prioritària, la qual cosa significa que té increments interanuals superiors a la majoria de les polítiques de despesa. No obstant això, la informació que acompanya els Pressupostos indica que també cal tenir en compte les restriccions existents. Així, com es pot observar a la següent gràfica, l'esforç d'increment pressupostari va ser significativament més important en el període 1998-2001 que en el 2001-2004. En els tres últims anys, tot i els compromisos europeus de Lisboa i de Barcelona, el pressupost total de les activitats d'R+D del pressupost de l'Estat va créixer una mitjana del 7,3% anual, molt poc per damunt del PIB en termes corrents.

...i arriben als 4.400 milions d'euros el 2004, el 10% més que l'any anterior.

Globalment, el pressupost total de l'Estat destinat a despeses en R+D per a l'any 2004 se situa en els 4.402,3 milions d'euros, amb un increment del 9,9%. Aquests recursos s'agrupen en l'apartat de recerca científica, tècnica i aplicada del Pressupost per funcions, dels quals 2.132,60 milions d'euros són despeses corrents no financeres, mentre que la resta correspon a despeses financeres. Cal indicar que, en els últims anys, una part molt important de l'esforç públic en R+D s'ha realitzat mitjançant la concessió de préstecs sense interès, que eren comptabilitzats com despeses financeres. El 1998, l'Estat hi destinava 673 milions d'euros, mentre que aquesta xifra gairebé s'ha multiplicat per quatre en els pressupostos per al 2004 i ha arribat als 2.269 milions d'euros.

Alguns programes concentren el gruix de la despesa corrent, com el dedicat a la recerca científica...

Entre els programes pressupostaris de l'Estat, n'hi ha cinc que, en els últims anys, han concentrat anualment més del 80% de la despesa no financera en recerca de l'Estat. Es tracta del programa de recerca científica, que el 2004 està dotat amb 456,76 milions d'euros, dels quals més de la meitat corresponen a personal i una tercera part a inversions per a la dotació d'equipaments i a transferències per al finançament de beques per a professorat i personal investigador.

LA DESPESA PÚBLICA EN R+D CREIX MENYS QUE ABANS

Despeses dels Pressupostos Generals de l'Estat en R+D

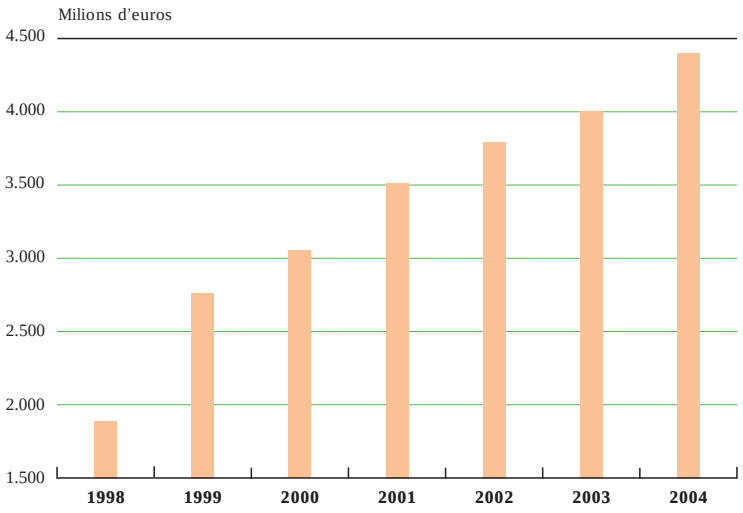

FONTS: Ministeri d'Economia i Hisenda i elaboració pròpia.

...el corresponent a recerca de defensa...

El programa de recerca i estudi de les Forces Armades està dotat amb 302,7 milions d'euros, dels quals dues terceres parts van destinades a retribuir el personal investigador de diversos projectes del Ministeri de Defensa i la resta a projectes de l'INTA (Institut Nacional de Tècnica Aeroespacial Esteban Terradas), el qual desenvolupa projectes com, per exemple, MINISAT (petits satèl·lits) o programes d'assaig de l'Avió de Pilotatge Remot.

...el de recerca i desenvolupament tecnològic...

El programa de recerca i desenvolupament tecnològic, amb 344,47 milions d'euros, té l'objectiu d'incentivar l'aplicació del coneixement i de noves idees en el procés productiu. Compra projectes de recerca industrial, estudis previs de viabilitat tècnica, projectes de desenvolupament, projectes d'equipament d'infraestructures de recerca i desenvolupament de centres tecnològics o actuacions destinades a afavorir la participació en programes internacionals, com EUREKA i IBEROEKA, i en les actuacions del Programa Marc de la Comunitat Europea per a accions de recerca i desenvolupament tecnològic.

...el de recerca sanitària...

El programa de recerca sanitària, dotat amb 220,63 milions d'euros, se centra en l'activitat de l'Institut de Salut Carles III i les seves institucions i centres dependents, com els Centres de Sanitat Ambiental, Epidemiologia, Fons de Recerca Sanitària i el Centre de Recerca sobre la Síndrome Tòxica, entre altres.

PRINCIPALS PROGRAMES DE DESPESA PRESSUPOSTÀRIA EN R+D EL 2004
Milions d'euros

	Despesa no financera	Despesa financera	Total	% s/total
Recerca i desenvolupament tecnològic	344	1.849	**2.193**	49,8
Recerca científica	457	–	**457**	10,4
Foment i coordinació de la recerca científica i tècnica	397	55	**452**	10,3
Recerca i desenvolupament de la societat de la informació	–	304	**304**	6,9
Recerca i estudi de les Forces Armades	303	–	**303**	6,9
Recerca sanitària	221	–	**221**	5,0
Innovació tecnològica de les telecomunicacions	–	60	**60**	1,4

FONT: Ministeri d'Economia i Hisenda.

...o el de foment i coordinació de la recerca científica i tècnica.

El cinquè programa prioritari és el de foment i coordinació de la recerca científica i tècnica, dotat amb 397,3 milions d'euros, el qual es desenvolupa mitjançant quatre línies d'actuació: l'increment quantitatiu i qualitatiu de recursos humans en les activitats d'R+D+I; el finançament; la dotació d'equipaments i d'instal·lacions científico-tècniques per a la creació de nous centres de recerca, i la coordinació de polítiques d'R+D+I de l'administració central i de les comunitats autònomes.

També es destinen recursos a recerca agrària, societat de la informació, telecomunicacions, etc.

Amb dotacions molt inferiors, situades entre el 2% i el 3% dels recursos per a cadascun, figuren els programes destinats a recerca agrària, recerca sobre temes vinculats a la societat de la informació, recerca energètica i mediambiental o bé innovació tecnològica de telecomunicacions.

Una bona part de la despesa deriva dels crèdits sense interessos destinats a inversions en R+D de defensa i d'innovació industrial.

D'altra banda, com ja s'ha indicat més amunt, cal destacar el creixent pes pressupostari assumit per la despesa financera. Dels 4.402 milions d'euros que absorbeix la inversió en R+D del pressupost de l'Estat, el 51,5%, 2.269 milions d'euros, correspon a actius financers. Es tracta de crèdits sense interès destinats a inversions en R+D de la indústria de defensa i de programes de foment de la tecnologia i la innovació industrial gestionats fins ara pel Ministeri de Ciència i Tecnologia i a partir d'ara pel Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme.

Els recursos financers es concentren en el programa de recerca i desenvolupament tecnològic...

De totes les polítiques públiques destinades a donar suport a les activitats d'R+D, cal destacar els 1.848,98 milions d'euros del programa de recerca i desenvolupament tecnològic destinats a tres tipus d'actuacions: aportacions patrimonials al Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial (CDTI) per a projectes d'R+D+I; concessió de préstecs al sector públic per a programes de recerca tècnica i per dinamitzar la innovació tecnològica de les zones desfavorides, i la concessió de préstecs fora del sector públic, on cal esmentar les aportacions reemborsables a empreses per desenvolupar projectes tecnològics industrials qualificats.

…i en el de recerca i desenvolupament de la societat de la informació.

El segon dels programes prioritaris que es nodreixen de recursos financers de l'Estat és el programa de recerca i desenvolupament de la societat de la informació, amb un import de 303,5 milions d'euros, centrat en l'impuls al desenvolupament de tecnologies de la informació i les telecomunicacions.

Incentius fiscals a les activitats en R+D+I

En els últims anys, s'ha configurat un potent sistema d'incentius fiscals a l'R+D+I per a les empreses…

Un altre instrument important de suport a les activitats d'R+D+I correspon als incentius fiscals. Durant l'últim quinquenni, s'ha configurat en l'economia espanyola un dels sistemes fiscals amb incentius més elevats de la UE per a la realització d'activitats de recerca, desenvolupament i innovació per part de les empreses.

…però que, a la pràctica, no ha funcionat com seria desitjable…

El marc fiscal teòric és molt favorable, però la seva aplicació real no ho és tant. El principal problema ha estat, fins ara, la inseguretat jurídica derivada de la consideració, o no, de les despeses en R+D+I, ja que sovint els criteris aplicats per l'Agència Tributària han estat significativament més restrictius que els interpretats per les empreses. Per resoldre aquesta qüestió, al final del 2003, el Reial Decret 1432/2003, del 21 de novembre, va regular l'emissió d'informes motivats, per part del Ministeri de Ciència i Tecnologia (actualment, Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme), relatius al compliment de requisits científics i tecnològics per a l'aplicació i interpretació de deduccions fiscals per activitats d'R+D+I.

…a causa de les diferències de criteris aplicats per considerar una despesa com a R+D+I.

Les empreses poden sol·licitar al Ministeri d'Indústria o a un organisme adscrit informes motivats sobre el compliment dels requisits per beneficiar-se dels incentius fiscals en un determinat projecte. Els informes tenen caràcter vinculant per a l'Agència Tributària. El temps transcorregut des de l'aprovació del Reial Decret i els canvis de Govern que s'han produït en aquest període encara no permeten fer balanç i avaluar la importància d'aquesta normativa, però tot fa pensar que ha estat poc utilitzada. Així i tot, aquest és un instrument que donaria una forta empenta a les activitats empresarials vinculades a la recerca, al desenvolupament i a la innovació en els propers anys.

Les despeses en R+D realitzades per les empreses

Les empreses estan realitzant un salt qualitatiu per incorporar la recerca i el desenvolupament tecnològic a la seva activitat productiva.

L'últim apartat va destinat a l'esforç en R+D que fan les empreses, les quals són responsables de poc més de la meitat de les despeses en R+D efectuades a Espanya. En deu anys, la despesa nominal de les empreses en R+D ha passat de 1.639 milions d'euros a 3.926 milions d'euros, és a dir, s'ha multiplicat per 2,4. Però l'evolució no ha estat constant. En el primer quinquenni, entre 1992 i 1997, els recursos invertits per les empreses en R+D van créixer un modest 20,2% en cinc anys; en canvi, entre 1997 i 2000, la despesa en R+D efectuada per les empreses gairebé es va doblar, en créixer el 99,2% en cinc anys. Tot plegat és un bon indici de canvi de ritme, que fa pensar que les empreses estan efectuant un salt qualitatiu per incorporar la recerca i el desenvolupament tecnològic a la seva activitat productiva, un esforç que, en l'últim quinquenni, ha estat molt superior a l'efectuat pel sector públic.

INCENTIUS FISCALS PER A LES ACTIVITATS D'R+D+I

1. Llibertat d'amortització

- *Per als elements de l'immobilitzat material i immaterial afectes a activitats d'R+D (exclosos els edificis).*

2. Deduccions per R+D

- *30% de les despeses en R+D. Si són superiors a la mitjana dels últims dos anys, 50% sobre l'increment.*

- *20% addicional sobre les despeses de personal investigador adscrit en exclusiva a activitats d'R+D i sobre les despeses realitzades en projectes amb universitats, organismes públics de recerca o centres d'innovació i tecnologia.*

- *10% de les inversions en elements de l'immobilitzat material i immaterial (exclosos els immobles i els terrenys) afectes exclusivament a activitats d'R+D.*

3. Deduccions per activitats d'innovació

- *15% de les despeses en activitats d'innovació tecnològica corresponent a projectes d'R+D contractats amb universitats, organismes públics de recerca o centres d'innovació i tecnologia.*

- *10% de les despeses en activitats d'innovació tecnològica en:*

  – Disseny industrial i enginyeria de processos de producció.

  – Adquisició de tecnologia en forma de patents, llicències, «know how» i dissenys. La base d'aquest concepte no pot superar el milió d'euros.

  – Obtenció del certificat de compliment de les normes de qualitat ISO 9000, GMP o similars.

4. Límits a les deduccions

- *35% de la quota íntegra minorada en les deduccions per evitar la doble imposició interna i internacional i les bonificacions.*

- *Aquest percentatge puja al 45% quan l'import de la deducció per R+D+I i per foment de les tecnologies de la informació superi el 10% de la quota líquida.*

- *En cas d'insuficiència de quota, les quantitats no deduïbles es podran aplicar durant els següents 15 anys.*

- *La base de la deducció es minorarà en el 65% de les subvencions rebudes per al foment d'aquestes activitats.*

5. Empreses petites

- *Podran deduir el 10% de les inversions i de les despeses vinculades a la millora de l'accés a Internet i dels processos interns amb tecnologies de la informació i comunicació dins els límits globals esmentats.*

LES EMPRESES INVESTIGUEN MÉS QUE EL SECTOR PÚBLIC

Despesa en R+D per sectors institucionals

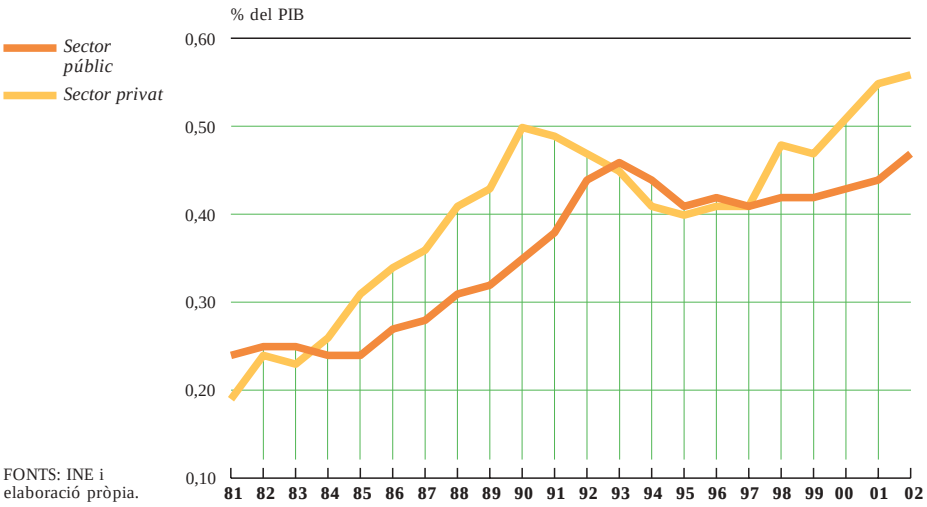

FONTS: INE i elaboració pròpia.

En els últims anys, el creixement de l'esforç investigador ha vingut del sector serveis, mentre que la indústria s'ha mostrat menys dinàmica.

L'esforç en recerca no ha estat homogeni per sectors. Si s'analitzen les dades de l'INE sobre l'evolució de la despesa en R+D durant el període 1997-2002, per sectors, es poden observar algunes dades una mica sorprenents. Per exemple, l'any 1997 el 85,4% de tota la despesa en R+D era realitzada pel sector industrial, mentre que el sector serveis només n'absorbia el 12,4%. Cinc anys més tard, el 2002, la indústria no arriba a absorbir el 60% de la despesa en R+D, i el sector serveis n'absorbeix el 38,7%. El sector serveis és, amb diferència, el més dinàmic a l'hora de fer activitats d'R+D. Mentre que la indústria ha incrementat la seva despesa anual en R+D el 40% en cinc anys, el sector serveis ho ha fet el 520%.

El 30% de l'R+D empresarial correspon a empreses del sector terciari que donen serveis a altres empreses.

El 1997 hi havia tres sectors industrials que destacaven per la seva inversió en R+D. En canvi, el 2002 el més important dels sectors que fan R+D és el de «serveis a empreses», que inclou subsectors com les activitats informàtiques, els serveis d'R+D i altres serveis a empreses. Aquest sector absorbeix el 29,3% de totes les despeses en R+D a Espanya, gairebé la mateixa despesa que efectuen conjuntament els dos sectors industrials que més recursos destinen a R+D, la indústria de material de transport (15,2% del total) i la indústria química (14,8%).

A la indústria, l'esforç investigador es concentra als sectors de material elèctric, electrònic i òptic, al de material de transport i al de química.

Pel que fa a les despeses en R+D realitzades per la indústria, al quadre adjunt es detalla la despesa per sectors el 1997 i el 2002. Es pot observar que només tres subsectors representen un volum de despeses en R+D superior al 10% de la despesa total: material elèctric, electrònic i òptic, material de transport i indústria química. Dels tres, el que s'ha mostrat més dinàmic durant el quinquenni ha estat la indústria química, amb un augment de la despesa en R+D del 82,6%, mentre que el subsector de material de transport l'ha incrementat el 51,4%. Sorprenentment, el subsector que més invertia en R+D el 1997, el de material elèctric, electrònic i òptic, ha congelat la seva despesa anual.

DESPESES EN R+D REALITZADES PER LES EMPRESES A ESPANYA PER BRANQUES D'ACTIVITAT

	Milions d'euros		% variació	Distribució percentual	
	1997	2002		1997	2002
Agricultura	**37,56**	**16,57**	**–55,9**	**1,9**	**0,4**
Indústria					
Indústria extractiva i petroli	39,75	49,04	23,4	2,0	1,2
Alimentació, begudes i tabac	61,81	98,23	58,9	3,1	2,5
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	27,23	60,88	123,6	1,4	1,6
Fusta i suro	1,64	5,95	262,8	0,1	0,2
Paper i arts gràfiques	18,90	28,03	48,3	1,0	0,7
Indústria química	319,14	582,89	82,6	16,2	14,8
Cautxú i matèries plàstiques	63,30	41,29	–34,8	3,2	1,1
Productes minerals no metàl·lics	34,88	52,69	51,1	1,8	1,3
Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	75,93	114,34	50,6	3,9	2,9
Maquinària i equipament mecànic	139,83	231,18	65,3	7,1	5,9
Material i equipament elèctric, electrònic i òptic	414,20	415,92	0,4	21,0	10,6
Material de transport	395,43	598,54	51,4	20,1	15,2
Indústries manufactureres diverses	26,06	33,46	28,4	1,3	0,9
Energia i aigua	64,16	42,55	–33,7	3,3	1,1
Total	**1.682,26**	**2.354,99**	**40,0**	**85,4**	**60,0**
Construcció	**6,31**	**36,55**	**479,2**	**0,3**	**0,9**
Serveis					
Comerç i hoteleria	2,64	84,39	3.096,6	0,1	2,1
Transport i comunicacions	80,90	145,21	79,5	4,1	3,7
Intermediació financera		100,31		0,0	2,6
Serveis a empreses	146,47	1.151,41	686,1	7,4	29,3
Serveis públics soc. i col·lectius	14,69	36,93	151,4	0,7	0,9
Total	**244,70**	**1.518,25**	**520,5**	**12,4**	**38,7**
TOTAL	**1.970,83**	**3.926,36**	**99,2**	**100,0**	**100,0**

FONTS: INE i elaboració pròpia.

Alimentació i fabricació de productes metàl·lics amb prou feines inverteixen en R+D.

En l'anàlisi global de la indústria, dos sectors de sòlida implantació en l'economia espanyola sorprenen per la seva baixa participació en l'esforç en R+D. Es tracta de la indústria de l'alimentació, begudes i tabac, que només participa en el 2,5% de les despeses, i la indústria metal·lúrgica i de fabricació de productes metàl·lics, que aporta el 2,9%.

De tota manera, cal tenir en compte el fenomen de l'externalització de serveis a la indústria, que explica una bona part de l'evolució anterior.

L'observació de la distribució de les despeses en R+D per sectors suggereix una reflexió sobre la interrelació entre indústria i serveis a l'hora de fer R+D a Espanya. Per a molts dels sectors industrials, la dimensió de les empreses dificulta la internalització d'activitats d'R+D i, en canvi, en fa més convenient l'externalització mitjançant empreses de serveis informàtics o de serveis d'R+D pròpiament dits. Aquest plantejament explicaria el creixement del 686% de les despeses en R+D efectuades pel subsector de serveis a empreses, la qual cosa li ha permès passar d'executar el 7,4% de la despesa total en R+D el 1997 al 29,3% del total el 2002.

Comerç i hoteleria estan fent un esforç important en aquest àmbit.

Un últim apunt per a un altre subsector del sector serveis, el comerç i l'hoteleria. El 1997 destinava 2,6 milions d'euros a activitats d'R+D, un insignificant 0,13% de les despeses empresarials totals en aquest àmbit. Cinc anys més tard, el sector hi destina 84,4 milions d'euros, quaranta cops més, xifra que ja representa el 2,15% de la despesa empresarial espanyola en R+D.

En síntesi, es pot afirmar que, per fi, hi ha una consciència clara de la transcendència de les activitats d'R+D+I, per bé que els objectius establerts encara queden lluny.

En síntesi, l'economia espanyola es troba molt lluny dels objectius marcats per la Unió Europea. No obstant això, es detecten diversos indicis positius, que, si es confirmen, podrien obrir les portes a l'optimisme. Es tracta de la voluntat de les autoritats econòmiques d'impulsar la despesa pública en R+D, de la major aplicació dels estímuls fiscals de l'ordenament tributari per esperonar la realització de projectes d'R+D per part de les empreses i de la millora dels procediments per donar garanties jurídiques a l'aplicació dels incentius fiscals. Finalment, el millor indici d'aquest canvi pel que fa a la recerca, el desenvolupament i la innovació és el progressiu increment de les inversions i de les despeses en R+D realitzades per les empreses en l'últim quinquenni. En els propers anys, el sector públic i el sector privat hauran d'avançar plegats en aquest àmbit per recuperar posicions en recerca i per millorar posicions en productivitat.

PUBLICACIONS DEL SERVEI D'ESTUDIS

Totes les publicacions estan disponibles a Internet:
www.estudis.lacaixa.es
Correu electrònic: publicacionsestudis@lacaixa.es

INFORME MENSUAL
Informe sobre la situació econòmica

MONTHLY REPORT
Versió anglesa de l'Informe Mensual

ANUARIO ECONÓMICO DE ESPAÑA 2003
Estadístiques municipals, provincials i autonòmiques

COL·LECCIÓ ESTUDIS ECONÒMICS

1 - ESTUDI DE L'OCDE SOBRE L'OCUPACIÓ (Exhaurit)

2 - LA DEFENSA DE LA COMPETÈNCIA A ESPANYA I A EUROPA (Exhaurit)

3 - ÈTICA I PROGRÉS ECONÒMIC (Exhaurit)
James M. Buchanan

4 - LA REFORMA DEL SISTEMA PÚBLIC DE PENSIONS A ESPANYA (Exhaurit)
José A. Herce i Víctor Pérez-Díaz

Versió anglesa: REFORM OF THE PUBLIC PENSION SYSTEM IN SPAIN

5 - POBLACIÓ I ACTIVITAT A ESPANYA: EVOLUCIÓ I PERSPECTIVES (Exhaurit)
A. Blanes, F. Gil i J. Pérez

6 - EL SECTOR BANCARI EUROPEU: PANORAMA I TENDÈNCIES
Josep M. Liso (director), Teresa Balaguer i Montserrat Soler

7 - EL DESAFIAMENT DE LA MONEDA ÚNICA EUROPEA (Exhaurit)
Joan Elias (2a edició)

8 - EL FUTUR DE LES PENSIONS A ESPANYA: CAP A UN SISTEMA MIXT
José A. Herce, Simón Sosvilla, Sonsoles Castillo i Rosa Duce

9 - ESPANYA I L'EURO: RISCOS I OPORTUNITATS (Exhaurit)
Joaquim Muns (director), Susan M. Collins, Manuel Conthe, Juergen B. Donges, José Luis Feito, José Luis Oller-Ariño i Alfredo Pastor

Versió anglesa: SPAIN AND THE EURO: RISKS AND OPPORTUNITIES (Exhaurit)

10 - L'OPINIÓ PÚBLICA DAVANT DEL SISTEMA DE PENSIONS (Exhaurit)
Víctor Pérez-Díaz, Berta Álvarez-Miranda i Elisa Chuliá

11 - ELS BENEFICIS DE LA LIBERALITZACIÓ DELS MERCATS DE PRODUCTES
Antón Costas i Germà Bel (editors)

12 - LA SUCCESSIÓ A L'EMPRESA FAMILIAR
Miguel Ángel Gallo

13 - BENEFICIS FISCALS A L'EMPRESA FAMILIAR: PATRIMONI I SUCCESSIONS (Exhaurit)
Ernest de Aguiar

14 - L'IMPACTE DE L'EURO ALS MERCATS FINANCERS
Enrique Vidal-Ribas (director), Carmen Alcaide, Javier Aríztegui, Robert N. McCauley, Blas Calzada, Francisco de Oña, Ignacio Ezquiaga i León Benelbas

15 - LA CULTURA DE L'ESTABILITAT I EL CONSENS DE WASHINGTON
Manuel Guitián i Joaquim Muns (directors), Antonio Argandoña, Miguel A. Fernández Ordóñez, Paul Krugman i John Williamson

16 - EL SECTOR BANCARI EUROPEU: PANORAMA I TENDÈNCIES (2a part)
Josep M. Liso (director), Teresa Balaguer i Montserrat Soler

17 - LA MESURA DE LA INFLACIÓ A ESPANYA
Javier Ruiz-Castillo, Eduardo Ley i Mario Izquierdo

18 - L'ECONOMIA DE L'ART
Bruno Frey

19 - LA REFORMA DE LES PENSIONS DAVANT LA REVISIÓ DEL PACTE DE TOLEDO
José A. Herce i Javier Alonso Meseguer

20 - L'AMPLIACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA A L'EST D'EUROPA

21 - DEL RAL A L'EURO. UNA HISTÒRIA DE LA PESSETA
José Luis García Delgado i José María Serrano Sanz (directors)

22 - COM TRACTAR AMB BRUSSEL·LES. EL LOBBY A LA UNIÓ EUROPEA
Robin Pedler

23 - CREIXEMENT I OCUPACIÓ EN LES EMPRESES INDUSTRIALS
Ángel Hermosilla i Natalia Ortega

24 - LA REGULACIÓ DEL COMERÇ INTERNACIONAL: DEL GATT A L'OMC (Exhaurit)
Montserrat Millet

25 - FALLIDES I SUSPENSIONS DE PAGAMENTS: CLAUS PER A LA REFORMA CONCURSAL
Fernando Cerdá i Ignacio Sancho

26 - L'EURO: BALANÇ DELS TRES PRIMERS ANYS
Joan Elias (director), Pere Miret, Àlex Ruiz i Valentí Sabaté

27 - L'AMPLIACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA. EFECTES SOBRE L'ECONOMIA ESPANYOLA
Carmela Martín, José Antonio Herce, Simón Sosvilla-Rivero i Francisco J. Velázquez

Versió anglesa: EUROPEAN UNION ENLARGEMENT. EFFECTS ON THE SPANISH ECONOMY (Exhaurit)

28 - INTERNET: SITUACIÓ ACTUAL I PERSPECTIVES
Fèlix Badia

29 - EL GOVERN DE L'EMPRESA (Exhaurit)
Vicente Salas Fumás

30 - LA BANCA A L'AMÈRICA LLATINA. REFORMES RECENTS I PERSPECTIVES
Josep M. Liso, Montserrat Soler, Montserrat Manero i Maria Pilar Buil

31 - ELS NOUS INSTRUMENTS DE LA GESTIÓ PÚBLICA
Guillem López Casasnovas (director), Jaume Puig-Junoy, Juan José Ganuza i Ivan Planas Miret

32 - LA COMPETITIVITAT DE L'ECONOMIA ESPANYOLA: INFLACIÓ, PRODUCTIVITAT I ESPECIALITZACIÓ
Francisco Pérez (director), Pilar Chorén, Francisco J. Goerlich, Matilde Mas, Juliette Milgram, Juan Carlos Robledo, Ángel Soler, Lorenzo Serrano, Deniz Ünal-Kesenci i Ezequiel Uriel